ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI
(EĞİTİM PSİKOLOJİSİ)

BELİREN YETİŞKİNLİKTE KÜLTÜREL ETKİNLİKLERE KATILIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

H. Rukiye Parmaksız

Ankara
Temmuz, 2008

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER BİLİM DALI
(EĞİTİM PSİKOLOJİSİ)

BELİREN YETİŞKİNLİKTE KÜLTÜREL ETKİNLİKLERE KATILIM

YÜKSEK LİSANS TEZİ

H. Rukiye Parmaksız

Danışman: Prof. Dr. Figen Çok

Ankara
Temmuz, 2008

İÇİNDEKİLER

Sayfa

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI v
TEŞEKKÜR SAYFASI vi
ÖNSÖZ vii
ÖZET viii
ÇİZELGELER LİSTESİ xii

I. BÖLÜM 1
1. GİRİŞ 1
Problem 1
Amaç 8
Önem 9
Sınırlılıklar 10
Tanımlar 10

II. BÖLÜM 12
2. BELİREN YETİŞKİNLİK DÖNEMİ VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR
Yetişkinliğin Geleneksel ve Günümüz Ölçütleri 12
Yetişkinliğe Geçiş Tanımları 14
Beliren Yetişkinliğin Ayırtedici Özellikleri 17
Beliren Yetişkinlikte Kimlik Oluşumu 23
Beliren Yetişkinlik, Toplumsallaşma ve Kültür 26
Beliren Yetişkinlik ve Bireyselleşme Süreci 30
Beliren Yetişkinlik ve Kültür Bağlamında Türkiye 34
Beliren Yetişkinlikte Eğitim ve Eğitim Ortamı 36
Beliren Yetişkinlikle İlgili Araştırmalar 41

III. BÖLÜM 49
YÖNTEM 49

Araştırmanın Modeli 49
Araştırma Grubu 49
Verilerin Toplanması 49
Verilerin Analizi 51

IV. BÖLÜM 53
BULGULAR ve YORUM 53
Beliren Yetişkinlik Dönemiyle İlgili Bulgular ve Yorum 53
Katılımcıların YGÖ Puanlarının Belirlenen Etkinliklere 67
Katılımına İlişkin Bulgular ve Yorum

V. BÖLÜM 81
SONUÇ ve ÖNERİLER 81
Beliren Yetişkinlik Dönemine İlişkin Sonuçlar 82
Etkinliklere Katılıma İlişkin Sonuçlar 89
Öneriler 94

KAYNAKÇA 96
EKLER 102

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan ……

Üye……

Üye……

Onay
Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

/ / 2008

Enstitü Müdürü
Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan

TEŞEKKÜR

Bu çalışmaya başlamadan önce ve çalışmamı oluşturma sürecinde bana yol gösteren, sorularıma yanıt ararken beni araştırma yapmaya yönlendiren değerli hocam Prof. Dr. Figen Çok'a kendisinden aldığım dersler ve her zamanki yapıcı tutumundan dolayı teşekkür etmek istiyorum.

Öncelikle, her zaman yanımda olan ve her durumda beni destekleyen aileme; gösterdiği anlayış, destek ve yardım için sevgili ağabeyim Ali Parmaksız'a çok teşekkür ederim. Ayrıca, tez yazma sürecinde her türlü dayanışmaya dayalı tutum sergileyen ve bıkıp usanmadan beni dinleyen, yardım eden sevgili arkadaşlarım Evren Onur Dilsiz, Ayşegül Özgiresun, Semiha Sayan ve Kubilay Yanaş'a yanımda ve yaşamımda oldukları için teşekkürler. Bilgilerini benimle paylaştığı ve yardımcı olduğu için Hasan Atak'a ve Hülya Ercan'a teşekkürler. En zor durumumda yardımıma koşan ve verileri çözümlememde bana yardımcı olan sevgili Recep Serkan Arık'a ne kadar teşekkür etsem azdır. Bilgisayarla ilgili soru ve sorunlarıma saatlerini harcayan Oktay Demirbaş'a ve verilerin toplanmasına yardımcı olan öğrencilerime de ayrıca teşekkür ederim.

H. Rukiye Parmaksız

ÖNSÖZ

Son yıllarda ekonomik ve kültürel değişimlerle uyumlu olarak yükselen yaşam beklentisi ve bunlara bağlı olarak gerçekleşen hızlı toplumsal değişimler, yetişkinliği tanımlayan değerleri, normları, beklentileri ve toplumsal rolleri değiştirmektedir. Batı ülkelerinde görülen yaşam biçimleri ve davranışlardaki değişiklikler, yetişkinliği algılama biçimlerinin değişmesine neden olmakta ve bu da genç insanların geleneksel yetişkinlik rollerine girmelerinin yirmili yaşların sonlarına ertelenmesiyle sonuçlanmaktadır. Batı ülkelerinde yaşanan bu değişimlerden Türkiye'de bulunan genç insanların ne kadar etkilendiğini ve algılanan yetişkinlik ölçütleri arasındaki farklılıkları tanımlayarak, kültürel farklılıkları anlamaya çalışmak bu çalışmanın kaynaklarından birisidir. Gelişim Psikolojisi alanında oldukça yankı uyandıran, Arnett'in (2000) öne sürdüğü, ergenlikle genç yetişkinlik arasında yer alan "Beliren Yetişkinlik" yaklaşımı bu çalışmanın kuramsal çerçevesini oluşturmaktadır. Beliren yetişkinlik dönemi özelliklerinin Türkiye'de gelişmiş kentsel bölgelerde öğrenim gören üniversite öğrencilerine uygunluğunun yanısıra, üniversite öğrencilerinin katıldıkları etkinlikler açısından beliren yetişkinlik evresinin incelenmesi amaçlanmıştır. Beliren yetişkinlik dönemi özellikleri üzerine odaklanılarak, üniversite öğrencilerinin yaşam deneyimlerine bakılmış ve bu yaklaşımın Türkiye için geçerliliği kültürel etkinlikler çerçevesinde anlaşılmaya çalışılmıştır.

ÖZET

BELİREN YETİŞKİNLİKTE KÜLTÜREL ETKİNLİKLERE KATILIM

Parmaksız, Rukiye, H.

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Figen Çok

Temmuz 2008, 105

Bu çalışmada Arnett tarafından öne sürülen beliren yetişkinlik döneminin keşfetme, kendine odaklanma, bağımsızlık ve olasılıklar gibi özelliklerine odaklanarak, bu dönemin üniversite öğrencileri arasında yaşanmasına ilişkin anlayış kazanmak amaçlanmıştır. Ayrıca, üniversite öğrencilerinin önem verdikleri yetişkinlik ölçütlerinin ortaya konulmasına çalışılmıştır. Buna ek olarak, üniversite öğrencilerinin katıldıkları etkinlikler açısından beliren yetişkinlik yaklaşımı incelenmiştir. Araştırma grubunu Ankara Üniversitesi'nde lisans ve lisansüstü düzeyde öğrenim gören 18–30 yaş arası 650 öğrenci oluşturmuştur. Verileri toplamak için Yaşam Görüşü Ölçeği, Kültürel Etkinliklere Katılım Formu ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programı kullanılarak çözümlenmiştir. Verilerin analizinde tek yönlü varyans analizi, t testi, frekans, yüzde ve kay-kare kullanılmıştır. Bu çalışmadan elde edilen bulgular, Ankara Üniversitesinde öğrenim gören 18–24 yaş arasında bulunan bireylerin beliren yetişkinlik döneminde olduğuna işaret etmektedir. Türkiye'nin gelişmiş kentsel bölgelerinde yaşanan beliren yetişkinlik dönemi, Batı ülkelerinde yaşanan beliren yetişkinlik dönemiyle pek çok yönden benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, bu bölgelerde üniversite öğrencilerinin önem verdikleri yetişkinlik ölçütlerinin Batı ülkelerindeki akranlarına göre farklılık göstermesi, beliren yetişkinlik döneminin kültürden etkilendiğini göstermektedir. Ayrıca, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin pek çok etkinliğe katılma durumlarına göre beliren yetişkinlik puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Ancak,

beliren yetişkinlerin katıldıkları eğlence odaklı sosyal etkinliklerin beliren yetişkinliğin kendine odaklanma, deneyimleme ve pek çok alanda bağımsızlık özellikleriyle uyumlu olduğu bulunmuştur.

ABSTRACT

THE PARTICIPATION TO THE CULTURAL ACTIVITIES IN EMERGING ADULTHOOD

Parmaksız, Rukiye, H.

Master Degree, Educational Science Graduate Programme

Programme on Educational Psychology

Thesis Advisor: Prof. Dr. Figen Çok

July 2008, 105

In this study, it is aimed to gain an understanding of experiencing emerging adulthood, which was proposed by Arnett, among university students by emphasizing its features such as exploration, focusing on the self, independence and possibilities. Besides, perceived adulthood criteria of university students are researched. In addition, it is aimed to investigate emerging adulthood in terms of the activities that university students attend. The study group consists of 650 students studying at undergraduate and graduate programmes of Ankara University between the ages 18-30. To gather the data, The Views of Life Survey, the Cultural Activities Participation Form and Personal Knowledge Form were used. The data obtained were analyzed by using SPSS software. In the analysis of data, One-Way Anova, t test, frequencies, percentages and chi-square analysis were used. The findings obtained from this study seem to show that individuals between 18-24 ages are in emerging adulthood period. Emerging adulthood in developed urban areas in Turkey shows similarities with Western countries in many ways. However, the differences between perceived adulthood criteria for the university students living in developed urban areas in Turkey and those in Western countries show that culture has an important effect on emerging adulthood period. In addition, no significant difference among the mean scores with respect to emerging adults' participation in most of the activities

was observed. However, it was found that emerging adults' participation in the fun-centered social activities are in consistent with the features such as focusing on the self, experimentation and independence of emerging adulthood period.

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge No **Sayfa**

1.1 Katılımcıların Çeşitli Özelliklerine Göre YGÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler 54
1.2. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Yaşa Göre ANOVA Sonuçları 55
1.3. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları 57
1.4. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Öğrenim Aşamasına Göre t-testi Sonuçları 57
1.5. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Öğrenim Alanlarına Göre ANOVA Sonuçları 59
1.6. Katılımcıların YGÖ Puanlarının İş Durumuna Göre t-testi Sonuçları 59
1.7. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Medeni Duruma Göre t-testi Sonuçları 60
1.8. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Anababa Olma Durumuna Göre t-testi Sonuçları 61
1.9. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Birlikte Yaşanan Kişilere Göre ANOVA Sonuçları 62
1.10. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlamaya Göre ANOVA Sonuçları 63
1.11. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Algılanan Yetişkinlik Ölçütlerine Göre ANOVA Sonuçları 64
1.12. Cinsiyete Göre Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlamalarının Kay-Kare Testi Sonuçları 65
1.13. Katılımcıların Eğitim Aşamasına Göre Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlamalarının Kay-Kare Testi Sonuçları 66
2.1. Katılımcıların Etkinliklere Katılım Durumlarına İlişkin Yüzde, Ortalama Puan ve Standart Sapmalar 67
2.2. Fakültede, Anabilim Dalında Yapılan Toplantılara, Sunumlara Katılmaya Göre t - testi Sonucu 69

2.3. Lisansüstü/ Doktora Eğitimi için Fırsatları 69
Araştırmaya Göre t- testi Sonucu
2.4. Yurtdışında Öğrenim Görmek için Olanakları 70
Araştırmaya Göre t- testi Sonucu
2.5. Konferans, Seminer, Sempozyum ve Söyleşilere 71
Katılmaya Göre t- testi Sonucu
2.6. Yabancı Dil Öğrenmek ve Geliştirmek için Kursa 72
Katılmaya Göre t- testi Sonucu
2.7. Uluslararası Eğitim Projeleri Araştırmaya 72
Göre t - testi Sonucu
2.8. Müzik Etkinliklerine, Konserlere Katılmaya Göre 73
Göre t - testi Sonucu
2.9. Eğlence Ortamlarına Gitmeye Göre t-testi Sonucu 73
2.10. Vakit Geçirmek için Kafe, Kahvehane, Internet Kafe v.b. 74
Yerlere Gitmeye Göre t - testi Sonucu
2.11. Dans Etkinliklerine Katılmaya Göre t - testi Sonucu 74
2.12. Spor Yapmaya Göre t- testi Sonucu 75
2.13. Herhangi Bir Müzik Aleti Çalmak İçin Kursa 76
Katılmaya Göre t - testi Sonucu
2.14. Fotoğrafçılık Kursuna Katılmaya Göre t- testi Sonucu 76
2.15. Resim Kursuna Katılmaya Göre t - testi Sonucu 77
2.16. Heykel Kursuna Katılmaya Göre t - testi Sonucu..... 77
2.17. El Sanatları, Resim ve Fotoğraf vb. Çalışmaların 78
Sergilenmesine Göre t - testi Sonucu
2.18. Drama Etkinliklerine Katılmaya Göre t - testi Sonucu 78
2.19. Yazınsal Etkinliklerde Bulunmaya Göre t - testi Sonucu..... 78
2.20. Günlük ya da Süreli Bir Yayın Organının Yayınlarını..... 79
Takip Etmeye Göre t - testi Sonucu
2.21. Sivil Toplum Kuruluşlarında ya da Toplum Hizmeti Veren..... 80
Kuruluşlarda Gönüllü Çalışmaya Göre t - testi Sonucu

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Problem

Gelişim Psikolojisi, insan yaşamını doğumdan ölüme kadar çeşitli gelişim alanlarında inceleyen bir bilim dalıdır. Gelişim Psikolojisi, insan yaşamını çeşitli evreler halinde incelemekte ve her evreyi hem kendi içinde hem de diğer evrelerle olan ilişkilerini göz önünde bulundurarak değerlendirmektedir (Arnett, 2003). Gelişim Psikolojisi, bireylerin yaşam boyu geçirdiği değişimlerin betimlenmesi ve açıklanmasıyla, aynı zamanda bireyler arasında değişim, benzerlik ve farklılıklarla uğraşır (Onur, 1995). Gelişim psikolojisindeki temel yaşam evrelerini bebeklik, çocukluk, ergenlik ve yetişkinlik dönemlerini içermektedir. Ancak, son yıllarda bilgi ve teknolojiye dayalı ekonomiye doğru hızla ilerleyen sanayileşmiş toplumlarda, ergenlik ve yetişkinlikten ayrı, ama bu iki yaşam dönemiyle de örtüşen gittikçe normatif bir hale gelen bir gelişim döneminin varlığı göze çarpmaktadır (Arnett, 2007b). Arnett (2000, 2004), ergenlikle genç yetişkinlik arasında, 18–25 yaş arası dönemde bulunan genç insanların gelişimsel özelliklerini kavramlaştırarak, yeni bir yaşam dönemi olan "beliren yetişkinlik" (emerging adulthood) dönemini öne sürmüştür.

Arnett'in beliren yetişkinliği yeni bir gelişimsel dönem olarak öne sürmesi, araştırmacıları bu dönemi gelişimsel açıdan, kuramsal ve görgül olarak araştırmaya yöneltmektedir. Bu dönemin gelişimsel açıdan ele alınması, araştırmacıların hem bireylerin yaşadığı içsel değişikliklere ve değişmezliklere odaklanmasını, hem de bireylerin gelişimsel yönelimlerindeki farklılıklara ve insan yaşamında gelişimi değiştiren etkilere odaklanmasına yol açmaktadır. Beliren yetişkinlik yeni bir yaşam dönemini temsil ediyorsa bu dönem yalnızca döneme ait özelliklerle tanımlanmamalı, daha önceki ve daha sonraki gelişim dönemleriyle ilişkilendirilmelidir (Tanner, 2006).

Stanley Hall 20. yüzyılın ilk dönemlerinde ergenliği 14 yaş dolaylarında başlayan ve 24 yaş dolaylarında biten bir dönem olarak tanımlamıştır (Hall, 1904, akt., Arnett, 2001a). Buna göre, gelişim psikolojisinde ergenlik, çocuklukla yetişkinlik arasında uzun bir geçiş dönemini kapsamaktadır. Ancak, ergenliğin başlangıç ve bitiş dönemi biyolojik ve sosyolojik açılardan son zamanlarda değişmiştir (Aries ve ark., 2007). Günümüzde ergenliğin 10 yaş dolaylarında başlayıp 18 yaş dolaylarında bittiği bilinmektedir. Hall'un ergenliğin başlangıcı olarak öne sürdüğü adet görme yaşı 13–15 yaş dolaylarındaydı (Eveleth ve Tanner, 1976, akt. Arnett, 2001a). Ancak, günümüzde kızlarda ilk adet görme yaşı düşmüştür ve dolayısıyla ergenlik başlangıcı 10 yaş civarı olarak kabul edilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte, ergenliğin sona erme yaşı biyolojik değişikliklerden daha çok toplumsal değişiklerden etkilenmiştir. Birleşik Devletlerde 1900'de 14–17 yaş arasındaki ergenlerin %10'u liseye kaydını yaptırmakta iken, bu oranın 1985'te %95 olduğu görülmüştür (Arnett ve Taber, 1994, akt. Arnett, 2001a). Hall'un döneminde pek çok ergen eğitimini erken bitirmekte, işe daha erken bir dönemde başlamakta ve evden daha geç bir dönemde ayrılmaktaydı.

Erikson (1950) tarafından öne sürülen yaşam evrelerine ilişkin kurama göre de ergenlik erinliğin başlangıcından onlu yaşların sonlarına kadar sürmektedir. Genç yetişkinlik ise onlu yaşların sonundan, yaklaşık 40 yaşlarına kadar sürmektedir. 20. yüzyılın ortalarına kadar yirmili yaşların başında pek çok insanın evlenmesi ve düzenli, tam zamanlı bir işe girmesiyle birlikte yetişkin olarak algılanması o dönem için anlamlı olabilir. Ancak, günümüzde sanayileşmiş toplumlarda, genç insanların evlilik yaşını ve ilk çocuğa sahip olma yaşını yirmili yaşlarının sonuna ertelemeleri, yirmili yaşlarını üniversite eğitimlerini tamamlamak ve gelecekteki işleri için gerekli olan nitelikleri kazanmakla geçirmeleri, birlikte yaşama ve evlilik öncesi cinselliği yaşama istemleri gibi göze çarpan değişiklikler yaşanmaktadır (Arnett, 2000, 2006, 2007).

Onlu yaşların sonundan yirmili yaşların ortalarına kadar pek çok birey uzun dönemli yetişkin rollerine girmemekte ve farklı deneyimler yaşamayı tercih etmektedir (Arnett, 1998, 2007b). Arnett'e göre (2004b), onlu yaşların sonunda başlayıp yirmili yaşların ortalarına hatta bazen yirmili yaşların sonlarına kadar sürebilen bu dönem, ergenlikle yetişkinlik arasında köprü

kuran, artık ergen olmayan ancak yetişkin konumuna henüz ulaşmamış bireyleri tanımlamaktadır. Arnett (2000, 2004), son 50 yılda yaşam koşullarının değişmesi ve teknolojik değişimler sonucu ortaya çıkan yeni bir evrenin var olduğunu ileri sürmektedir.

İnsanın bebeklikten yaşlılığa kadar süren gelişimi, içinde bulunduğu dönemin tarihi ve kültürel bağlamından etkilenmektedir. Bilgiye ve teknolojiye dayanan 21. yüzyıl ekonomisindeki koşullar, bireylerin iyi işlerde çalışmak, rahat bir yaşam sürmek için yüksek öğrenim görmelerini, daha donanımlı olmalarını gerektirmektedir. Bireylerin iyi gelir getiren bir işe girebilmeleri, üniversite eğitimini tamamlamalarını ve işe girmede kendilerine yardımcı olacağını düşündükleri eğitim etkinliklerine katılmalarını gerektirmektedir, dolayısıyla evlenme ve anababa olma yaşının yirmili yaşların sonuna ertelenmesi bu koşullarda doğal gibi görünmektedir. Bu gelişmeler, beliren yetişkinliğin doğuşunun belirleyicileridir (Arnett, 2007b).

Arnett, (2007c), beliren yetişkinlik dönemini yalnızca bir geçiş dönemi olarak görmemektedir, aynı zamanda beş ayırtedici özelliğiyle birlikte yaşam evreleri arasında ayrı bir dönem olarak öne sürmüştür (Nelson ve Chen, 2007). Beliren yetişkinlik; bireyin kendine odaklandığı, kendini arada hissettiği, kimliğini keşfettiği, olasılıkları deneyimlediği ve değişiklikler yaşadığı bir dönemdir. Bu dönem, bireyin kendini ne ergen ne de tümüyle yetişkin olarak tanımlayabildiği, bu ikisinin arasında hissettiği bir dönemdir. Beliren yetişkinlerin çoğu, keşfetme aşamasında olmalarına karşın, henüz yetişkinlere yüklenen rol ve sorumlulukları almamışlardır. Beliren yetişkinlik kimlik keşfinin yapıldığı, genç insanların yaşamlarının birçok alanında, özellikle aşkta, işte ve eğitimde fırsatlar aradıkları bir dönemdir. Beliren yetişkinler fırsatları arama ve deneme sürecinde kim oldukları ve ne istediklerini bulmaya çalışırlar (Arnett, 2004; Arnett ve ark., 2001). Kendine odaklı olmak demek, beliren yetişkinlerin kendi kararlarını almada diğer yaş gruplarındaki insanlara göre daha bağımsız olmaları anlamındadır (Arnett, 2007c). Kendine odaklı olmak, beliren yetişkinlere, yetişkinliklerinde alacakları kararlara rehberlik edecek deneyimleri kazanmalarına olanak verir. Beliren yetişkinlik, çeşitli olasılıkların deneyimlendiği bir dönemdir. Yaşamlarında önemli değişiklikleri gerçekleştirmek için fırsatlarının olduğu, aynı zamanda umutlarının ve iyimserliklerinin yüksek olduğu bir dönemdir (Arnett, 2000a). Ayrıca, bu

dönem pek çok bireyin anababa evinden ayrıldığı, eğitimde ve kişilerarası ilişkilerde pek çok değişikliği yaşadığı bir dönemdir (Nelson ve Chen, 2007).

Beliren yetişkinliğin en ayırt edici özelliği bir deneme ve keşfetme dönemi olmasıdır. Evlilik yaşını yirmili yaşların ortalarına ya da sonlarına ertelemek ve eğitim süresini uzatmak beliren yetişkinler için deneyim edinmeyi ve keşfetmeyi olası kılmaktadır (Arnett, 2000a). Henüz yetişkinlere yüklenen rol ve sorumlulukları almayan beliren yetişkinlerin çoğu keşfetme aşamasındadır. Beliren yetişkinlik bireylerin aşk, iş seçimi, eğitim alanı ve dünya görüşlerine ilişkin çeşitli olasılıkları aramaya ve denemeye çalıştıkları, kendi bireysel kararlarını verdikleri bir dönemdir. Böyle bir keşif için "beliren yetişkinlik" dönemi onlara en iyi fırsatı sunmaktadır (Arnett, 2001b). Yaklaşık onsekiz yaşında başlayıp otuz yaşına kadar sürebilen bu dönemde, beliren yetişkinler kendi hikayelerini şekillendirmeye ve yetişkinliğe giden yolları tanımlayan olanak ve sınırlılıkları oluşturmaya çalışmakta ve pek çok yönden kendilerini geliştirmeye odaklanmaktadırlar (Arnett, 1998, 2000). Ayrıca, pek çok beliren yetişkin için bu gelişimsel dönem üniversite dönemini içermektedir, beliren yetişkinlerin yaklaşık olarak %62'si üniversite eğitimlerine devam etmektedir (Lefkowitz, 2005). Üniversite eğitimi gören beliren yetişkinler için üniversite yılları, yaşama ilişkin pek çok fırsatın denenmesine olanak veren bir dönemdir. Kendi kültürlerindeki olası tüm yaşam biçimlerine ve bakış açılarına açık olan beliren yetişkinler özellikle de üniversitede heyecanlıdırlar, yaşamı keşfetmek konusunda cesaretlidirler ve yaşamlarındaki yeni yerlerini kurmaya çabalarlar (Stein, 2004, akt. Arnett, 2001a). Üniversiteye geçişle elde edilen yeni olanaklar, kişinin çevreye uyumunu geliştirebilmesi için de fırsatlar yaratabilir. Beliren yetişkinler amaç ve becerilerini geliştirebilecekleri etkinliklerle ilgilenirler (Schulenberg ve Zarret, 2006, akt., Gottlieb ve ark., 2007).

Beliren yetişkinlik geleceğe ilişkin umutların ve iyimserliğin yüksek olduğu bir dönemdir. Pek çok beliren yetişkinin yaşamı zorluklar ve sorunlarla dolu olmasına karşın geleceğe umut dolu bakarlar, hayallerinin gerçekleşeceğine ve istedikleri yaşamı yaşayacaklarına olan inançları fazladır (Arnett, 2000a). Geleceklerini etkileyecek kararları alma sürecindedirler. Gelecekte yapacakları iş konusuna gelince, onlar için amaç yalnızca bir iş bulmak değil, aynı zamanda kendilerini tamamlayan, eğlenceli ve de kişisel

tatmin veren bir işte çalışmaktır (Arnett, 2007c). Beliren yetişkinlerin iş konusundaki beklentilerinin yanısıra anlamlı ve uzun süren bağlılığın olduğu bir ilişki beklentisi içindedirler. Üniversitedeyken iş dünyasındaki farklı seçenekleri araştırabilir, kendilerinden farklı kişilerle birlikte çalışmayı ve onlarla iletişim kurabilmeyi öğrenebilir, kendi ilgi ve gereksinimlerini belirleyebilirler. Yurt dışında eğitim görmek ve kısa süreli uluslararası kurslara katılmak gibi olanakları değerlendirerek kendi gelişimlerinin sorumluluklarını alabilirler. Genç insanlar kendi ayakları üzerinde durabilme konusunda ve gelecek için belirledikleri amaç ve umutları izlemede kendilerine güvenmektedirler (Arnett, 1998).

Kendilerine en çok odaklandıkları bu dönemde, beliren yetişkinler yaşamdan zevk alma yollarını ararlar, bu yüzden eğlenceli etkinliklere katılırlar. Kendilerini geliştirmek için katıldıkları ve kendilerine odaklanmalarını sağlayan bu etkinlikler aynı zamanda toplumsal yaşama katılımı sağlamakta, kişilerarası iletişimi desteklemektedir. Douglass (2005), İspanya'da bireylerin yirmili yaşlarda özgürlüğün tadını çıkarmaya odaklandıklarını ortaya koymuştur. Ravn (2005), Norveçli gençlerin anababa olmadan önce kendilerini geliştirmek ve yaşamdan zevk almak için olanakları değerlendirme eğiliminde olduklarını belirtmiştir (akt., Arnett, 2006a).

Arnett'e (2001a) göre, beliren yetişkinlik dönemi evrensel bir dönem değildir ve tüm kültürlerde ortaya çıkmamaktadır, yalnızca evlenme ve anababa olma gibi yetişkin rollerini daha sonraki yaş dönemlerine ertelemeye izin veren kültürlerde yaşanmaktadır. Bu yüzden sanayileşmiş toplumlar olan ve bireycilik eğilimi yansıtan Amerika, Kanada ve Avrupa'nın pek çok ülkesinde bu dönemin yaşanma olasılığı yüksektir. Bununla birlikte, Arnett'e göre (2001b) dünyada pek çok ülkenin sanayileşmesi ve küresel ekonomiyle bütünleşmesiyle birlikte beliren yetişkinlik dönemi de yayılmaktadır.

Beliren yetişkinlerin gelişimleri de içinde bulundukları kültüre bağlıdır. Bu dönemin varlığına ilişkin yapılan çalışmalar, azınlık kültürlerinde ve toplulukçu kültürlerde beliren yetişkinlik döneminin kısa bir dönem olarak yaşanmakta olduğunu göstermektedir (Donoghue ve Stein, 2007). Çeşitli Amerikan etnik gruplarını içeren azınlık kültürlerinde (Arnett, 2003) ve dini gruplarda (Nelson, 2003) yapılan araştırmalar, beliren yetişkinliğin kültürel olarak yapılanabildiği görüşünü desteklemiştir. Bu çalışmalar, etnik azınlık grupların (Afrika kökenli

Amerikalı, Latin kökenliler ve Asya kökenli Amerikalılar) ve dini grupların (Mormonlar gibi) yetişkinliğe geçişte iki kültürlü yapıya sahip olduklarını ortaya koymuştur. Ayrıca, toplulukçu kültür özelliklerini yansıtan Çin (Nelson ve Chen, 2007), Japonya (Rosenberger, 2007), Arjantin (Facio ve ark., 2007) ve Latin Amerika (Galambos ve Martinez, 2007) gibi ülkelerde yapılan araştırmalar, bu ülkelerde beliren yetişkinlik döneminin kısaltılmış bir dönem olarak yaşandığını ortaya koymaktadır.

Türkiye gelişmekte olan, genç nüfusa sahip olan bir ülkedir. Genel olarak, toplulukçu kültür özellikleri taşımasına karşın, gelişmiş ve kentleşmiş bölgelerinde hem bireyci hem de toplulukçu kültür özellikleri göstermektedir. Son 30 yılda bu bölgelerde, kültürel devamlılıkla beraber sosyal, yapısal, ekonomik gelişme ve değişmeler görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2000). Türkiye'de önemli düzeyde bir kentleşme süreci gerçekleşmiştir. 1970'lerin başında kentte yaşayanlar toplam nüfusun %36'sını oluşturmakta iken, günümüzde bu oran %65'tir. 1994–1995 yılında yüksek öğrenime katılanların oranı toplam nüfusun %17,76'sı iken, bu oran 2006–2007 yılında %36,59'a yükselmiştir. Ayrıca, 2006'daki ortalama evlenme yaşı kadınlarda 22,8 iken erkeklerde 26,1'dir. Eğitim düzeyindeki yükselişiyle birlikte, ilk çocuğa sahip olma yaşının ertelenmesi arasında da bir ilişki görülebilir. Toplam doğurganlık hızı 1978'de 4,3 iken, bu oran 2003'te 2,2'ye düşmüştür (TÜİK, 2008). Bu veriler doğrultusunda son otuz yılda Türkiye'nin demografik bir geçiş yaşamakta olduğu söylenebilir (Kağıtçıbaşı, 2005). Arnett'e göre (2001b), 21. yüzyılda beliren yetişkinliğin, uzunluk ve içerik bakımından hem ülkeler arasında, hem de bir ülke içinde değişiklik gösterme olasılığına karşın, bütün dünyada genç insanlar için normal bir yaşam dönemi olacak gibi görünmektedir. Beliren yetişkinlik döneminin Türkiye'de gelişmiş ve kentleşmiş bölgelerde yaşanmasına ilişkin anlayış kazanmak bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmuştur.

Türkiye için oldukça yeni bir kavram olan beliren yetişkinlik dönemine ilişkin, bireylerin yaşamlarındaki sosyo-demografik değişimler dikkate alınarak yapılan bir çalışma (Atak ve Çok, 2008), Türkiye'de beliren yetişkinlik döneminin hem kadınlarda, hem de erkeklerde ortalama 19–26 yaş arasında yaşandığını göstermektedir. Çalışma, Türkiye' de hem kentsel, hem de kırsal ortamlarda eğitimi tamamlama, evlenme, kalıcı bir işte çalışma, anababa olma

ve bunlarla bağlantılı olan diğer demografik özellikler ve geçişlerin 20 yıl öncesiyle karşılaştırıldığında ortalama 3–4 yıl ileriye doğru kaydığını göstermektedir.

Atak (2005), Türkiye'deki bireylerin beliren yetişkinlik döneminin keşfetme, araştırma, değişkenlik, kendine odaklanma ve pek çok alanda özgürlük gibi özelliklerden en çok 20–22 yaş arasında yararlanmakta olduğuna işaret etmektedir. Farklı bir şehirde üniversite eğitimi görmeye başladıklarında, genç insanların ailelerinden ayrılıp kendi ayakları üzerinde durmaları ve ekonomileri üzerinde kendi sorumluluklarını almaları olasıdır. Farklı fiziksel, sosyal ve kültürel çevrelere giren beliren yetişkinlerin bu dönemin kendilerine sunduğu keşif, deneyim edinme ve kendine odaklanma özelliklerine uyumlu olarak kültürel etkinliklere katılmaları olasıdır.

Arnett'e göre "Eğer beliren yetişkinlere kaynakları sağlarsanız, büyük olasılıkla yaşamlarını nasıl geliştirebileceklerini düşüneceklerdir" (Munsey, 2006). Üniversite eğitimi alan beliren yetişkinler için üniversite yılları öğrenme, araştırma ve keşfetme olanaklarının vurgulandığı bir dönemdir, çünkü üniversite eğitimi dinamiktir ve çeşitlilik içermektedir. Beliren yetişkinlik, genç insanların yalnızca kendilerine açık olan seçenekleri keşfettikleri bir dönem değil, aynı zamanda yeni olaylarla, geçişlerle ve farklı çevrelerle karşılaştıklarında, kendilerini daha iyi anlamaya ve etkin biçimde özümsemeye giriştikleri bir dönemdir (Gottlieb ve ark., 2007).

İş dünyasındaki değişimler eğitimin uzamasına ve evliliğin ertelenmesine yol açmaktadır (Hamilton ve Hamilton, 2003). 21. yy.'da bilgi çeşidinin fazlalığı beliren yetişkinlerin eğitimli ve donanımlı olma gereksinimlerini etkilemektedir. Değişen teknoloji, farklılaşan nüfus ve yeni gereksinimler iş dünyasında değişimlere yol açmaktadır ve günümüz dünyası daha yarışmacı, kaynakları daha çok kullanan, olanakları daha çok değerlendiren bir dünya haline gelmiştir. Beliren yetişkinler de bu dünyada daha hızlı öğrenen, eğitimli ve donanımlı olma gereksinimi duymaktadırlar. Yüklenen bu bilgi bağlamında üniversite öğrencileri amaçlı öncelikler belirlemeye gereksinim duymaktadırlar. İnternet ve bilgi çağında eğitim değişmekte ve bu değişiklikler önemli olanaklar sunmaktadır (Arnett, 2002). Beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencileri gelecekteki kariyerlerinde başarılı olmak için gerekli olan bilgi ve becerileri edinmeye gereksinim duymaktadırlar. Uluslararası konulara

ilgi duymaya başlayabilirler, yabancı dilde yeterlilik kazanmak isteyebilirler, bilgisayar ve ehliyet kurslarına katılabilirler.

Üniversite yıllarında genç insanlar bilinçli bir biçimde büyüme ve gelişme fırsatı ararlar. Bu dönemde akademik başarının ne derece önemli olduğunu ve eğitsel edinimlerin yaşamlarındaki rolünün neler olduğunu ortaya koymak önemli bir noktadır, çünkü üniversite eğitimini bitirmek, lisansüstü ve/ ya da doktora eğitimi yapmak, gerekli sertifikaları almak eğitsel başarının belirleyicileridir. Beliren yetişkinlik dönemi bireylerin hem kendilerine hem de topluma yararlı olacak yeterlilikleri, becerileri ve davranış biçimlerini geliştirmek için gelişimsel bağlamlarını şekillendirdikleri etkin bir süreçtir (Hawkings ve ark., 2004). Kültürel etkinlikler öğrencilerin yaşam boyu öğrenen, üreten, düşünen, katılımcı bireyler olmalarına katkıda bulunabilir. Dolayısıyla, öğrencilerin eğitsel gereksinimlerini, kendi duygusal ve entellektüel gelişimlerini arttırmak ve kişilerarası iletişimlerini geliştirmek için hangi olanakları değerlendirdikleri konusu bu çalışmanın diğer bir çıkış noktasını oluşturmaktadır. Ayrıca, eğitsel edinimlerini artırma çabası içinde olan üniversite öğrencilerinin, üniversite bünyesinde düzenlenen ya da üniversite dışındaki kurs, seminer, konferans ve toplantılar gibi etkinliklere katılıp katılmadıkları ve de kişilerarası ilişkilerini geliştirmek, hoş zaman geçirmek için dans, müzik, drama ve spor gibi sosyal ve sanatsal etkinliklere etkinliklere katılıp katılmadıkları araştırılmaya değer görünmektedir.

Araştırmanın problemini, Türkiye'nin gelişmiş kentsel bölgelerinde yaşanan beliren yetişkinlik dönemi ve bu bölgelerde yaşayan bireylerin önem verdikleri yetişkinlik ölçütlerine ilişkin anlayış kazanmaktır. Ayrıca, araştırma grubundaki beliren yetişkinlik döneminde oldukları varsayılan öğrencilerin katıldıkları kültürel etkinlikler açısından beliren yetişkinlik yaklaşımının incelenmesi oluşturmaktadır.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, beliren yetişkinlik döneminin keşif, araştırma, değişkenlik, kendine odaklanma ve pek çok alanda özgürlük gibi özelliklerini vurgulamak ve üniversite öğrencileri arasında yaşanan beliren yetişkinlik dönemine ilişkin anlayış kazanmaktır. Üniversitede öğrenim gören bireylerin

yetişkinliği algılama biçimlerine ve yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlarına odaklanarak genç insanların deneyimlerindeki farklılıklara ilişkin çıkarımlarda bulunmaktır.

Araştırmanın genel amacı, beliren yetişkinlik döneminde oldukları varsayılan üniversite öğrencilerinin katıldıkları kültürel etkinlikler açısından beliren yetişkinlik yaklaşımının incelenmesidir. Bu amaçtan yola çıkarak üniversite öğrencilerinin katıldıkları kültürel etkinliklerin çeşitliliği araştırılmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Türkiye'nin gelişmiş ve kentsel bölgelerinde beliren yetişkinlik döneminin yaşanması ile yaş, cinsiyet, öğrenim aşaması, öğrenim alanı, medeni durum, anababa olma, iş durumu, birlikte yaşanılan kişiler, yetişkinliğe ulaşmayla ilgili kişisel tanımlamalar ve önem verilen yetişkinlik ölçütleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. Yetişkinliğe ulaşmayla ilgili kişisel tanımlama

   a) cinsiyete

   b) öğrenim aşamasına göre farklılaşmakta mıdır?

3. Üniversite öğrencilerinin çeşitli kültürel etkinliklere katılım durumlarına göre beliren yetişkinlik puanları arasında bir fark var mıdır?

Önem

Beliren yetişkinlik dönemi hem dünya hem de Türkiye için oldukça yeni bir kavram olmasına karşın, araştırmacıların yoğun ilgisini çekmektedir. Türkiye'de beliren yetişkinlik döneminin incelenmesi, bu yeni gelişimsel dönemin varlığının desteklenmesi ve Türkiye'de gelişmiş kentsel bölgelerde yaşanan beliren yetişkinlik dönemine ilişkin anlayış kazanmamız açısından önemlidir. Kültüre bağlı olarak yaşanan beliren yetişkinlik döneminin Türkiye'deki yansımasına ilişkin bakış açısı kazanmak önemlidir.

Bu çalışma, üniversite öğrencilerinin yetişkin olmanın ne anlama geldiğine ilişkin algılarındaki farklılıkları tanımlayarak, kültürel farklılıklara odaklanmak açısından önemlidir. Bu şekilde, yaşamın bu döneminde üniversite ortamında bulunan genç insanların deneyimlerindeki farklılıkların

daha iyi anlaşılacağı beklenilmektedir. Bu çalışma, üniversite ortamının beliren yetişkinlerin kişisel ve entellektüel gelişimlerine olan katkısına ilişkin ve bu dönemde bulunan bireylere ilişkin çıkarımlarda bulunmamız açısından önemlidir.

Bireylerin beliren yetişkinliğin kendilerine sunduğu keşif, araştırma, değişkenlik, kendine odaklanma ve pek çok alanda özgürlük gibi özelliklerinin incelenmesi ve yetişkinliğe geçiş olgusunun daha açık anlaşılması açısından önemlidir. Türkiye'nin gelişmiş kentsel bölgelerinde, üniversitede öğrenim gören beliren yetişkinlik döneminde oldukları varsayılan bireylerin katıldıkları kültürel etkinliklere göre beliren yetişkinlik yaklaşımının incelenmesi açısından bu çalışma önemlidir.

Beliren yetişkinlik, bireylerin yaşamlarının içeriğini ve biçimini değiştirmek için kararlar aldıkları, olanakları değerlendirdikleri, yaşamın zengin, karmaşık ve dinamik bir dönemidir (Arnett, 2001a). Üniversite dönemi de beliren yetişkinlerin yaşamlarının değiştiği, eğitim, iş ve yaşam koşullarında olanakların değerlendirildiği bir dönemdir. Pek çok üniversite öğrencisinin bu olanakları deneyimlemek için hangi etkinliklere katıldıklarının araştırılması beliren yetişkinleri anlamamıza yardımcı olmak açısından önemlidir.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2007–2008 öğretim yılıyla Ankara Üniversitesi'nin Yabancı Diller Yüksek Okulu, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Fen Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesinden lisans ve lisansüstü düzeyinde öğrenim gören 650 katılımcıyla sınırlı tutulmuştur. Bu araştırma, beliren yetişkinlik dönemi için kullanılan "Yaşam Görüşü Ölçeği", öğrencilerin katıldıkları etkinlikler için "Kültürel Etkinliklere Katılım Formu" ve "Kişisel Bilgi Formu" ile sınırlı tutulmuştur.

Tanımlar

Beliren Yetişkinlik: Beliren yetişkinlik, son yarım yüzyılda ortaya çıkan, ortalama evlilik ve çocuk sahibi olma yaşındaki ani yükselişe bağlı olarak oluşan, sanayileşmiş toplumlarda görülen, kültürel, toplumsal, ekonomik ve demografik değişimlerin yaşandığı yeni bir yaşam dönemidir (Arnett, 2000;

2004). Bu dönem, genç insanların artık ergen olmadıkları, ancak yetişkin konumuna da henüz ulaşmadıkları, ergenlikle genç yetişkinliği bağlayan gelişimsel bir dönemdir. 18- 25 yaş arasında, bazı ülkelerde de yirmili yaşların sonuna kadar uzayabilen bu gelişimsel dönem, kendine odaklanma, kendini arada hissetme, kimlik keşfi, olasılıklar ve değişkenlikler dönemidir.

Kültürel Etkinlikler: Öğrencilerin eğitsel gereksinimlerini arttırmak için toplantı, sunum, seminer, sempozyum ve konferanslara katılımlarını; lisansüstü/doktora eğitimi, yurt dışında eğitim fırsatlarını ve uluslararası eğitim projelerini araştırmayı içermektedir. Ayrıca, öğrencilerin vakit geçirmek ve eğlenmek için cafe ve bar gibi yerlere gitmelerini, müzik etkinliklerine ve konserlere katılımları gibi eğlence odaklı sosyal etkinlikleri içermektedir. Bunun yanısıra, öğrencilerin fotoğrafçılık, heykel, drama, resim, el sanatları kurslarına katılımlarını, yazınsal etkinliklerde bulunmayı, günlük ya da süreli bir yayın organının yayınlarını takip etmeyi, spor yapmayı, sivil toplum kuruluşlarında ya da toplum hizmeti veren kuruluşlarda gönüllü çalışmayı, dans etkinliklerine, herhangi bir müzik aleti çalmak için kursa katılımları gibi sanatsal ve sosyal etkinlikleri içermektedir.

BÖLÜM II
BELİREN YETİŞKİNLİK DÖNEMİ ve İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Yetişkinliğin Geleneksel ve Günümüz Ölçütleri

Ergenlikten yetişkinliğe geçiş yalnızca biyolojik değil, aynı zamanda toplumsal ve kültürel bir süreçtir (Donoghue ve Stein, 2007). Kültürler yetişkinliğe geçişi gösteren en önemli belirleyici olarak düşündükleri ölçütlerde farklılık gösterebilirler. Bununla birlikte, Arnett'e göre (2002), internet ve medya yoluyla hem Batı kültürlerindeki hem de Doğu kültürlerindeki bireyler birbirine benzer deneyimler yaşabilirler. Bu anlamda, bu dönemde bulunan bireylerin yetişkinliğe ilişkin görüşlerinin keşfedilmesi, bu dönemi daha iyi anlamamızı sağlayacaktır (Badger ve ark., 2006). 1970ler kadar yakın bir zamanda tipik bir 21 yaşındaki genç evlenmek ya da çocuk sahibi olmak gibi sorumlulukları üstlenmiş ya da üstlenmek üzeredir (Arnett, 2004). Bu durum, belki de o dönemde yaşayan insanların kendi yaşamlarına ilişkin ciddi kararlar aldıkları ve hızlı büyüdüklerini göstermektedir, çünkü algılanan yetişkinlik ölçütleri evlenmek, anababa olmak ve eğitimi tamamlamak olarak görülmekteydi. Evlilik bugüne kadar, hatta bugün bile dünyadaki geleneksel kültürlerde yetişkinliğe geçişte belirleyicidir. Bu kültürlerde bireyin yalnızca evlendikten sonra yetişkin statüsüne ulaşıldığı düşünülür ve kişiye yetişkin sorumlulukları verilir (Badger ve ark., 2006). Ancak, 1960'lar ve 1970'lerin başındaki cinsel devrim ve doğum kontrol hapının keşfiyle birlikte, günümüzde genç insanlar artık cinsel ilişki için evlenmek zorunda değildirler (Arnett, 2000b).

Günümüzde, tipik bir 21 yaşındaki genç, yaşamın geri kalanında ayaklarının üstünde durmasını sağlayacak gerekli nitelikleri kazanmadan ve hayatın tadını çıkarmadan evlenmeyi düşünmemektedir (Arnett, 2004). Son yıllarda ergenlikle yetişkin rollerine uyum arasındaki zaman uzamıştır, bireyler eğitimlerini tamamlamaya, iş dünyasındaki seçenekleri deneyimlemeye daha uzun zaman ayırmaktadırlar (Galambos ve Martinez, 2007). Günümüzde,

genç insanların evliliği daha sonraki yaşlara ertelemeleri ve daha uzun süre eğitim almaları, bu dönemin gelişim ve aile araştırmacılarının dikkatini çeken yeni bir evre olduğunu göstermektedir (Buhl ve ark., 2007). Gençlerin evden ayrılmaları, okulu bitirmeleri, kariyerlerine başlamaları, evlenmeleri ve çocuk sahibi olmaları sosyal bilimcilerce de yetişkin olma sürecinde yer almaktadır. Ancak bu süreç günümüzde daha az düzenli, daha az tahmin edilebilir, daha fazla uzamış ve daha fazla çeşitlenmiştir (Donoghue ve Stein, 2007).

Üniversitede okumak ya da cinsel davranışlardaki değişikliklerin yanında, genç insanların yetişkin olmaya verdikleri değerde ve anababa olmak, evlenmek gibi geleneksel yetişkin rolleri konusundaki bakış açılarında önemli değişiklikler görülmektedir (Arnett 2001a). Bugünün genç insanları yetişkinliği ve bunun getirdiği zorunlulukları oldukça farklı değerlendirmektedirler. Onlu yaşların sonunda ve yirmili yaşların başında evlenmek, ev ve çocuk sahibi olmak başarı olarak değil, kaçınılması gereken tehlikeler olarak görülmektedir (Arnett, 2004).

Yaşam sürecinde bir evredeki değişiklikleri anlamak zordur çünkü tutumların ve deneyimlerin yorumlanmasını gerektirmektedir. Arnett'e göre (1998, 2001a), 18-25 yaş arasındaki bireyler yetişkin olmada geleneksel olarak vurgulanan rol geçişlerindense, davranışlarının sorumluluğunu almak, ekonomik özgürlüğü kazanmak ve kendi kararlarını vermek gibi bireyci ölçütlere daha fazla önem vermektedirler. Beliren yetişkinler için evlenmek, anababa olmak ve işe başlamak gibi rol geçişleri daha az önemlidir.

Arnett (2001a), genç insanların bilişsel, duygusal ve bireysel gelişimlerindeki başarılarını "yetişkinliğe geçiş" olarak görme eğiliminde olduklarını gözlemlemiştir, bu yüzden bu dönemi beliren yetişkinlik dönemi olarak tanımlamıştır. Bu görüş evlenme, işe girme ve anababa olma gibi rol geçişlerinde başarılı olma yoluyla yetişkin olunacağı anlayışına terstir. Sosyal yaşamın ekonomik ve kültürel boyutları genç insanların yetişkin olmanın ne anlama geldiğini yeniden kavramlaştırmasına yol açabilir. Beliren yetişkinler rol başarılarındansa kişisel gelişim tarafındadırlar.

Günümüzde yetişkinliğe geçiş ekonomik değişiklikler sonucu giderek uzamıştır. Pek çok Batı toplumunda pazar yönelimli politikalar ve tüketim temelli yaşam biçimleri, topluluk yönelimli ve üretim temelli yaşam biçimlerinin yerini almaktadır. Bunun sonucu olarak, daha önceden evlenme, çocuk sahibi

olma, toplumsal cinsiyet rolleri gibi normatif olarak yapılandırılmış yaşam olayları yerini, bireylerin kendi kararlarını aldıkları, davranışlarının sonuçlarının sorumluluğunu aldıkları yaşam olaylarına bırakmaktadır (Schwartz ve ark., 2005).

2.2. Yetişkinliğe Geçiş Tanımları

21. yüzyıl başlarında 18-25 yaş arası, hatta otuz yaşına kadar uzayabilen dönemdeki bireylerin yaşamlarında meydana gelen değişiklikler var olan kavramlarla açıklanamamaktadır. Yapılan çalışmalara göre, bu dönemde bulunan bireyler kendilerini ne ergen ne de yetişkin olarak tanımlamaktadırlar (Arnett, 2004). Pek çok Batı toplumunda, yetişkinliğin başlangıcında bir erteleme görülmektedir. Önemli olan nokta, 22 yaşındaki bir gencin ergen mi, yetişkin mi yoksa ikisinin arasında bir yerde mi olduğudur (Aries ve Hernandez, 2007). Psikolojik, sosyolojik ve antropolojik modeller bu dönem için farklı terimler önermişlerdir. “İleri ergenlik”, “gençlik”, “genç yetişkinlik”, “yetişkinliğe geçiş” gibi kavramlardan söz edilmektedir.

Arnett (2004)’e göre, Birleşik Devletlerde çoğunluk kültüründe ergenlik, lisenin bitirildiği zaman olan 18 yaşına gelindiğinde, yasal olarak bağımsızlığa ulaşıldığında ve anababa evinden ayrıldığında açık bir biçimde bitmektedir. 10-17 yaş arasındaki bireylerle, 18-25 yaş arası bireylerin yaşamları birbirine uymadığı için bu dönem bir “ileri ergenlik” ya da “uzatılmış ergenlik” dönemi değildir. Ergenler, ergenliğin önemli fiziksel değişikliklerini yaşarlarken beliren yetişkinlerin çoğu fiziksel anlamda tam bir olgunluğa erişmişlerdir. Ergenler hala aileleriyle yaşarlarken, beliren yetişkinler ailelerinden ayrı yaşamaktadırlar. Beliren yetişkinlik dönemi, anababa kontrolünden bağımsız bir biçimde yaşanan bir keşif dönemidir. Bununla birlikte, beliren yetişkinliğin başlangıç dönemi ile ergenliğin son dönemi örtüşmektedir. Evreler arasında geçişlerin birden bire yaşanılmayacağını düşünürsek, 18 yaşına gelen ve liseyi bitiren bir birey de, beliren yetişkinlik döneminin kimlik keşfi, kendine odaklanma ya da olasılıkları değerlendirme gibi özelliklerini zaman içinde ve yavaş yavaş kazanacaktır (Arnett, 2007a).

18- 25 yaş arası bireyleri “genç yetişkin” olarak adlandırmak, 30–40 yaş arası bireylerin ne olarak adlandırılacağı sorununu doğurmaktadır, çünkü

otuzlu yaşlardaki insanların çoğu kendilerini yetişkin olarak tanımlamaktadır (Arnett, 2007a). Beliren yetişkinlerin çoğu kendilerini uzun süreli bir işe hazırlayacak olan eğitim ve iş deneyimlerini araştırma ve deneme sürecindeyken, otuzlu yaşlardaki bireylerin çoğu kalıcı bir işte çalışmaktadırlar. Beliren yetişkinlerin çoğu henüz evlenmemiştir, ama otuzlu yaşlarda insanların evlenmeleri ve en azından bir çocuk sahip olma olasılıkları yüksektir (Arnett, 2004). Sosyal bilimcilere göre, eğitimi bitirmek, evlenmek ve anababa olmak yetişkin olmak demektir. Ancak beliren yetişkinler eğitimlerini tamamlamamış, çok azı evli, çok azı anababa olmuş bireylerdir. Bununla birlikte, Scabini (Scabini ve ark., 2006, akt., Aries ve Martinez, 2007), genç yetişkinlerle beliren yetişkinlerin birbirine uyan özelliklerinden sözetmektedir. Sorumluluk almak, bağımsız kararlar verebilmek ve ekonomik anlamda bağımsız olmak beliren yetişkinlik döneminde yavaş yavaş kazanılmaktadır. Dolayısıyla, bir evreden diğerine geçiş ya da evreden çıkış yavaş yavaş gerçekleşmektedir. Beliren yetişkinlik döneminin beş tipik özelliği de bu dönem içinde yavaş yavaş kazanılmaktadır. Sonuçta, beliren yetişkinlikle genç yetişkinliğin örtüşmesi olağandır (Arnett, 2007a). Beliren yetişkinlik dönemi ergenlikle genç yetişkinliğin örtüştüğü, ne ergen ne de yetişkin olan bireylerin davranışları ve yaşam biçimlerini yansıtan bir dönemdir.

“Yetişkinliğe geçiş” kavramı ise sosyolojide geniş çapta kullanılan, evden ayrılma, eğitimi bitirme, evlenme ve anababa olma gibi geçiş olaylarının zamanlaması ve ardışıklığı vurgulayan araştırmalarda kullanılmaktadır. Bu dönemi “yetişkinliğe geçiş” olarak adlandırmak yaş dönemleri arasındaki geçiş olaylarına odaklanmak, bir sonraki döneme hazırlık dönemiymiş gibi algılamaktır. Bunun yerine, bu dönemi “beliren yetişkinlik” olarak adlandırmak ve bilişsel gelişim, biyolojik gelişim, aile ilişkileri, arkadaşlık, romantik ilişkiler gibi tüm alanlara gelişimi yaymak gerekmektedir. Ayrıca, 18–25 yaş arası 7 yıl sürmektedir ki, bu da bebeklikten, ilk ya da orta çocukluktan daha uzun, ergenlik kadar süren bir dönemdir (Arnett, 2007a).

Son olarak, bu dönem için kullanılan “gençlik” özellikle Avrupa’da ve bazı Amerikan psikolog ve sosyologlar tarafından kullanılan bir kavramdır (Arnett, 2001a). 1960’ların sonunda Amerika ve Vietnam savaşını protesto eden öğrenciler üzerine yapılan araştırmalara ve zamanın ölçütlerine dayanan, topluma karşı bir isyan dönemi tanımlanması temelinde, Keniston (1971)

tarafından öne sürülmüş bir kavramdır (Arnett, 2007a). Zaggara (1985) "gençlik" teriminin herhangi bir konuşmaya uyan, soyut bir terim olduğunu öne sürmüştür. Pek çok araştırmacı "gençlik" teriminin daha çok yetişkinlik için önemli olduğunu ileri sürmektedir (Aries ve Martinez, 2007).

Aries ve Martinez'e göre (2007), yaşam evrelerindeki bazı tanımlamalar yirmili yaşlar ve otuzlu yaşlar arasında ana rol ve görevlerin nasıl geliştiğini vurgulamış, ancak geçişlerdeki erteleme günümüzde derinliğine çalışılmamıştır. Kuramlar genellikle eğitimi bitirmek, iş yaşamına girmek, evlenmek ve anababa olmak gibi geleneksel normatif yetişkinlik ölçütlerini göstermektedir. Oysa ki, bu kilometre taşları ve kişinin yaşı pek çok günümüz gelişimsel gerçekleri tanımlamakta yetersizdir. Dolayısıyla, bu dönemi tanımlamak için öne sürülen "beliren yetişkinlik" kavramı, geçiş ve daha az normatif özellikler üzerine odaklandığı için yeni bir yaklaşım öneriyor görünmektedir.

Yapılan olumlu değerlendirmelerin yanısıra beliren yetişkinlik yaklaşımını desteklemeyen araştırmacılar da bulunmaktadır. Örneğin, Hendry ve Kloep (2007b), son yıllardaki toplumsal değişikliklerle birlikte yetişkin rollerine girmenin ertelenmesi, genç insanların yaşamlarının ailelerinden farklı olması konusunda ve 18- 25 yaş arası bireylerin hem toplumlar arası hem de toplum içinde çeşitlilik gösterdiği konusunda da Arnett'le aynı görüşte olmalarına karşın, bu dönemin yeni bir yaşam dönemi olarak tanımlanmasının gereksiz olduğu görüşündedirler. Bireyin içinde bulunduğu yaş döneminin gelişimi açıklamadığını, gelişim için bireyin gelişimsel zorluklarla karşılaşması ve bu zorlukları başarılı bir biçimde çözmeleri gerektiğini ileri sürmektedirler. Gelişimsel değişimlerin yaşla değil, yaşanan deneyimlerle ortaya çıktığını, zorluklar, çelişkiler ve bunalımlar yaşanmadan gelişimsel değişikliklerin olamayacağını öne sürmektedirler (Hendry ve Kloep, 2007a). Hendry ve Kloep'e göre (2007b), beliren yetişkinlik döneminin beş özelliği farklı alt gruplara uygun değildir. Genç insanların uzatılmış bu dönemi "oyun zamanı" gibi görmeleri ve riskli davranışlarda bulunma olasılıkları yüzünden, bu dönemin topluma yararlı olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Hendry ve Kloep'e göre (2007a, 2007b), günümüzde genç insanların iş ve kişilerarası ilişkilerini oluşturmada, eğitsel edinimlerini tamamlayıp geleceklerini planlamada etken olmaları gerekmektedir, bu dönemde tutarlı

bir kimlik oluşturamama riskli davranışlara, güvensizliğe ve bunalıma yol açabilmektedir. Aile desteğiyle uzatılmış bir moratoryum dönemiyle birlikte genç insanlar yeni olasılıklar deneyimleyebilir, kariyer planlarını sonraya erteleyip bu dönemde mutlu bir durgunluk yaşayabilirler.

Arnett'e (2006b) göre, beliren yetişkinlik bütün olarak zevkle ve zaferle dolu, sorunsuz günlerin yaşandığı bir dönem değildir. Yaşamın diğer dönemleri gibi ayırtedici gelişimsel zorlukları ve mücadeleyi içermektedir. Pek çok beliren yetişkin yaşadıkları değişkenlikler yüzünden ve tutarlı bir kimlik oluşturabilme sürecinde kaygılı anlar yaşasalar da, sahip oldukları özgürlüklerini ve geniş olasılıklar dizisini değerlendirmektedirler. Beliren yetişkinlerin yaşamlarından zevk almaya odaklanmaları ve iyimser olmaları her alanda yaşanmamaktadır, özellikle politik ve dini konularda oldukça kuşkucudurlar. Daha çok zalim bir dünyada " büyük umutlara" sahip olmaya eğilimlidirler, etraflarındaki dünya bozulurken bile, kendileri ve sevdikleri için iyi ve tatmin edici bir yaşam yaratabileceklerine inanırlar. Kendi gelişimlerine odaklanmak için fırsatlara en çok sahip oldukları dönem olan beliren yetişkinlikte bireyler, eğitsel ve mesleki gereksinimlerini gerçekleştirmeye çalışırlar.

Arnett'e (2007c) göre, farklı bakış açılarına sahip olmak bu alanda yapılacak yeni araştırmalara yol açacaktır. Ayrıca, beliren yetişkinlik, gerçek yaşamın mükemmel bir modeli değildir ve yıllarla birlikte değişiklikler, tekrarlamalar, elemeler yapılacaktır. Bu yaklaşım bir başlangıç noktası olarak önerilmektedir ve yapılacak katkılarla ilerleme sağlanacaktır (Arnett, 2007a). Ülkeler arasında ve ülkeler içinde beliren yetişkinler arasındaki çeşitlilikler keşfedildikçe ve tanımlandıkça, beliren yetişkinlik kuramı daha yararlı olabilir. Yapılacak araştırmalar beliren yetişkinlik döneminin beş özelliğinde de değişikliklere yol açabilir (Arnett, 2006a).

2. 3. Beliren Yetişkinliğin Ayırtedici Özellikleri

Arnett, (2007c), beliren yetişkinlik kuramını yalnızca bir geçiş dönemi olarak görmemekte, aynı zamanda kendine odaklanmak, kendini arada hissetmek, kimlik keşfi, olasılıklar yaşı ve değişkenlik dönemi gibi beş ayırtedici özelliğiyle birlikte yaşam evreleri arasında ayrı bir evre olarak öne

sürmüştür. Arnett, Avrupa'da ülkeler arasında da, ülkeler içindeki toplumsal sınıf ve etnik gruplarda da beliren yetişkinlik açısından farklılıklar bulunduğunu belirtmektedir. Ancak, günümüzde Avrupa'da beliren yetişkinliği genel anlamda tanımlamak olasıdır. Beliren yetişkinliği, önceki dönem olan ergenlikten ve onu takip eden dönem olan genç yetişkinlikten ayıran beş ana özellik bulunmaktadır. Bu beş özelliğin hepsi, genç Avrupalıların deneyimlerinden elde edilmiştir.

1. Özgürlüğün Doruğunda. Beliren yetişkinlik bireylerin kendine odaklandığı bir dönemdir. Kendine odaklı olmak bencillikle ya da benmerkezli olmakla karıştırılmamalıdır. Kendine odaklı olmak basit bir biçimde, kendi kararlarını almada diğer yaş gruplarındaki insanlara göre daha bağımsız olmalarıdır Çoğu beliren yetişkin günlük zorunlulukları yapmada başkalarına daha az odaklıdırlar (Arnett, 2007c). Çocuklar ve ergenler de kendilerine odaklıdırlar ancak, her zaman davranışlar için kurallar ve standartlar koyan anababalarınca ve öğretmenlerince yönlendirilirler (Arnett, 2001a). Ergenlikte bireylerler anababalarına, öğretmenlerine ve toplum kurallarına bağlıdır, yaşamları onlar tarafından düzenlenir (Tanner, 2006). Pek çok yetişkinin yaşamı da işverenlerinin, duygusal ilişkilerinin ve çocuklarının uyguladığı zorunluluklar tarafından yapılandırılmıştır. Beliren yetişkinlikte bireylerin nasıl yaşayacaklarına ilişkin kararları kendileri vermeleri konusunda, yaşamış oldukları döneme göre ya da ileride yaşayacakları döneme göre daha özgürdürler (Arnett, 2007c). Bireylerin tüm yaşam evreleri içinde kurumsal istek ve zorunluluklara karşı en özgür oldukları dönem beliren yetişkinlik dönemidir. Beliren yetişkinler, rollere uyma zorunluluklarından ve kısıtlamalardansa kendilerine odaklı olan özgürlüklerden zevk almaktadır ve kendi gelişimlerinden ve kendi kendilerine yetmelerinden hoşnutturlar (Arnett, 2007a).

Beliren yetişkinler başkalarının bakış açısını anlamada ergenlere göre daha iyidirler. Beliren yetişkinlerin pek çoğu ergenlik dönemine göre ailesiyle daha iyi ilişkiler içindedirler. Kendileri gibi, anababalarının da amaçları ve gereksinimleri olan bireyler olduklarını anlarlar. Bu yüzden, ergenlere göre anababalarını yargılamada daha az serttirler (Arnett, 2007c). Ergenlere göre daha az benmerkezli olmaları, onların toplumsal bilişsel olgunluklarının

gelişmesine de katkıda bulunmaktadır, bu da ergenlik dönemine göre, beliren yetişkinlerin kendilerini ve başkalarını daha iyi anlamalarına yol açmaktadır (Arnett, 2004).

Liseden mezun olduklarında ya da üniversiteye başladıklarında bireylerin bir yılı boş geçirmelerinin Avrupa'da giderek yaygınlaşması kendine odaklı olmak olarak görülebilir. Bu bir yıl boyunca öğrenciler tatil için ya da çalışmak için diğer ülkelere sık sık yolculuk edebilirler. Ya da bu dönemi evde kalarak, geçici işlerde çalışarak ya da arkadaşlarıyla eğlenerek geçirebilirler. Bazı genç Avrupalılar yirmili yaşları boyunca sorumluluk almazlar, serbesttirler ve kayıtsızdırlar. Onlu yaşların sonu ve yirmili yaşların başında yetişkin bağlılıklarına girmeden önce beliren yetişkinlerin yolculuk ederek ve kendilerini tanımaya çalışarak geçirmeleri kendine odaklı olma özelliği ile açıklanabilir (Arnett, 2007c).

Bu dönem iyimserliğin yüksek olduğu ve insanların olanaklardan yararlandıkları, kendilerine odaklı oldukları bir dönemdir. Kendi düşünce ya da duygularını çözümlemeye çalıştıkları, önceliklerinin değiştiği ve kişisel başarılarını fark etmeye başladıkları bir dönemdir (Gottlieb ve ark., 2007). Douglass ve arkadaşları (2005) Avrupa'daki çeşitliliğini tanımlamışlar ve ergenlikle genç yetişkinlik arasındaki dönemde genç insanların özgürlük ve bağımsızlık döneminin tadını çıkarmak istediklerini bulmuşlardır. Nash (2005), Çek Cumhuriyeti'nde yaşayan bireylerin yirmili yaşlarını yolculuklara çıkarak, iş ve eğitsel alanlarda fırsatları değerlendirerek geçirmek eğiliminde olduklarını bulmuştur (akt., Arnett, 2006a).

2. Zirveyi Amaçlamak. Beliren yetişkinlik çeşitli olasılıkların denendiği bir dönemdir. Beliren yetişkinlik iki anlamda olasılıklar dönemidir. İlki, beliren yetişkinlerin yaşamlarında göze çarpan değişiklikleri yapmak için fırsatların olduğu bir dönem olmasıdır. Beliren yetişkinler çocuklar ve ergenlere göre anababalarına daha az bağımlıdırlar ve anababa kontrolünden daha uzaktadırlar. Farklı seçenekleri keşfetmek heyecan vericidir, diğer taraftan bu dönem kaygı ve belirsizlik dönemi olabilir, çünkü genç insanların yaşamları öylesine belirsizdir ki, pek çoğu keşiflerini nerede izleyeceklerine ilişkin fikirleri yoktur. Beliren yetişkinler, çocuklara ya da ergenlere göre daha özgürdürler. Günümüzde, genç insanlar için bu dönem hem heyecan, olasılıklar ve yeni

özgürlükler anlamına gelirken, hem de belirsizlik, kafa karışıklığı ve yeni korkular deneyimlemek anlamındadır (Arnett, 2007c).

İkincisi, beliren yetişkinlik umutların ve iyimserliğin yüksek olduğu, hala tüm hayallerin canlı olduğu bir dönem olmasıdır. Bu dönem büyük umutların ve rüyaların dönemidir (Arnett, 2001a). Beliren yetişkinlerin hayalleri ergenlerden ve çocuklardan farklıdır. Ergenler daha çok sporda, sahne ve müzikte daha birer süper star olmayı hayal ederler (Csikszentmihalyi ve Schneider, 2000, akt. Arnett, 2007c). Beliren yetişkinler ise, film yıldızı, rap yıldızı ya da profesyonel bir sporcu olmayı nadiren hayal ederler. Bunun yerine, yaşam boyu yanlarında olacak bir ruh eşi, eğlenceli ve iyi maaşlı bir işte çalışmak gibi daha gerçekçi hayalleri vardır. Beliren yetişkinlerin halihazırdaki yaşamları zor olsa da – iyi maaş veren bir işte çalışmasalar ya da ruh eşlerini bulmakta zorlansalar da– neredeyse hemen hepsi sonunda yaşamlarının iyi olacağını ve en azından rüyalarının bazılarının gerçekleşeceğine inanırlar (Arnett, 2004). Beliren yetişkinlik döneminde genç insanların yeni olasılıkları denemesi, farklı alanları keşfetmesi, etkin bir biçimde araştırmalar yapması ve günümüz ve gelecek yaşam seçeneklerini düşünmesi kendi kişisel gelişimleri ile ilgili büyümeyi ortaya koymaktadır (Gottlieb ve ark., 2007). Üniversiteye geçişle elde edilen yeni olasılıklar, kişinin çevre ile uyumu geliştirmek için de olasılıkları sunmaktadır. Beliren yetişkinler amaç ve becerilerini geliştirebilecekleri etkinliklerle ilgilenmekte, bu etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri farklı çevrelere girerek faklı insanlarla karşılaşmaktadırlar (Schulenberg ve Zarret, 2006, akt., Gottlieb ve ark., 2007). Olasılıklar dönemi, beliren yetişkinlik döneminin merkez özelliğidir ve çeşitli olası geleceklerin, kimliklerin keşfedildiği bir dönemdir (Arnett, 2006a).

3. Yolun Yarısında. Beliren yetişkinlik bireylerin kendilerini ne ergen, ne de yetişkin olarak hissettikleri, arada bir yerlerde hissettikleri bir dönemdir. Beliren yetişkinler yetişkin olma yolunda olan, ancak henüz yetişkinliğe ulaşmamış bireylerdir (Arnett, 2007c). Farklı ülkelerde yapılan araştırmalar, “kendini arada hissetme” özelliğinin beliren yetişkinlik döneminin çok yaygın olan bir özelliği olduğunu göstermektedir.

Geleneksel anlamda evlilik, yetişkin olmanın belirleyici özelliği olarak kabul edilmektedir. Dünyada pek çok kültürde evlilik, yalnızca bir erkekle bir

kadının yaşam boyu bir bağla birbirlerine bağlı olmasını değil, aynı zamanda topluluğun bir üyesi olarak yetişkin konumuna ulaşmış olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, günümüzde tüm Avrupa'da ve diğer ülkelerde yapılan çalışmalar evliliğin artık yetişkin olma anlamına gelmediğini göstermektedir (Arnett, 2004). Günümüzde yetişkin olmayı temsil eden değerler, geleneksel ölçütlerden daha çok sorumluluğunu kabul etmek, kendi kararını vermek ve ekonomik açıdan bağımsız olmak gibi bireyci ölçütlerdir. Üniversite öğrenim gören öğrenciler iyi bir işte çalışmaya başlamadan önce ve kendi ayaklarının üstünde durmayı öğrenmeden önce evlenmeyi düşünmemektedirler. Dolayısıyla, üniversite yılları öğrencilerin kendilerini ne ergen ne de tam olarak yetişkin olarak hissettikleri yıllardır. Beliren yetişkinlik, ergenliğin anababaya bağımlılığı ve okul zorunlulukları ile yetişkinliğin iş ya da kendi ailesine olan bağımlılık döneminin ortasında kalan bir yerdir.

4. İdeallerin Peşinde Olmak. Beliren yetişkinlik kimlik keşfinin yapıldığı bir dönemdir. Kimlik gelişimi ergenlikteki gelişimle geleneksel olarak bağlantılıdır ancak, Arnett'e göre (2001), kişinin kimliğini oluşturması ergenlik döneminde değil, esas olarak beliren yetişkinlik döneminde gerçekleşmektedir. Beliren yetişkinlik bireylerin kim olduklarını ve yaşamdan ne istediklerini öğrenme zamanıdır, yani kimliklerini keşfetme dönemidir, bireylerin kendilik keşiflerini yapmaları için en uygun dönemdir. Genç insanlar evden ayrılıp, çeşitli iş ve eğitim olasılıklarını keşfettikleri bir dönemi yaşamaktadırlar. Kimlik gelişiminde üniversite eğitimini bitirmek, belli bir kariyer izlemek, evden ayrı yaşamak ya da duygusal ilişki yaşadığı kişiyle aynı evi paylaşmak önemli davranışlardır. Kendi ilgi ve yeteneklerine ilişkin pek çok şey öğrenirler. Özellikle aşkta ve işte kim olduklarını, nasıl bir yetişkin yaşamı yaşamak istediklerini öğrenme zamanıdır. Beliren yetişkinlik döneminde genç insanlar bu iki alandaki olasılıkları keşfederler ve devamlı kararlar almak için harekete geçerler (Gottlieb ve ark., 2007). Ne yapmak istedikleri ya da ne yapmak istemediklerine deneyimleyerek karar verirler.

Pek çok beliren yetişkin birkaç kez duygusal ilişki yaşar. Ergenlik dönemindeki sevgi ilişkilerinin temelinde olan zevk ve eğlence anlayışının tersine, beliren yetişkinlikte duygusal ilişkilerin altında yatan soru o kişinin yaşamın geri kalanı için uygun bir eş olup olmayacağıdır. Avrupa ülkelerinin

çoğunda ve Birleşmiş Devletlerde yaşayan genç insanlar bu sorunun yanıtını evlenmeden önce birlikte yaşamak yoluyla gerçekleşmektedir. Asıl amaç yalnızca evlenmek için güvenilebilir bir eş bulmak değil, aynı zamanda kişinin kendi kimliğini tamamlayan bir "ruh eşi" bulmayı içermektedir (Arnett, 2007c).

Beliren yetişkinlik dönemi, genç insanların ideal kimliklerine uyan bir iş bulmak amacıyla bir dizi eğitsel ve mesleki yolların denedikleri bir dönemdir. Aşkta olduğu gibi işte de beklentiler yüksektir. Amaç yalnızca bir iş bulmak değil, aynı zamanda kendini tamamlayan, eğlenceli ve de kişisel tatmin veren bir iş, kısacası kişinin kimliğini açıklayan bir iş bulmaktır (Arnett, 2007c).

Beliren yetişkinlik bireylerin gelecekte ideal kimlikleriyle doğru bir biçimde eşleşen bir işte çalışabilmeleri için, farklı eğitsel ve mesleki yolların deneyimlendiği bir dönemdir. Onlu yaşların sonunda ve belki de yirmili yaşların başlarında kimlikleri daha belirgin hale geldiği için, beliren yetişkinler kendi kimlik gereksinimleriyle eşleşecek eğitsel ve mesleki yolları izlemeye çalışacaklardır (Arnett, 2007c).

Üniversite ortamı beliren yetişkinlere gelecekteki eşlerini seçmede ve işleri konusunda gerekli donanımı almalarını sağlayacak olanaklara sahiptir. Hem kendilerini geliştirmek için olanakların olduğu, hem de eğlenebildikleri, arkadaşlar edindikleri, kişilerarası iletişimlerini geliştirdikleri bir ortamdır.

5. Değişim Zamanı. Beliren yetişkinlik değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Beliren yetişkinler nasıl bir gelecek istediklerini belirlemek amacıyla adım atarlar, ancak yapmayı istedikleri şey göründüğü kadar ilginç değilse vazgeçerler (Arnett, 2001). Bu dönem yaşam alanında değişikliklerin yaşandığı bir dönemdir. Anababa evinden ayrılıp, yurtta ya da arkadaşlarıyla birlikte yaşamaya başlayabilirler. Arkadaşlarıyla anlaşamadıklarında ev arkadaşlarını değiştirebilirler ya da yalnız yaşamaya başlayabilirler. Beliren yetişkinlik keşif ve değişimin el ele olduğu, iş, aşk ya da eğitim alanlarında değişimlerin yaşandığı yeni bir dönemdir. (Arnett, 2004).

Kimlik keşifleri sürecinde beliren yetişkinler sık sık yön değiştirirler. Bir ruh eşi ve kimlikle uyum gösteren bir iş bulmak uzun bir süre gerektirmektedir. Bu amaçların gerçekleşmesi kolay değildir ve bu amaçları takip ederlerken beliren yetişkinler duygusal ilişki yaşadıkları kişileri, işlerini ve eğitsel yönelimlerini değiştirmektedirler. Bu değişkenlik, yaşam alanlarında yapılan

değişiklikleri de yansıtmaktadır. Onlu yaşların sonunda liseyi bitirdikten sonra, anababa evinden ayrılan beliren yetişkinler arkadaşlarıyla yaşamaya başlayabilirler. Sorun yaşadıklarında, başka arkadaşlarıyla ya da duygusal ilişkileri olan kişiyle birlikte yaşamaya başlayabilirler. İlişki bittiğinde taşınabilir ya da yalnız yaşamaya başlayabilirler. Eğitsel ya da mesleki bir fırsatı değerlendirmek ya da yalnızca seyahat etmek için ülke içinde farklı yerlere taşınabilirler ya da başka bir ülkeye taşınabilirler (Arnett, 2007c).

Arnett'e göre (2007d), Avrupa'da pek çok ülkede hangi tür lisede okumak istediğini seçmek, 14 ya da 15 yaşlarında verilmesi gereken önemli bir karardır. Bu karar bir kez verildikten sonra, daha sonraki dönemde bunu değiştirmek zordur. Bununla birlikte, bu sistem işe girme amaçlarının oldukça farklı olduğu bir zamanda, yani işte çalışmanın amacının kişinin kendisinin ve ailesinin bakımını sağlamak olduğu bir zamanda, 100 yıl önce geliştirilmiştir. Oysa, günümüzde işte girmenin amacı, bireylerin kendi kimliklerini tamamlama istekleridir. Dolayısıyla, on dört, on beş yaşlarında onları gelecekteki işlerine hazırlayan öğrenim alanlarına karar vermiş olan beliren yetişkinler daha sonraki yıllarda, üniversite döneminde farklı bir bölümde öğrenim görmek istediklerine karar verebilirler ve alanlarını değiştirebilirler.

Beliren yetişkinlikte yaşanan değişiklikler bazen genç insanlar için sıkıntılı olabilmektedir. Beliren yetişkinlerin çoğu için onlu yaşların sonu ve yirmili yaşların başı umut ve iyimserlik zamanı olmasına karşın, yaşadıkları olumsuz deneyimler onlar için sıkıntı verici olabilir. Başlangıçta heyecan veren romantik ilişkiler bittiğinde ya da yeni olasılıkları denemek için girişilen iş ve eğitsel yönelimler değiştiğinde hayal kırıklığına uğrayabilirler, çünkü her değişim stresli olabilen bir uyum gerektirmektedir. Ayrıca, iş aramak ve bulamamak, işten çıkmak beliren yetişkinler için can sıkıcı ve moral bozucudur. Beliren yetişkinler iyimser oldukları için ve yaşam beklentileri yüksek olduğu için madde kullanımının olumsuz sonuçlarını göremeyebilirler, olumsuz şeylerin onların başına gelmeyeceğini düşünebilirler (Arnett, 2007c).

2. 4. Beliren Yetişkinlikte Kimlik Oluşumu

Beliren yetişkinliğin en göze çarpan özelliklerinden birisi olan kimlik oluşumu, Erikson'ın 1968'de öne sürdüğü kuramın psikososyal morotoryum

boyutunu temsil etmektedir. Bu dönem, genç insanların yetişkin kimliklerini kabul etmeksizin sürekli olarak potansiyel kimlik alternatiflerini keşfetmede özgür oldukları bir dönemdir (Schwartz ve ark., 2005). Erikson, ergenlerin yirmili yaşların başına kadar sürebilen bir dönemde "ben kimim? toplumdaki yerim neresi?" gibi soruları yanıtlamaya çalıştıkları bir keşfetme dönemi yaşadıklarını ileri sürmüştür. Deneyimleme döneminin ardından bazıları kendi seçtikleri değerlere, inanışlara ve eğitsel edinimlere başarılı bir biçimde ulaşırken, diğerleri ideallerini gerçekleştirememekte ve kimlik karmaşası yaşamaktadırlar (Nelson ve Barry, 2005).

Erikson (1959, 1963, 1968) gelişmekte olan bir bireyin yaşam süresi boyunca sekiz psikososyal bunalım dönemi dizisi geçirdiği görüşündedir. Erikson, ergenlikteki asıl psikososyal bunalımın tutarlı bir kimlik duygusunu oluşturmak olduğunu ileri sürmüştür. Her bunalımın bireyin karar vermesi gereken bir dizi zorluktan oluştuğunu ve her zorluğun da başarılı bir biçimde çözülmesinin, daha önce gerçekleşen zorlukların sağlıklı çözümüne bağlı olduğunu öne sürmüştür. Seçeneklerin elde edilebilir olması, genç insanların birden çok alanda karar vermelerini gerektirmektedir, bu da onlar için kimlik duygusu oluşturmalarının zor olması anlamına gelmektedir. Erikson ergenlikte geliştirilen kimlik duygusunun sürekli olarak kaybedildiğini ve yeniden kazanıldığını, kimliğe ilişkin güçlüğün bir defada ve hemen çözümlenmediğini ileri sürmektedir (Steinberg, 2005, 2007). Erikson kimlik bunalımının ergenlikte olduğunu söylemişse de, Arnett'e göre (2006b) kimlik bunalımı asıl olarak beliren yetişkinlikte ortaya çıkmaktadır. Modern toplumlarda genç insanlar kendilerini keşfetmelerini sınırlayan zorlamalara ve aşırı sorumluluklara kısa bir ara vermektedirler, bu psikososyal moratoryum sürecinde genç insanlar değiştirilemez kararlar almadan önce, gelecek için planları hakkında ciddi bir biçimde düşünebilirler (Steinberg, 2005, 2007). Erikson'a göre, psikososyal moratoryum genç insanların gelişimlerini destekleyen bir çevrede, farklı rolleri ve kimlikleri keşfetmeye ve deneyimlemeye izin vermektedir (Schwartz ve ark., 2005).

Genç insanlar kendi yetenek, ilgilerinin farkına vardıkları ve aşk, iş, dünya görüşü olanaklarını deneyimledikleri bir dönem geçirmektedirler (Arnett, 2006b). Çoğu sanayileşmiş toplumda hızlı toplumsal değişimlerin yaşanması, genç insanların yalnızca mesleki planlarına ilişkin değil aynı

zamanda değerlerine, yaşam tarzlarına ve diğer insanlara bağlanmaya ilişkin soruları düşünmelerini gerektirmektedir. Sonuç olarak, uzun süreli ve zor bir kimlik bunalımı yaşama olasılığı günümüzde çoğunlukla önceki zamanlara göre daha fazladır (Steinberg, 2005, 2007). Beliren yetişkinler kimlik gelişimi zorluklarını korkarak değil, aşkta ve işte yetişkin yaşamının kurallarını yavaş yavaş benimseyerek, biraz endişeli ama sarsıntısız geçirmektedirler çünkü modern yaşam yalnızca gençler için değil, herkes için stresli bir hale gelmektedir (Arnett, 2006b).

Erikson sanayi sonrası toplumlarda tutarlı bir kimlik oluşturmanın, kendine yönelimli olma ya da seçim özgürlüğünü kullanma gibi yararları olduğunu ileri sürmektedir. Kişinin yaşamından sorumlu olmasını, kendi kararlarını kontrolü altında tutmasını, kararlarının sonuçlarından sorumlu olmasını ve seçilen yaşamda gelişimsel engellerle başa çıkmada kendine olan güveninin önemini vurgulamaktadır (Schwartz ve ark., 2005).

James Marcia (1966,1976) meslek, ideoloji (değerler ve inançlar) ve kişilerarası ilişkiler alanlarında kimlik keşfine odaklanmıştır (Steinberg, 2005, 2007). Bireylerin bağlanma derecesi ve bu süreçte araştırma çabalarına girme derecelerini gösteren sınıflandırmada; başarılı kimlik, bireylerin tutarlı bir kimlik duygusunu oluşturduklarını, bunalım ve deneyimleme döneminden sonra kesin kararlarını verdiklerini göstermektedir. Bireylerin belirli amaçları, değerleri ve inanışları keşfetme ve bağlanma düzeylerine dayalı olan bu sınıflamaya göre, moratoryum dönemi etkin olarak keşiflerin yapıldığı ancak, çok fazla kararın alınmadığı bir dönemi tanımlamaktadır (Nelson ve Barry, 2005). Moratoryum dönemi bireyin bunalım ve deneyimleme döneminin ortasında olduğunu göstermektedir. İpotekli kimlik, kararların alındığı ve çok az keşfin yapıldığı bir dönemi; dağınık kimlik ise, bireyin kesin bağlanmaları olmadığını ve onları oluşturmak için çabalamadığını göstermektedir (Steinberg, 2005, 2007). Beliren yetişkinlik genel olarak, çok fazla keşfin yapıldığı ancak çok az içsel yatırımın (commitment) olduğu moratoryum dönemi olarak tanımlanmaktadır (Nelson ve Barry, 2005).

Kelly de (1955), kimlik oluşturma sürecindeki yönelimin bireylerin kimlikle ilgili konulara olan yaklaşımları ve yorumlama biçimlerini gösterdiğini öne sürmüştür. Bilgiye dayalı bir yönelim kullanan bireylerin kimlikle ilgili kararlarla yüz yüze geldiklerinde, açık görüşlü bir yaklaşım benimseme ve çeşitli

alternatifleri düşünme eğiliminde olduklarını ileri sürmüştür. Normatif yönelimli bireylerin toplumsal ve aile beklentilerine uyma eğiliminde olduklarını, kaçınma yönelimli bireylerin ise kimlikle ilgili kararlardan kaçınma eğiliminde olduklarını ileri sürmüştür. Berzonsky (1989) kimlik oluşturma sürecinde üç yönelimden bahsetmektedir. Berzonsky, bilgi yönelimini başarılı kimlikle, normatif yönelimi ipotekli kimlikle, kaçınma yönelimini dağınık kimlikle ilişkilendirmektedir (Schwartz ve ark., 2005).

2. 5. Beliren Yetişkinlik, Toplumsallaşma ve Kültür

Kültürlerarası gelişimsel bir yaklaşım, tek bir kültürün incelenmesinde elde edilenden daha çok geniş bir değişkenlik yelpazesi sunar (Kağıtçıbaşı, 2000, s.33). Beliren yetişkinlik kuramına ilişkin yapılan araştırmalar farklı kültürel ve ulusal, etnik gruplarda da uygulanmıştır ve bu dönemin özelliklerini destekleyen bulgular bulunmuştur. Amerika ve Avrupa gibi bireyci kültürlerde yapılan araştırmaların yanında Çin, Japonya gibi toplulukçu kültür özellikleri taşıyan toplumlarda da beliren yetişkinlik dönemi bir hayli ilgi çekmektedir. Örneğin, Nelson ve Chen (2007) Çin'de beliren yetişkinliğin yükselişine, Rosenberger (2007), Japonya'da beliren yetişkinlik dönemi özellikleri taşıyan kadınlar üzerine odaklanmıştır. Galambos ve Martinez (2007), Latin Amerika'da tüm bölgelerde beliren yetişkinliğe ilişkin bir genel bakış verirken, Facio ve arkadaşları (2007) Arjantin'de beliren yetişkinliğe odaklanmışlardır. Douglass (2005, akt., Arnett, 2006a) bireyci özellikler taşıyan Avrupa'da beliren yetişkinlik dönemini araştırmıştır. Fuligni, Asya kökenli Amerikalılar ve Latin kökenli Amerikalılar üzerine araştırmalar yapmıştır (Akt. Arnett, 2006a). Atak ve Çok (2008) ve Doğan-Ateş ve arkadaşları (2007), Türkiye'de beliren yetişkinlik döneminin varlığını sorgulamıştır. Görüldüğü gibi, Arnett'in kuramı hem farklı toplumsal ve etnik sınıflar üzerinde yapılan, hem de kültür üzerine yapılan araştırmalarla da desteklenmektedir. Arnett beliren yetişkinliğin bazı özelliklerinin kültürel yapıya bağlı olabileceğini ileri sürmektedir (Arnett, 2000, 2004, 2006). Beliren yetişkinlik dönemi, kültürlerin değerlerine ve inanışlarına göre geniş çapta farklılık gösteren, evrensel olmayan bir dönemdir (Cheah ve Nelson, 2004).

Kağıtçıbaşı'na göre (2000), insana ilişkin olgular her zaman kültür içerisinde oluşmaktadır. İnsanların davranışları bulundukları kültürden bağımsız olarak değerlendirilemez. Kültür, kuşaktan kuşağa geçen belirli bir grup insanın davranış örüntüleri, inançları ve diğer ürünleri olarak tanımlanmaktadır. Kültürel inançlar, hem bir kültürün sembolik mirasını oluşturan inançlarını hem de bu inançlardan doğan normları ve ahlak standartlarını içermektedir (Santrock, 1998). Kültürel inançlar, toplumsal cinsiyet rolleri, yaşla belirlenen roller, toplumsal konum ve toplumsal sınıf rolleri gibi bireyler için uygun olan rolleri belirlemektedir (Cheah ve Nelson, 2004). Kültürel inançlar ergen ve beliren yetişkin gelişimini tam olarak anlamada önemli bir rol oynamaktadır. Bunun bir nedeni, kültürel inançların bir kültürde yer alan toplumsallaşmanın her yönü için bir temel oluşturmasıdır. (Santrock, 1998).

Toplumsallaşma ise bireyin toplumun bir üyesi olma sürecidir. Bireyin kendini toplumsal açıdan yeniden değerlendirmesine, kendi kapasite ve yeterliliklerini yeniden düşünmesine yol açmaktadır. Anababalar toplumsallaşmanın merkezindedir ancak, beliren yetişkinlikte ailenin etkisi azalmaktadır. Akranlar ve arkadaşlar, okul, toplum, işyeri, medya, yasal sistem ve kültürel inanç sistemi toplumsallaşmanın kaynaklarıdır. Beliren yetişkinlik bu toplumsallaşma sonuçlarının her birine göre önemli olan bir gelişim dönemidir (Arnett, 2001a).

Bireyci ve toplulukçu kültürler arasındaki toplumsallaşmaya geniş ve dar toplumsallaşma açısından bakılabilir. Geniş toplumsallaşma bireyciliği desteklerken, dar toplumsallaşma toplulukçuluğu desteklemektedir. Dar toplumsallaşmada itaat etme ve uyma en yüksek değerler olarak değerlendirilirken, kültürün değerlerinden farklı davranmak hoş karşılanmamaktadır. Geniş toplumsallaşmaya sahip kültürlerde bireyler, bireyin eşsiz olduğu düşüncesine, bağımsızlığa ve kendini ifade etmeye önem vermektedir. Bireycilik ve toplulukçuluk kültürler arasındaki inanç ve değerlerdeki genel farklılıkları tanımlarken, geniş ve dar toplumsallaşma bir kültürde yaşayan bireylerin, bireyci ya da toplulukçu kültürün inanç ve değerlerine uyma süreci olarak tanımlanmaktadır. Geniş toplumsallaşma Amerika, Avustralya gibi ekonomik açıdan gelişmiş ülkelerde yaşanmakta iken, dar toplumsallaşma Orta Doğu, Güney Afrika, Asya ve Avrupa'nın bazı

ülkelerinde bulunmaktadır ve bu ülkeler ekonomik açıdan daha az gelişmiştir (Arnett, 2001a).

Kağıtçıbaşı'na göre (2005), kültürlerarası psikolojide toplumsallaşmanın merkezinde olan aile göz önüne alınarak yapılan araştırmalarda esas olarak iki tür benlikten sözedilmektedir; birçok Batı kültüründe yaygın olan "ayrışık" benlik, yani başkalarından ayrışmış bir varlık olarak bireyci benlik ve Batı dışındaki toplulukçu kültürlerde görülen başkalarıyla iç içe geçmiş, sosyal bağlamdan koparılamayan, "ilişkili" bir benlik. Amerika, Kanada gibi Batı kültürleri bireyciliğe değer verme eğilimindedir. Bireyin kendine yeten bir insan olarak tek başına ayakları üzerinde durma kapasitesini vurgulamaktadır. Bağımsızlık ve kişisel istek üzerine odaklanan bireyler kendi ihtiyaçları ve gereksinimlerine öncelik vermekte, kendilerini ifade etmeleri için desteklenmektedirler. Diğer taraftan, Çin, Japonya gibi toplulukçu kültürlerde aile ve toplum ön plandadır, gruba itaat ve uyum sağlamaya önem verilmektedir (Arnett, 2003). Bireyci kültürlerde, bireyler iç gruplardan duygusal olarak kopukturlar, ayrışıklık ve özerklik gereksinimi büyüktür. Toplulukçu kültürlerde ise bireyin benliği grup içi terimiyle tanımlanır (Kağıtçıbaşı, 2004, s.360).

Toplulukçu kültürlerde baskın olan özellik karşılıklı bağımlılık, grup içi dayanışma, işbirliği ve sosyal ilişkiyi desteklemek iken, bireyci toplumlar bağımsız benlik gelişimine, bireysel özgürlüğe ve bireysel başarı gelişimine önem vermektedir (Arnett, 2001a). "Toplulukçu kültürlerin hepsinde yalnızca karşılıklı bağımlı benlik olmadığı gibi, bireyci kültürlerde de yalnızca bağımsız benlik yoktur. Hatta kültürün alt gruplarında bile benlik yapılarında ciddi farklılıklara rastlanır" (Kağıtçıbaşı, 2004, s.363).

Karşılıklı bağımlılık kültür özelliklerini gösteren toplumlarda aile ataerkil bir yapıya sahiptir ve sıkı bağlarla dokunmuş, geniş aile yapısı hakimdir. Çocuklar yaşlılık için en büyük güvence olarak görülmektedir ve işte çalışmaya başladıklarında anababalarına maddi destek sağlarlar (Kağıtçıbaşı, 2005). Özellikle erkek evlat yaşlılık güvencesi olarak görüldüğü için, aileler tarafından tercih nedenidir. Kuşaklar arasında hem duygusal hem de maddi bağımlılık vardır.

Bağımsız aile modelinde ise kuşaklar birbirinden ayrışmıştır ve hem duygusal hem maddi kaynak yaptırımı anababaya değil, çocuğa yönelmiştir

(Kağıtçıbaşı, 2004). Bireyselleşmiş çekirdek aile yapısında birey ve aile arasındaki etkileşimler birbirinden ayrıdır. Bireyci özelliklerle bağlantılı olarak özerklik önem kazanmıştır. Bu tür aile modelinin çoğunlukta olduğu toplumlarda anababa ve çocuk arasındaki maddi bağımlılık en aza inmekte ve bağımsızlığa ve kendine güvene önem verilmektedir. Anababalar çocuğu yaşlılık güvencesi olarak görmedikleri için, çocuğun da anababaya sadakat duyması ve bağımlı olması gerekmemektedir.

Bu iki tür aile modelinin yanında, toplulukçu kültüre sahip toplumların gelişmiş kentsel bölgelerinde, kuşaklararası maddi ilişkilerin azaldığı, buna karşılık, aile ile olan duygusal bağlılığın kaybolmadığı, hem toplulukçu kültür hem de bireyci kültür özellikleri taşıyan "karşılıklı-duygusal bağımlılık" modeli Kağıtçıbaşı (2005) tarafından öne sürülmüştür. Maddi bağımlılık kentleşme, eğitim v.b. gibi etkenlerle artan refah sonucu azalma gösterirken, duygusal bağımlılık, bağlılık kültürüne sahip toplumlarda sosyoekonomik gelişmeden etkilenmektedir. Ailelerin çocuklarından maddi kaynak beklentisi azalmakla birlikte, duygusal bağımlılık devam etmektedir. Gelişen "özerk- ilişkisel benlik" içinde hem bireyci (özerk) hem de toplulukçu (ilişkisel) özellikler taşımaktadır (Kağıtçıbaşı 2004). Buradaki özerklik, sorumluluklarının farkında olmak ve kendi kararlarını vermeyi içermektedir.

Beliren yetişkinlik döneminin Amerika, Avrupa ve Kanada gibi bireyci kültürlerde yaşanması, toplulukçu kültürlere göre daha olasıdır (Arnett, 2007a). Arnett (2002), Japonya ve Çin gibi toplulukçu kültür özellikleri taşıyan ülkelerde, ekonomik değişikliklerle ve Batı'yla gittikçe artan ilişkiler yoluyla değerlerin göze çarpan bir biçimde daha bireyci olduğunu ileri sürmektedir. Toplulukçu kültürlerde gelişmiş kentsel alanlarda ailenin çocuğa verdiği değerin yavaş yavaş değişmesi bu dönemin yaşanma olasılığını arttırabilir. Genel olarak, karşılıklı bağımlı bir aile yapısına sahip Türkiye'de büyük şehirlerde eğitim düzeyinin artmasının da etkisiyle aile ve çocuk arasındaki maddi bağımlılığın azalıp, duygusal bağımlılığın devam etmesiyle "karşılıklı-duygusal bağımlılık" modeli benimsenmektedir.

2.5. Beliren Yetişkinlik ve Bireyselleşme Süreci

Günümüzde genç insanların yetişkin olmaya ilişkin tanımlamaları, ekonomik ve kültürel değişiklikler sonucunda giderek değişmektedir. Batı toplumlarındaki pazar yönelimli politikalar ve tüketim temelli yaşam biçimleri, topluluk yönelimli politikaların ve üretim temelli yaşam biçimlerinin yerini almaktadır. Bunun sonucu olarak, geleneksel rol geçişlerinin ertelendiği ve tüketim ve eğlence merkezli yaşam biçimleri daha populer olmaktadır. Bu da genel olarak, bireylerin yaşamlarında giderek artan bir biçimde "bireyselleşmelerine" yol açmaktadır. Aynı zamanda, kişilerarası ilişkilerini oluşturmada, eğitsel diplomaları almada, iş deneyimlerini kazanmada ve geleceklerini planlamada beliren yetişkinler daha bireyci bir yaşam biçimini benimseme eğilimindedirler (Schwartz ve ark., 2005).

Gelişimsel bireyselleşme (developmental individualization), bireyin alternatif olasılıklar üzerinde yoğunlaşıp, etkin bir biçimde bilişsel, içsel ve psikososyal alanda kendini geliştirmeye yol açan olanakları keşfetmesini ve buna dayalı bir yaşam biçimi izlemesini içermektedir (Côté, 2000, akt., Schwartz ve ark., 2005). Günümüzde, kentleşme ve modernleşme, serbest pazar eğilimleri genç insanların yaşam sınırlarını genişletmektedir. Bunun yanında, telefon, televizyon ve internetin sınır ötesi bilgiye ulaşmayı kolaylaştırması genç insanların kendilerini ve dünyalarını keşfetmede daha önceki zamanlara göre daha özgür olmalarına yol açmaktadır (Galambos ve Martinez, 2007).

Côté (2000), kendine odaklanma ve kendine yönelme gibi içsel niteliklerin gelişimine bağlı olarak psikolojik yetişkinlik kavramını öne sürmüştür (akt., Marcogliano, 2005). Bu kavrama göre, günümüzde gerçek bir yetişkin olmak, kendi geleceğini planlamak, kimliğini tanımlayabilmek ve kitlesel tüketime dayalı bir kültürde dünyayı anlamlandırmayı içermektedir. Gelişimsel bireyselleşme yönelimli beliren yetişkinlerin, yetişkinlik rollerini üstlenmeye hazırlanırken, karşılaştıkları sorunları çözmeleri ve kendi kararlarını almaları daha olasıdır. Gelişimsel bireyselleşmeyi benimseyen beliren yetişkinler romantik ilişkileri, kariyer ve dünya görüşleri gibi alanları keşfetmede planlıdırlar ve olanakları değerlendirirler (Schwartz ve ark., 2005). Öte yandan, teknolojik gelişmeler yaşamı daha kolay hale getirmekle birlikte,

beliren yetişkinlerin kendilerini bekleyen dünyada gerekli olan karmaşık ve kıvrak düşünebilme yeteneklerini ortadan kaldırabilmektedir. Genç insanlar psikolojik ve cinsel açıdan daha erken olgunlaşmaktadır ve pek çok yetişkin seçimiyle daha erken karşılaşmaktadır (Marcogliano, 2005).

Genç insanlar kimlik oluşturma sürecinde bulunduğu çevredeki kaynakları kullanmada daha edilgen ve yavaş bir yaklaşımda bulunurlarsa, olanakları değerlendirmede ve kendi yolunu bulmada daha az çaba göstereceklerdir. Kitle kültürü ya da tüketici toplum tarafından öne sürülen seçeneklere yönelip, kendini geliştirme fırsatlarını keşfetmeyi göz ardı edebilirler. Buna kaçınmacı bireyselleşme (default individualization) denilebilir (Côté, 2000, akt., Schwartz ve ark., 2005).

Salmela-Aro ve arkadaşlarına göre (2001), bireylerin yaşamlarının belirli dönemlerinde karşılaştıkları zorluklar, olanaklar ve bunları gerçekleştirmedeki istekleri, kişisel amaçlarını oluşturmalarında etkilidir. Kişisel amaçlar bireylerin kendi gelişimlerini yönlendirmelerinde önemli bir rol oynamaktadır. Beliren yetişkinlik bağımlı ergenlikten görece bağımsız genç yetişkinliğe geçiştir. Bu dönem eğitim ve kariyerle ilgili kararların alındığı, amaçların belirlendiği bir dönemdir. Bireylerin aşk, iş ve dünya görüşlerinde olasılıkları keşfetmeleri gelişimsel görevlerdir. Üniversite öğrencilerinin çoğu çalışma yaşamlarına gidiş yolundadır. Eğitsel ve işsel geçişlerin yanında yaşla ilgili diğer geçişler de yaşanmaktadır. Yakın ilişkilere girme, aile kurma gibi geçişleri deneyimlerler.

Beliren yetişkinlik boyunca olasılıklar keşfedilmekte ve amaçlar belirlenmektedir. Nurmi (2004), genç insanların toplumsallaşmasını ve gelişimlerini dört mekanizma ile açıklamıştır (Salmela-Aro ve ark., 2001). Bunlar; bir dizi amaç oluşturmayı, bu amaçları etkinleştirmeyi, başarı ve hedefleri değerlendirmeyi ve tüm bunları kişisel gelişime yansıtmayı içermektedir.

Bunlardan ilki, gelişimsel yönelimlerini destekleyen ortamlarda büyüyen genç insanların düşünme biçimleri ve davranışları bulundukları ortamlardaki kültürel inançlar, kurumsal yapılar ve sosyokültürel etkenlerden etkilenmektedir. İkincisi, genç insanlar çevresel etkilerin edilgen alıcıları değil, daha çok gelişimsel çevrelerini ve gelecekteki yaşam yollarını kendileri seçen bireylerdir. Kişisel amaçlar, yaşamlarını planlamak, karar vermek ve içsel

yatırım gibi psikolojik etkenler bu mekanizmanın unsurlarıdır. Üçüncüsü, bu seçim süreçlerinin bir sonucu olarak, genç insanlar belli rol geçişleri yaşarlar. Bu konularla başa çıkmaya çalışırken başarıları ve başarısızlıklarına ilişkin çıkarımlarda bulunurlar. Gelecekteki zorluklarla başetmek için, amaçları ve planlarını uygulamaya koyarlar. Dördüncüsü, çabalarının sonuçlarına ilişkin bilgiyi edindikten sonra ve belirli bir yaşam biçimiyle kendi toplumsal konumlarını belirledikten sonra, genç insanlar edindikleri bilgiyi yaşamlarına yansıtırlar. Nurmi'ye göre (1997), bu mekanizmalar bireyin kendini-tanımlama sürecinin dört evresini göstermektedir (Tanner, 2006).

Toplumsallaşmadaki üç süreç, zorluk, seçim ve uyum, bireyin güdülenmesi ile yakından ilgilidir. Bireylerin akran ortamları farklı kişisel amaçlar oluşturmalarına neden olmaktadır. Bireylerin kişisel amaçları, gelecek yaşamlarına ilişkin seçimlerinde önemli rol oynayabilir (Salmela-Aro ve ark., 2001). Farklı rol deneyimlerinde bulunmak yalnızca buna izin veren ve destekleyen ortamlarda gerçekleşebilir (Steinberg, 2005, 2007).

Kişisel planlar, mevcut fırsatlar göz önüne alındığında gerçekleştirilme potansiyelleri olan ve bireylerin ihtiyaçlarına karşılık gelecek belirli amaçlara ulaşmada bireyin güdülenmesi olarak tanımlamaktadır. Nurmi'ye göre (1993), beliren yetişkinlik bir taraftan arkadaşlık alanı ve akademik, davranışsal alanlar gibi belirgin gelişimsel görevleri, diğer taraftan da mesleki ve duygusal alanlar gibi beliren gelişimsel görevleri içermektedir (Tanner, 2006).

Tanner (2006), gelişimsel açıdan beliren yetişkinlikte en önemli görevin yeniden merkezleşme (recentering) süreci olduğunu öne sürmektedir. Yeniden merkezleşme, beliren yetişkinlerle toplumsal çevreleri arasındaki bağımlılıkta, güç dengesinde, sorumluluk duygusunda bir değişim meydana getirmektedir. Tanner, beliren yetişkinlerin içinde bulundukları sistemlerde kendi yönelimlerini belirledikleri zaman, kendileriyle bulundukları ortamlar arasında bazı değişikliklerin olacağını ileri sürmektedir. Arnett'in (2004), beliren yetişkinlik döneminin bireyin kendi ayakları üzerinde durmayı öğrenmesi olarak tanımlaması ve Bloss'un (1967) bu dönemi bir ayrışma-bireyselleşme süreci olarak tanımlaması, yeniden merkezleşme sürecinde bireyle çevre arasındaki ilişkinin önemli rol oynadığını göstermektedir. Tanner (2006), yeniden merkezleşme sürecinde üç aşama olduğunu öne sürmektedir.

Birinci aşamada, ergenliğin sonu ve beliren yetişkinliğin başında, birey aile bağlarının içine gömülüdür. Sorumluluk anababaların, öğretmenlerin ve toplumun elindedir, bireyin toplumsal ve yasal sorumluluğu 18 yaşına kadar aileye aittir. 18 yaşında beliren yetişkinlik döneminin başında olan genç insanlara ilişkin toplumsal beklentiler değişmeye ve bireylerin kendi kendilerini yönetmelerine ilişkin beklentiler artmaya başlamaktadır. Yeniden merkezleşme sürecinde, beliren yetişkinler hem kendi kendine yeten bireyler olarak kendi sorumluluklarını almaya, hem de toplumsal açıdan kendi davranışlarının sorumluluklarını almaya başlarlar.

Yeniden merkezleşmenin ikinci aşaması, beliren yetişkinlerin eğitim, iş ve yakın ilişkiler yaşama konusunda araştırmacı ve değişken doğasında görülebilir. Gelişimsel bakış açısından, beliren yetişkinliğin bir kimlik keşfi ve değişkenlik dönemi olması, beliren yetişkinlerin önceki yıllara oranla okul, aile gibi çevresel yapılarından görece bağımsız oldukları için farklıdır. Birçok beliren yetişkin gerçek yaşam deneyimlerini bazı farklı tür okul ve programlara geçici kayıt yaptırarak, farklı türde işlerde çalışarak, farklı duygusal ilişkilerde bulunarak edinirler. Ayrıca, beliren yetişkinler artık aileye ve ergenlik çevrelerine tümüyle bağlı değildirler, ancak onlarla olan ilişkilerini sürdürmeye devam etmektedirler.

Yeniden merkezleşme sürecinin sonunda, beliren yetişkinlik genç yetişkinliğe, yani üçüncü aşamaya doğru gider. Genç insanlar değişmeyen, uzun süreli bir işte çalışmaya başlarlar, evlenip çocuk sahibi olurlar. Başkalarına ve rollerine olan kalıcı bağlılıklar, beliren yetişkinlikteki değişkenlik özelliğiyle zıtlık oluşturmaktadır. Yetişkin rollerine geçişlerin etkisiyle, genç yetişkinler yeni sorumlulukları ve beklentileri yerine getirmek durumundadırlar. Beliren yetişkinlik dönemi yetişkin olma yolunda alınacak kararların ve yapılacak seçimlerin sağlamlaşmasına yol açar. O halde, genç yetişkinlik, bireylerin gerçek yetişkinliğin ilk aşamasına girdikleri, kalıcı rolleri benimsedikleri bir dönemdir.

1978 yılında Levinson Yaşam Yapısı kuramıyla, adını koymasa da beliren yetişkinlik yıllarının yetişkinliğe giden yolda ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Levinson, “Çıraklık dönemi” (novice phase) olarak adlandırdığı beliren yetişkinlik yıllarını, yetişkin dünyasında belirsiz bir benlik duygusunun

oluşumunun geliştiği ve ilerleyen yıllarda benlik duygusu tanımının daha açık oluşturulduğunu ileri sürmüştür (Tanner, 2006) .

2.7. Beliren Yetişkinlik ve Kültür Bağlamında Türkiye

Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre yapılan 2007 nüfus sayımı sonuçlarına göre, Türkiye nüfusu 70,5 milyondur. Türkiye nüfusunun toplam 15–19 yaş arasında %4,48'ni erkekler, %4,25 ise kadınlar oluşturmaktadır. 20–24 yaş arasında toplam nüfusun %4,51'ini erkekler, %4,33'ünü kadınlar oluşturmaktadır. Adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre yapılan 2007 nüfus sayımı sonuçlarına göre, toplam nüfusun yaklaşık % 18'inin 18–24 yaş arası grup oluşturmaktadır. Nüfusun ortanca yaşı, 28,3'tür, yani nüfusun yarısı 28,3'ün altındadır. 2000 yılı Nüfus Sayımı sonuçlarına göre nüfusun üçte biri 15 yaş ve altındadır. Bu da Türkiye'nin oldukça genç bir nüfusa sahip olduğunu göstermektedir (TÜİK, 2008). Bu verileri göz önünde bulundurarak, son 30 yılda Türk toplumunda yer alan önemli değişimleri belirtmekte fayda vardır. Türkiye'de önemli düzeyde bir kentleşme süreci gerçekleşmiştir. 1970lerin başında kentte yaşayanlar toplam nüfusun %36'sını oluşturmakta iken, günümüzde bu oran %65'tir (Kağıtçıbaşı, 2005). Benzer artışlar eğitim düzeyinde ve sanayileşmede de görülmektedir ve bunlar yaşam biçimlerinde temel değişikleri de beraberinde getirmektedir. Türkiye'de 1935'te okuryazar oranı toplam nüfusun %19,2'si iken, bu oran 2000 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre okuryazarlık oranı kadınlarda % 80,6 ve erkeklerde %93,9 olmuştur. Okuryazarlık oranındaki artışa benzer biçimde yüksek öğrenime katılan bireylerin oranında da değişiklikler olmuştur. 1994–1995 yılında yüksek öğrenime katılan kadınların oranı %13,95, erkeklerin oranı %21,4 ve toplam nüfusun %17,76'sı iken, bu oran 2006–2007 yılında erkeklerin %41,07'i, kadınların % 31,89'u, toplam nüfusun ise %36,59'unun yüksek öğrenime katılması eğitim düzeyinde artışın olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla, eğitimi tamamlama yaşı yirmili yaşların ortalarına kadar uzamaktadır. Ayrıca, zorunlu askerlik hizmeti, erkeklerin evlilik yaşını daha sonraya ertelemelerine yol açabilmektedir. 2006'daki ortalama evlenme yaşı kadınlarda 22,8 iken erkeklerde 26,1'dir. Eğitim düzeyindeki yükselişiyle birlikte, ilk çocuğa sahip olma yaşının ertelenmesi arasında da bir ilişki görülebilir. Toplam doğurganlık

hızı 1978'de 4,3 iken bu oran 2003'te 2,2'ye düşmüştür. Günümüzdeki bir kadın ortalama 25 yaşında ilk çocuğuna, 30 yaşında ise ikinci çocuğuna sahip olmaktadır (TÜİK, 2008). Kırsal alanlardaki kadınlar her yaş grubunda kentsel alanlardaki aynı yaş grubundaki kadınlara göre daha fazla ve daha erken yaşta çocuk sahibi olmaktadır. Diğer taraftan, kentsel alanlardaki kadınlar arasında ilk çocuğa sahip olma yaşı, evliliklerin geciktirilmesi ve doğumların ertelenmesi gibi etkenlerin etkisi ile daha yükselebilmektedir. Son otuz yılda Türkiye demografik bir geçiş yaşamaktadır (Kağıtçıbaşı, 2005).

Oldukça genç bir nüfusa sahip olan Türkiye birçok araştırmacı tarafından toplulukçu bir kültüre sahip olarak varsayılsa da, bireyci özelliklerin özellikle kentsel, yüksek eğitimli ve genç kesimde oldukça yaygın olduğu bir ülkedir (Göregenli, 1995; Üskül, 1998, akt. Kağıtçıbaşı, 2005). Dolayısıyla, Türkiye'de kentlerde, üniversite çevresinde ve genç insanlar arasında beliren yetişkinlik döneminin yaşanıyor olma olasılığı vardır, çünkü kentlerde yaşayan bireyler için beliren yetişkinlikteki fırsatlar, kırsal alanda yaşayan bireyler için sunulan fırsatlardan daha fazladır. Bu yüzden, kentlerde yaşayan insanların onlu yaşlarının sonu ile yirmili yaşlarının başını beliren yetişkinler olarak geçirme olasılıkları diğerlerine göre daha fazladır (Arnett, 2001a). Kentlerde yaşayan insanların kırsal alanlardaki genç insanlara göre üniversite eğitimi almaları ve bunun sonucunda daha geç yaşta evlenmeleri ve daha geç yaşta çocuk sahibi olma olasılıkları yüksektir. Ayrıca, kentte bireylerin iş, eğitim ve eğlence olanakları konusunda seçenekleri fazladır (Arnett, 2000b).

Genel anlamda geleneksel bir yapıya sahip olan Türkiye'de kırsal alanlarda ve düşük sosyoekonomik düzeyde "karşılıklı bağımlılığın" olduğu aile ilişkileri yaygındır. Kişilerarası ilişkilerdeki bağlılık hem psikolojik hem de maddi anlamdadır. Ancak, Türkiye'de sosyoekonomik gelişim yoluyla aile yapısı değişmektedir (Kağıtçıbaşı, 2005). "Türkiye'de Çocuğun Değeri" çalışmasında Kağıtçıbaşı (2005), Türkiye'deki toplumsal değişme ve gelişmeyle birlikte toplum genelinde yaygın olan karşılıklı bağımlılık örüntüsünden, "karşılıklı duygusal bağımsızlık" örüntüsüne doğru bir değişim yaşanmakta olduğunu öne sürmektedir. Bu model toplulukçu kültürlerde kentsel bölgeleri ya da daha gelişmiş sosyoekonomik çevreleri tanımlamak için öne sürülmüştür. Yine aynı çalışmasında Kağıtçıbaşı, sahip olunan çocuk sayısında azalma olduğunu bulmuştur. Erkek çocuk beklentisinde bir düşüş

yaşanmakla birlikte, kız çocuk beklentisinde ise artış meydana gelmiştir. Aynı zamanda, yaşlılıkta çocuklardan alınan maddi destek beklentisinin azaldığını, giderek bağımsızlık ve kendine güven gibi özelliklerin çocuklar için istenilen nitelikler olduğunu bulmuştur. Ayrıca, çocuğa verilen psikolojik değerin arttığını ve anababalıkta hem kontrol hem de bağımsızlık yönelimi gibi özelliklerin öne çıktığını ileri sürmüştür.

Serbest pazar ekonomisi teknoloji ve bilgiye dayalıdır, bu da genç insanların en iyi işlerde çalışabilmeleri için gerekli olan eğitimi almak istemelerine yol açmaktadır. Eğitim sürelerinin uzaması, işe girme, evlenme ve anababa olma gibi yetişkin rollerine geçişin zamanlamasındaki ertelemelere neden olmaktadır. Üniversite yıllarında öğrencilerin aile bütçesine katkıda bulunması için bir baskı yoktur, bu dönem öğrencilerin kişisel gelişimleri için olasılıkları keşfettikleri ve eğlendikleri bir dönemdir. Beliren yetişkinlik döneminin genç insanlar için sonunda yaşamın normatif bir dönemi haline gelmesi olasıdır (Arnett, 2002).

2.8. Beliren Yetişkinlikte Eğitim ve Eğitim Ortamı

Beliren yetişkinlik, genç insanların yalnızca kendilerine açık olan seçenekleri keşfettikleri bir dönem değil, aynı zamanda yeni olaylarla, geçişlerle ve ortamlarla karşılaştıklarında kendilerini daha iyi anladıkları ve etkin oldukları bir dönemdir (Gottlieb ve ark., 2007). Lefkowitz (2005) ve Arnett (2000)'e göre bu gelişimsel dönem, genç insanların kendilerine odaklanarak, kendi değer, tutum, kaynak ve sınırlılıklarının daha çok farkında olmalarıyla belirlenmiştir. Beliren yetişkinlerin değişken doğasını anlamanın bir yolu deneyimledikleri olayları incelemektir.

Arnett (2004) "üniversite ortamının toplumun geri kalanından ayrılan toplumsal bir ada" olduğunu belirtmiştir (s. 140). Üniversite ortamı, ertelenen ve bir koyda tutulan pek çok yetişkin sorumluluğuyla birlikte, beliren yetişkinlerin iş, aşk ve dünya görüşlerindeki olasılıkları keşfedebilecekleri geçici güvenli bir sığınaktır. Üniversitede okuma şansı yakaladıklarında genç insanlar yetişkin toplumsal rollerini erteleyebilecekler, kişisel yaşam projelerine ve seçeneklerine daha fazla yatırım yapabileceklerdir. Bu yüzden,

eğitimli insanların beliren yetişkinlik döneminin özellikleriyle daha uyumlu olma olasılıkları fazladır (Aries ve Hernandez, 2007).

Amerika'da, ekonominin bilgiye dayalı olması ve yüksek maaş ödeyen işlerin fazlasıyla azalması beliren yetişkinlerin üniversite okuma eğilimlerini etkilemektedir (Arnett, 2006a). Üniversite eğitimi almak sanayileşmiş ülkelerde bilgiye dayalı iş olanakları için önemli bir belirleyici haline gelmiştir (Arnett, 2007a). Avrupa'da işsizlik oranı, diğer yaş gruplarındaki insanlarla karşılaştırıldığında, beliren yetişkinlikte iki kat fazladır (Arnett, 2006a). İşsizlik beliren yetişkinleri bunalıma sokmaktadır. Üniversite sonrası kimliklerine uyan, zevk aldıkları ve iyi maaşlı bir işte çalışmak isteyen beliren yetişkinlerin üniversite yıllarında kendini geliştirme yolları aramaları olasıdır. Sonuç olarak, iyi bir işte çalışmayı istemek üniversite eğitimini daha çok gerekli kılmaktadır. Genç Amerikalıların çoğu, %60'ın üzerinde, üniversite eğitimini almaktadır (Arnett, 2007a). Bu oran öğrencilerin sabit bir işe girememe korkusundan daha çok, bilgiye dayalı ekonomide olası en iyi işlere girebilmek için daha yüksek bir eğitimin gerekli olduğunu fark ettiklerini göstermektedir (Hamilton ve Hamilton, 2006, akt. Arnett, 2007a). Gelecek kuşakların geçmiş kuşaklara göre küresel konularda, ekonomide ve politikada daha fazla bilgi sahibi olmaları gerekmektedir (Lee, 2006).

Üniversitede öğrenim gören beliren yetişkinler yeni bir toplumsal çevreyle, akademik çevreyle ve farklı ev ortamlarıyla karşılaşmaktadırlar. Farklı insanlarla aynı koşulları paylaşmak, onların uyum sağlama becerilerini geliştirmelerine yol açabilir. Diğer gelişim evrelerindeki gibi beliren yetişkinler de zorluklarla ve sıkıntılarla karşılaşmaktadırlar. Kalacak yer bulma, beslenme, ekonomik sorunlar, sıkıntı, yakın ilişkiler kurma ve sürdürme, gelecek için endişelenme, yeni çevrelere uyum sağlama, yalnızlık, umutsuzluk gibi pek çok sorunla da karşılaşabilirler. Bu durumda zorluklarla başa çıkmayı öğrenmek, sürekli gelişim ve değişim süreci içinde olmak ve gelişimsel görevleri başarmak durumundadırlar. Kendi sorumluluğunu almak, bağımsız kararlar verebilmek, arkadaşlık kurmak gibi belirli gelişimsel görevlerle de karşılaşırlar. Toplumda üniversite mezunlarından iyi iletişim becerilerine sahip olmaları, kişilerarası ilişkilerde iyi olmaları, yaratıcı olmaları, karar vermeleri ve sorun çözmeleri beklenmektedir (Ceyhan, 2006). Beliren yetişkinler sorunların

yalnızca bir çözümünün olmadığını ve sorunun çözümü için gerekli olan şeyin önemli bilgileri tamamlamak olduğunun farkına varırlar (Arnett, 2001).

Üniversite ortamı, öğrencileri gelecekteki mesleklerine hazırlamak için gerekli olan eğitsel edinimleri sağlar. Aynı zamanda, öğrencilerin kendilerini geliştirebilecekleri ve kişilerarası iletişim kurabilecekleri etkinlikleri bünyesinde barındırır. Bunun yanısıra, üniversite ortamı öğrencilerin dünyanın geri kalanına ilişkin farkındalık için pek çok fırsatı da sunmaktadır (Lee, 2006). Yurtdışında öğrenim görmek isteyen öğrenciler, öğrenci değişimi programlarından yararlanabilirler ve farklı bir ülkeye giderek orada bir taraftan öğrenimlerini tamamlarken, diğer taraftan bulunduğu ülkenin kültürünü öğrenebilirler. İş yaşamında kendisine yardımcı olabilecek yabancı dili rahatlıkla öğrenebilirler.

Üniversite yaşamında öğrencilerin akademik çalışmaları kadar kişilerarası ilişkileri ve toplumsal gelişimleri de önemlidir. Üniversite yıllarında etkinliklere katılmak beliren yetişkinlerin hem kendini geliştirmek açısından, hem de kişilerarası ilişkilerini güçlendirmek anlamında oldukça önemlidir. Üniversite öğrencileri için etkili iletişim becerilerini arttırmayı amaçlayan programların ve kurs etkinliklerin rolü çok önemlidir (Ceyhan, 2006). Ayrıca, günümüzde hemen hemen her evde bulunan bilgisayarlar genç insanların öğrenmek istedikleri bilgilere kolaylıkla ulaşabilmelerine, eskiye göre daha rahat araştırma yapmalarına yol açmaktadır. Üniversite öğrencileri iletişim kurmak istedikleri kişilerle anında iletişim kurabilmekte ve eğitimlerinin yanısıra sosyal iletişimde de interneti sıklıkla kullanmaktadırlar. İnternet aracılığıyla iletişim oldukça kolaylaştığı için, genç insanlar dünyanın başka bölgelerinden arkadaş edinebilmektedirler.

Toplumsal çevrede yaşanan deneyimler bireylerin kariyer ilgilerinde, isteklerinde ve beceri gelişimlerinde etkilidir. Beliren yetişkinlik, kariyer gelişimi çalışması yapmak için özellikle anlamlı bir dönemdir. Beliren yetişkinlerin kimliklerini tamamlayan, zevk alabilecekleri ve iyi maaş verilen işlerde çalışmak istemeleri onları farklı eğitsel ve mesleki yolları araştırmaya itebilir. Bu dönem kariyer seçimlerinin ve uzun dönemli amaçların şekillendiği ve ergenlik dönemindeki deneyimlerle yeni deneyimlerin birleştiği bir dönemdir. Pek çok birey üniversite eğitimi ve iş yerindeki deneyimleri sırasında olası

yolları ve kimliklerini keşfetmeye devam etmektedirler (Messersmith ve ark., 2008).

Üniversite öğrencileri bu dönemde iş alanında kararsızlık yaşamaktadırlar (Arnett, 2001). Daha önce sözedildiği gibi, üniversite eğitimi evlilik ve anababa rollerine geçişte ertelemelere yol açmaktadır. Bu ertelemeler keşfetme dönemini, dolayısıyla beliren yetişkinlik dönemini uzatmaktadır. Üniversite ortamının beliren yetişkinlik döneminin uzamasındaki dolaylı etkisinin yanında, üniversitenin doğrudan bir etkisi de vardır. Üniversite deneyimi ego gelişimiyle, bilişsel gelişimle ve kimlik gelişimiyle ilgilidir. Üniversite deneyimi psikososyal gelişimin artmasını desteklemektedir (Tanner, 2006) .

Tanner'a göre (2006), beliren yetişkinlik gelişiminde üniversite ortamını irdelemek önemlidir çünkü beliren yetişkinliğin özellikleri üniversiteli ve üniversiteli olmayan beliren yetişkinler için aynı olmasına karşın, deneyimler ve gelişimsel yönelimler açısından farklı olabilir. Beliren yetişkinliğin ilk yıllarında bulunan bireylerdeki çeşitliliğin altında yatan, anababanın onlarla olan ilişkisi, ailenin sosyoekonomik durumu gibi değişkenlerin varlığı ve de beliren yetişkinlerin içinde bulundukları çevredeki farklılıklardır. Bazı beliren yetişkinler diğerlerine göre gelişimsel ve ekonomik açıdan daha çok kaynağa sahiptir. Beliren yetişkinlikte edinilen deneyimlerin yanısıra, beliren yetişkinlikten önceki etkenler beliren yetişkinlerin gelişimini etkilemektedir. Buna ek olarak, Chickering'in 1969'da üniversite ortamının öğrencilerin gelişimini yedi açıdan desteklediği anımsanmalıdır; bunlar gelişme yeteneği, duyguların yönetimi, özerklikten karşılıklı dayanışmaya geçiş, kişilerarası ilişkiler geliştirme, kimlik benimseme, amaç gelişimi, bütünlük gelişimidir (Tanner, 2006) .

Beliren yetişkinliğin bilişsel gelişim kuramının devamı olarak görülebileceğini de burada belirtmek gerekir. Üniversite yıllarında meydana gelen bilişsel gelişimdeki değişiklikler beliren yetişkinlerin yalnızca okul yaşamlarını değil, yaşamlarının tüm yönlerini etkilemektedir. Genç insanların nasıl düşündükleri, sorunlarını nasıl çözümledikleri, nasıl öğrendikleri ve ilgi alanlarındaki değişiklikleri nasıl farkettikleri bilişsel gelişim alanına girmektedir. Jean Piaget'nin (1972) bilişsel gelişim kuramı bilişsel yapıdaki genel değişiklikleri, çocuklukta ve ergenlikte yer alan sorun çözme becerilerini

tanımlamaktadır. Piaget'nin kuramında, soyut işlemler (formal operations) bilişsel gelişimin son noktasıdır. Ancak, beliren yetişkinlik döneminde meydana gelen bazı bilişsel değişiklikler soyut işlemler sonrası değişiklikleri temsil etmektedir (Arnett, 2001a).

Beliren yetişkinlik döneminde görülen soyut işlem sonrası (postformal thinking) bilişsel değişimler yansıtıcı yargılama (reflective judgment) biçimde ortaya çıkmaktadır. Perry (1970, 1999), ergenlerin ikili düşünceye (dualistic thinking), yani olayları tek taraflı, ya doğru ya da yanlış, değerlendirmeye eğilimli olduklarını ileri sürmektedir. Beliren yetişkinlikte bilişsel bir özellik olan yansıtıcı yargılamanın ilk aşaması çoklu düşüncedir (multiple thinking) ve çoklu düşünce bireylerde onlu yaşların sonunda gelişmeye başlamaktadır. Beliren yetişkinler herhangi bir olayın iki ya da daha fazla yönü olduğunun ve bir durumu tek yönlü yargılamanın zor olabileceğinin farkına varırlar. Bu aşamada beliren yetişkinler tüm bakış açılarına eşit olarak değer verme ve bir bakış açısının diğerinden daha geçerli olup olmadığına ilişkin herhangi bir yargıda bulunmanın olanaksız olduğunu düşünme eğilimindedirler (Arnett, 2001a).

Yirmili yaşların başında bilişsel gelişim, yansıtıcı yargılamanın ikinci aşaması olan göreli düşünceye (relativism) doğru gelişmektedir. Beliren yetişkinler bir görüşün diğer bir görüşten daha inandırıcı olabileceğini inkar etmektense, göreli değerleri karşılaştırmaya girişirler. Pek çok kişi üniversite yıllarının sonunda bağlanma (commitment) aşamasına ulaşıp, en geçerli olduğuna inandıkları belli görüşleri kabullenirlerken, diğer taraftan eğer yeni bir kanıt kendilerine sunulursa, kendi görüşlerini tekrar değerlendirmeye açıktırlar. Bununla birlikte, beliren yetişkinlikte yer alan kazanımlar yaşla gelen olgunlaşmadan daha çok, eğitime dayalı gibi görünmektedir. Beliren yetişkinlikte üniversiteye giden bireylerin gitmeyen bireylere göre yansıtıcı yargılamada daha çok ilerleme sağladıkları bulunmuştur (Arnett, 2001a).

Özetle, son 50 yılda sanayileşmiş toplumlarda görülen üniversite eğitiminin yaygınlaşması, evlilik öncesi cinsel ilişki ve birlikte yaşamaya anlayış gösterilmesi gibi değişimler, bireylerin yetişkin rollerine girmeyi daha ileri yaşlara ertelemelerine yol açmakta ve beliren yetişkinlik kavramını desteklemektedir. Beliren yetişkinlikle en sık ilişkili olunan ortam üniversite ortamıdır. Üniversite ortamı, bir dereceye kadar keşifleri kolaylaştıran,

bireylerin kendini tanımasına olanak veren ve bireyin dünyayı değiştirecek potansiyelinin olduğuna ilişkin iyimserliğin yüksek olduğu bir ortamdır. Üniversitenin destekleyici ortamı beliren yetişkinlerin kendilerinden farklı insanlarla, fikirlerle karşılaştıkları, beklentilerini ve dünya görüşlerini zorlayan deneyimler edindikleri bir ortamdır. Bireyle toplum arasındaki ilişkinin değişen doğası bu dönüm noktasının önemli bir özelliğidir (Tanner, 2006).

Beliren Yetişkinlikle İlgili Araştırmalar

Toplumlarda yaşanan ekonomik ve kültürel değişimlerle birlikte, genç insanların yaşam biçimleri otuz, kırk yıl öncesine göre değişmiştir. Beliren yetişkinlik dönemi oldukça yeni bir yaklaşım olmasına karşın, kısa bir zamanda yalnızca psikoloji alanında değil, aynı zamanda sosyoloji, antropoloji, eğitim, insan gelişimi ve aile çalışmaları gibi pek çok alanda yapılan araştırmalarda yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır (Arnett, 2007b). Kültüre bağlı olarak algılanan yetişkinlik ölçütlerindeki farklılıklar yalnızca gelişmiş ülkelerde değil, aynı zamanda gelişmekte olan ülkelerde de araştırılmıştır. Bunun yanısıra, beliren yetişkinlik dönemi toplumsal cinsiyet rolleri, kariyer gelişimi, etnisite gibi boyutlarda da ele alınmıştır.

Beliren yetişkinlik yaklaşımının çıkış noktası olan, Amerikan çoğunluk kültüründe ergenlikten orta yetişkinlik dönemine kadar önem verilen yetişkinlik ölçütleri Arnett (2001b) tarafından çalışılmıştır. 13–55 yaş arası 519 kişiye uygulanan çalışmada üç yaş grubundaki bireylerin yetişkinlik ölçütü olarak “kendi davranışlarının sorumluluğunu almaya, anababayla eşit düzeyde ilişki kurmaya ve ekonomik açıdan bağımsız olmaya” önem verdikleri bulunmuştur. Çalışmanın sonucunda, Amerikan kültüründe yetişkin olmanın anlamının, kendine yeten bireyler olarak ayaklarının üzerinde durabilmeyi öğrenmek olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte, gelişmekte olan ülkelerde önem verilen yetişkinlik ölçütleriyle ilgili farklılıklar ve benzerlikler çalışılmıştır. Örneğin, Nelson ve arkadaşları (2004), Çin’deki genç insanların “davranışlarının sorumluluğunu almak, duygularını kontrol etmek ve ekonomik olarak aileden bağımsız olmak” gibi değerlere Amerikan akranlarına benzer biçimde önem verdiklerini bulmuşlardır. Diğer taraftan, daha az kendine odaklı olmak ve başkalarını önemsemek gibi inanış ve değerleriyle Çin’deki beliren

yetişkinlerin Batı kültürlerindeki beliren yetişkinlerden farklı oldukları bulunmuştur.

Nelson ve Chen (2007) 18–25 yaş arası üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada beliren yetişkinlik dönemine odaklanmışlar ve beliren yetişkinlik döneminin Çin'de kısaltılmış bir dönem olarak yaşandığını bulmuşlardır. Toplulukçu bir kültüre sahip olan Çin'de genç insanlar üzerinde Konfüçyüs öğretisinin etkisinin olduğu ancak, aynı zamanda da Batının özgürlük gibi bireyci değerlerinin pek çok Çinli genç tarafından benimsendiği bulunmuştur. Benzer bir biçimde, Facio ve arkadaşları (2007) Arjantin'de yaşanan beliren yetişkinlik döneminin pek çok açıdan Birleşik Devletlerde yaşanan beliren yetişkinlik dönemine benzediğini ancak, ülkedeki genç insanların daha güçlü ve daha dayanıklı aile bağlarına sahip olduklarını bulmuşlardır. 25–27 yaş arasındaki bireylerin bireyci değerleri daha çok vurguladıkları bulunmuştur.

Çin kültürüyle benzer özellikler taşıyan Türkiye'de beliren yetişkinlik dönemine ilişkin yapılmış olan çalışmalara göre Atak (2005) ve Doğan-Ateş ve arkadaşları (2007) "davranışlarının sorumluluğunu kabul etmek" ölçütünün en çok önem verilen yetişkinlik ölçütü olmasının diğer kültürlerle benzerlik gösterdiğini belirtmektedir. Doğan-Ateş ve arkadaşlarının (2007), 357 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada, toplulukçu kültürün yansıması olarak, Türkiye'de aileye verilen önemi vurgulamıştır. Yaşla ilgili ölçütlerin ve rol geçişlerinin toplulukçu kültürlerde çok önemli olmasına karşın, bulgular bu ölçütlere çok fazla önem verilmediğini göstermiştir. Yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamalarda katılımcıların %45'i kendilerini yetişkin olarak kabul ederken, %1'nin yetişkin olmadıklarını, % 54 ise bazı yönlerden yetişkin olduklarını bazı yönlerden yetişkin olmadıklarını belirtmişlerdir. Bulgular katılımcıların yarısından biraz fazlasının yetişkin olup olmadıkları konusunda kararsız olduklarını göstermiştir. Ayrıca, Atak'a göre (2005), Türkiye'de beliren yetişkinlik döneminin yaşanması ile, evlenme, anababa olma, eğitimi tamamlama ve tam zamanlı ve kalıcı bir işte çalışma arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Farklı kültürel ortamlarda yapılan çalışmaların yanısıra, etnik azınlık gruplarında beliren yetişkinlik dönemine ilişkin araştırmalar da vardır. Örneğin, Arnett (2003), Amerika'daki 18–29 yaş arasında üç etnik grupta, Afrika kökenli

Amerikalı, Latin ve Asya kökenli Amerikalılar ve Beyaz Amerikalılarla yaptığı çalışmada etnik azınlık gruplarındaki beliren yetişkinlerin beyazlara göre geleneksel yetişkinlik ölçütlerine daha fazla önem verdiklerini, bireyciliği yansıtan ölçütlere daha az önem verdiklerini bulmuştur. Benzer biçimde, Cheah ve Nelson (2004), Kanada'da 69 Kanada'lı Aborjin ve 132 Avrupa kökenli Kanadalı öğrenciyle yaptıkları çalışmada, etnik bir azınlık olan Aborjin öğrencilerle, çoğunlukta olan Avrupa kökenli Kanadalı öğrencileri karşılaştırmışlar ve Aborjin öğrencilerin diğerlerine oranla kendilerini yetişkin olarak tanımladıklarını bulmuşlardır. Arnett (2003), etnik gruplardaki beliren yetişkinlerin önem verdikleri yetişkinlik ölçütlerinin küçük bir farkla beyazların ölçütlerine benzediğini bulmuştur. Etnik azınlık gruplarda bağımsızlıktan çok karşılıklı bağımlılığının, toplumsal normlara uyum sağlamanın, evlilik gibi geleneksel rol geçişlerinin ve aileyi ekonomik açıdan desteklemek gibi aile rollerine önem vermenin beyazlara göre daha olası olduğu bulunmuştur. Kanada kültürünün çoğunluğundaki bireyciliğin tersine, Aborjin kültürü toplulukçu kültür özellikleri taşımaktadır. Aborjin öğrenciler geleneksel değerlerle yeni yaşam biçimleri arasında uzlaşmaya varmış gibi görünmektedirler.

Etnik azınlık gruplardaki beliren yetişkinlerin okul yaşantılarına bakan Fuligni ise, Asya kökenli ve Latin kökenli Amerikalılarla yaptığı araştırmada, aile baskısı sonucu genç insanların okulda daha başarılı oldukları ve bunun sonucu olarak üniversiteye girebildiklerini öne sürmektedir. Üniversite deneyimi ve olanakların artmasıyla birlikte, ailelerinin onlardan yapmalarını istedikleri şeylerdense, beliren yetişkinlerin kendilerinin gerçekten istedikleri şeyleri yapmaya yönelimli oldukları bulunmuştur. Üniversite deneyimi kimlik keşfine yol açmaktadır ki, bu da beliren yetişkinlerin ailelerinin beklentileriyle çelişmektedir (akt., Arnett, 2006a). Daha kapsamlı bir çalışmayla Donughue ve Stein (2007), 425 üniversite öğrencisiyle yetişkinlik algılarındaki farklılıklar üzerine odaklanırken, öğrencilerin yetişkinliğe geçişte yaşadıkları deneyimlerini ve yetişkin gelişimine ilişkin tutumlarını cinsiyet, ırk ve Meksika kökenli olup olmama açısından incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, öğrencilerin yetişkinlik algılarında farklılıklar olduğu ve öğrencilerin hemen hemen hepsinin bireyci ölçütleri en önemli ölçütler olarak kabul ettikleri bulunmuştur. Ayrıca, araştırmada kadınların erkeklere oranla bireyciliği daha

fazla vurguladıkları, beyaz olmayanların beyaz olan katılımcılara göre rol geçişlerine daha önem verdikleri ve kadınların erkeklere göre yaşamlarında toplumsal normlara uymaya daha eğilimli oldukları bulunmuştur.

Beliren yetişkinlik dönemi geleceğe ilişkin beklentilerin ve iyimserliğin yüksek olduğu, kişilerarası ilişkilerin önemli olduğu ve kendine odaklı olunan bir dönemdir. Beliren yetişkinliğin bu özelliklerini incelemek amacıyla, Arnett (2000), 21–28 yaş arasında 140 beliren yetişkinin geleceğe ilişkin görüşlerini incelemiştir. Bireylerin geleceklerini olumlu değerlendirdikleri ve ekonomik rahatlık, kariyer başarıları ve kişilerarası ilişkiler açısından kendi yaşamlarının ailelerinin yaşamlarından daha iyi olacağına inandıklarını belirtmiştir. Yine, Nelson ve Chen (2007), Çin'de genç insanların geleceğe ilişkin beklentilerinin yüksek olduğunu, beliren yetişkinliğin değişiklik ve kimlik keşfi gibi özelliklerinin ise daha az göze çarptığını bulmuşlardır. Facio ve arkadaşları da (2007), Arjantin'de 18-26 yaş arasında bulunanların yarısından fazlasının kendilerini ne ergen ne de yetişkin olarak tanımladıklarını, yaşamın bu dönemini kimlik keşfi, olasılıklar ve kendine odaklanma zamanı olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Ayrıca, Ceyhan (2006), 277 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada, algılanan iletişim becerileri düzeyleriyle Türk öğrencilerin uyum düzeylerini incelemiştir. Ergenlikle yetişkinlik arasında bulunan beliren yetişkinlerin üniversite ortamında kendi sorumluluklarını almak, bağımsız bir biçimde kararlar vermek, arkadaşlık kurmak gibi belirli gelişimsel görevlerle yüz yüze geldikleri belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin kalacak yer bulma, beslenme, ekonomik sorunlar ve gelecek için endişelenme gibi pek çok sorunla karşılaştıkları belirtilmiştir. Üniversite öğrencilerinin teknolojideki hızlı değişimler karşısında yetersizlik ve işsizlik gibi günümüz toplumlarının küresel sorunlarıyla yüz yüze kaldıklarını belirtmiştir. Araştırma sonunda üniversite yaşamında öğrencilerin akademik çalışmaları kadar kişilerarası ilişkileri ve toplumsal gelişimin önemli olduğu vurgulanmıştır. Üniversite öğrencilerinin kişisel ve toplumsal ilişki ve becerilerini geliştirmeleri için kursların düzenlenmesi gerektiği belirtilmiştir.

Beliren yetişkinlerin kişisel gelişim sürecini anlamaya çalışanlardan Macek ve arkadaşları (2007) 18–27 yaş arasında 442 kişi üzerinden yaptıkları araştırmada, Çek Cumhuriyetinde beliren yetişkinliğin gelişim aşamalarını ve genç insanların duyguları ve kişisel günlük deneyimlerini tanımlamışlardır. Bu

çalışmada genç insanların üçte ikisinin kendilerini ne ergen ne de yetişkin hissettiklerini ve genç insanlar arasında özgürlük duygusunun vurgulandığını gözlemlemişlerdir. Beliren yetişkinler yaşamın bu dönemini genel olarak olumlu algılamaktadırlar. Douglass (2005), bireyci özellikler taşıyan Avrupa'da beliren yetişkinlik dönemini araştırdığında, beliren yetişkinlik döneminin yaygın olduğunu ve doğasında önemli çeşitlilikler olmasına karşın, pek çok beliren yetişkinin yolculuklara çıkarak toplumsallaştığını bulmuştur (akt. Arnett, 2006a). Buna ek olarak, Gottlieb ve arkadaşları (2007), Kanada'da 17- 26 yaş arasında 97 öğrenciyle yaptıkları araştırmada kişisel değişimlerine yol açan yaşam olaylarını ve deneyimlerini aktaran beliren yetişkinlerin kişisel gelişme ve gerileme türlerini tanımlamışlardır. Katılımcılar yeni olasılıkları deneyimlemede, kişilerarası ilişkilerde ve kişisel olarak güçlü oldukları alanlarda gelişme yaşadıklarını belirtmişlerdir. Beliren yetişkinlerin güçlü bir biçimde kendilerine odaklı oldukları ve olasılıkları deneyimledikleri bulunmuştur.

Salmela-Aro ve arkadaşları (2004), Finlandiya'da genç yetişkinlerin kişisel amaçlarının beliren yetişkinlikten genç yetişkinliğe doğru nasıl değiştiğini ve bu değişikliklerin yaşla ve deneyimledikleri yaşam olaylarıyla ne derece ilişkili olduğunu bulmak amacıyla, 297 üniversite öğrencisiyle boylamsal bir araştırma yapmışlardır. Bulgular, üniversite yılları boyunca beliren yetişkinlerin iş, aile kurma ve sağlıkla ilgilendiklerini göstermektedir. Finlandiya'da beliren yetişkinler üniversiteye 21 yaşında başlamakta ve ortalama 7,5 yıl üniversite öğrenimi görmekteler. Dolayısıyla, Finlandiya'da genç insanlar neredeyse 30 yaşında üniversiteden mezun olmaktadırlar. Üniversitenin ilk yıllarında aile kurma amacında olanların daha erken yaşta birlikte yaşamaya, evlenmeye ve anababa olmaya başladıkları bulunmuştur. Üniversitenin ilk yıllarında öğrenci rolünü benimseme ve iyi arkadaşlık ilişkileri kurma amacında olanların, üniversiteden mezun olduktan sonra eğitimle ilgili kişisel amaçlarında düşüş yaşadıkları bulunmuştur. Öte yandan, Kenny ve Şirin, Birleşik Devletlerde 22–28 yaş arasında 81 beliren yetişkin ve onların anneleriyle yaptıkları çalışmada aileye olan bağlılığın özelliklerini araştırmışlardır. Bulgular hem beliren yetişkinlerin hem de annelerinin aralarındaki ilişkiyi oldukça olumlu değerlendirdiklerini göstermiştir. Beliren yetişkinlik döneminde genç insanların anababa evinden ayrılmayla birlikte

aileyle olan iletişimlerinin sıklığında azalma görülmektedir. Yapılan araştırma iletişimin sıklığının, anababa ve çocuk arasındaki ilişkinin niteliği için iyi bir belirleyici olmadığını göstermektedir

Galambos ve Martinez (2007), Latin Amerika'daki tüm bölgelerde beliren yetişkinlik döneminin yaşanıp yaşanmadığına ilişkin bir genel bakış vermişlerdir. Yaptıkları araştırmada, ülkeler arasındaki kültürel farklılıklara, cinsiyete, sosyoekonomik etkenlere ve yetişkinlikle ilgili beklentilerdeki farklılıklara odaklanmışlardır. Sonuç olarak, genç insanların evliliği ve anababa olmayı daha sonraki yaşlara erteledikleri ve farklı yaşam biçimlerini deneyimlemede özgür oldukları bulunmuştur. Bulgular sonucu, Latin Amerika'da beliren yetişkinlik döneminin yaşandığı belirtilmiştir. Aynı zamanda, varlıklı ailelerden gelen, kentlerde yaşayan, yüksek öğrenim görmüş ve gelişmiş ülkelerde yaşayan bireylerin beliren yetişkinlik dönemini yaşamalarının daha olası olduğu ileri sürülmektedirler.

Beliren yetişkinlerin ideolojik görüşlerini, özerklik, toplum ve dini inançlar boyutlarında inceleyen Arnett ve arkadaşları (2001b), 20–29 yaşlardaki 140 beliren yetişkinle yaptıkları çalışmada, bireylerin aşk, iş ve dünya görüşlerine ilişkin tercihlerinde bireysel kararlar almalarının ve deneyimlemeye odaklanmalarının özerklik değerlerine yol açabildiği bulmuşlardır. Genç insanların eğitsel edinimlerinin bireycilik ve özerklikle olumlu yönde ilişkili olduğu bulunmuştur. Kişilerarası ilişkiler, dini görüşler ve cinsel davranış alanlarında gelişimsel değişiklikleri inceleyen Lefkowitz (2005), 18–25 yaş arası 205 üniversite öğrencisiyle çalışmıştır. Bu çalışmada öğrencilerin üniversiteye girdikten sonra yaşamlarındaki değişiklikleri nasıl algıladıklarına ilişkin anlayış kazanmak amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda aile ilişkilerinde en fazla, dini görüşlerde en az değişikliğin yaşandığı bulunmuştur. Üniversiteye geçişle birlikte yaşanan en göze çarpan değişiklik çevresel değişiklikler iken, öğrencilerin davranış ve tutumlardaki değişiklikler üniversite yılları boyunca yavaş yavaş oluşmaktadır.

Beliren yetişkinliği toplumsal cinsiyet yönünden ele alan Rosenberger (2007), Japonya'da beliren yetişkinlik dönemi özelliklerini taşıyan kadınlar üzerine odaklanmıştır. Japonya'da İkinci Dünya Savaşından sonra meydana gelen çarpıcı değişikliklerin bazı genç kadınların eğlence ve kişisel gelişim odaklı uzun bir bekarlık dönemini deneyimlemelerini olası kıldığını ileri

sürmektedir. Japonya'daki bu eğilimin özellikle kadınlar için oldukça yeni bir durum olduğunu belirtmektedirler. Kadınlar bağımsızlık, kimlik keşfi ve kendine odaklanma gibi bazı beliren yetişkinlik özelliklerine sahip görünmektedirler. Buna ek olarak, Barker and Galambos (2005), ergenlerin gelecekle ilgili beklentileri üzerine odaklanmışlardır. Bir kültürde yaygın olan cinsiyet rolleri ya da kalıpyargıların ergenlerin gelecekle ilgili beklentilerini etkileyebildiğini bulmuşlardır. Çalışma, kızların ve erkeklerin gelecekle ilgili beklentilerinin içerik açısından farklı olduğunu, kızların gelecekteki aile yaşantısına daha çok yöneldiklerini göstermektedir. Diğer taraftan, Arnett (2000) beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasında önemli cinsiyet farklılıklarının olmadığını göstermiştir. Ergenlere hangi yaşta yetişkinliğe ulaşacakları sorulduğunda ortalama olarak 20–21 yaş arasında yetişkinliğe ulaşacaklarını belirtmişlerdir. En fazla özgür hissetmeyi umdukları yaş ise 20 yaş civarındadır. Türkiye'de toplumsal cinsiyet odaklı bir çalışma olmamakla birlikte, Atak (2005), 15–34 yaş arası 673 katılımcıdan alınan veriler doğrultusunda beliren yetişkinlik döneminin hem kadınlarda, hem de erkeklerde ortalama 19–26 yaş arasında yaşandığını belirtmektedir.

Messersmith ve arkadaşları (2008), Birleşik Devletlerde 13 erkek ve 13 kadınla yaptığı çalışmada beliren yetişkinlerin kariyer gelişimini destekleyen ve engelleyen deneyimleri araştırmıştır. Beliren yetişkinlerin kariyer gelişimlerini etkileyen deneyimleri ve toplumsallaşma süreçleri incelenmiştir. Beliren yetişkinlerin kendilerini tamamlayan ve kimliklerine uyan işler aradıkları için, olanak bulduklarında farklı alanlarda ve farklı işlerde çalışmış oldukları bulunmuştur. Beliren yetişkinlerin kendilerini tanımlayan kariyer alanlarını keşfettikleri bulunmuştur.

Beliren yetişkinlik yaklaşımı yaklaşık on yıl kadar kısa bir zamanda pek çok ülkede araştırmalarda yaygın bir biçimde kullanılmaya başlanmıştır. Algılanan yetişkinlik ölçütlerine ilişkin kültürel farklılıklar üzerine odaklanan çalışmalarda (Nelson ve ark., 2004; Nelson ve Chen, 2007; Facio ve ark., 2004; Galambos ve Martinez, 2007; Doğan-Ateş ve ark., 2007, Atak ve Çok, 2008) Çin, Arjantina, Latin Amerika ve Türkiye'de önem verilen yetişkinlik ölçütlerindeki farklılıklar ve benzerlikler araştırılmıştır. Ayrıca, etnik azınlık gruplarında yapılan çalışmalarda (Arnett, 2003; Cheah ve Nelson, 2004; Donoghue ve Stein, 2007), yine önem verilen yetişkinlik ölçütlerine ve kültürel

özelliklere yer verilmiştir. Bu çalışmalara ek olarak, beliren yetişkinlik dönemi özelliklerine ilişkin çalışmalar da bulunmaktadır (örn., Arnett, 2000; Salmelo ve ark., 2004; Douglass, 2005; Macek ve ark., 2007; Gottlieb ve ark., 2007). Beliren yetişkinlik dönemini toplumsal cinsiyet (Rosenberg, 2007; Barker ve Galambos, 2005), kariyer gelişimi (Messersmith ve ark., 2008) ve aile ilişkileri (Kenny ve Şirin, 2006) gibi çeşitli boyutlarda ele alan çalışmalar da bulunmaktadır.

3. BÖLÜM
YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırma grubu, verilerin toplanması ve verilerin analiz edilmesi konularında açıklamalar yer almaktadır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, Ankara Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin katıldıkları kültürel etkinliklerin çeşitliliği açısından beliren yetişkinlik döneminin keşif, araştırma, değişkenlik, kendine odaklanma ve pek çok alanda özgürlük gibi özelliklerini incelemek amacıyla tarama modelinde yürütülen betimsel bir araştırmadır. Tarama modeli, geçmişte ya da halen varolan bir durumu, varolduğu haliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır (Büyüköztürk, 2002). Araştırmada gelişimsel açıdan kesitsel bir araştırma düzeni kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu araştırmada araştırma grubu; 18–30 yaş arası Ankara Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu, Eğitim Bilimleri Fakültesi, Fen Fakültesi ve Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenim gören 650 katılımcıdan oluşmuştur. Araştırma grubunda farklı yaş gruplarında, farklı öğrenim alanlarında, lisans ve lisansüstü programlarında öğrenim gören öğrenciler yer almıştır. Çalışma grubundaki katılımcılar pratik nedenlerle seçilmiştir. Veriler toplanırken katılımcılarda gönüllülük ilkesi esas alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada Yaşam Görüşü Ölçeği, Kişisel Bilgi Formu ve Kültürel Etkinliklere Katılım Formu olmak üzere üç veri toplama aracı kullanılmıştır.

A) Yaşam Görüşü Ölçeği: Arnett, Reiffman ve Colwell (2003) tarafından geliştirilen Views of Life Survey (Yaşam Görüşü Ölçeği) adlı ölçeğin geçerlik, güvenirlik ve faktör analizi çalışmaları yapılarak Türkçe'ye uyarlanmış hali kullanılmıştır. Orjinal ölçek 31 maddeden oluşan 4 dereceli likert tipi bir ölçektir. Ölçek, "Kimlik keşfi, Deneme-yanılma, Olumsuzluk-kararsızlık, Kendine odaklanma, Başkalarına odaklanma ve Arada hissetme" alt faktörlerden oluşmaktadır. Bu alt ölçeklerden "Kimlik keşfi, Deneme-yanılma, Olumsuzluk-kararsızlık, Kendine odaklanma ve Arada hissetme" ölçekleri beliren yetişkinlik kuramıyla ve beliren yetişkinlik döneminin özellikleriyle uyumlu, "Başkalarına odaklanma" alt faktörü ise beliren yetişkinlik kuramına ve bu dönemin özelliklerine ters olan maddeleri içermektedir. Türkçe'ye uyarlanma süreci içinde yapılan faktör analizinde "Başkalarına odaklanma" alt ölçeğine ait maddeler madde yük değerleri düşük olduğu için ölçekten çıkarılmıştır (Atak ve Çok, 2008).

Temel Bileşenler Analizi sonunda ölçeğin 3 faktörlü bir yapıda olduğu ve açıkladığı toplam varyansın 44,81 olduğu bulunmuştur. Analiz sonucunda, birinci faktör, beliren yetişkinlik döneminin "kararsızlık, değişkenlik ve olumsuzluk" gibi özelliklerine ilişkin maddeleri içerdiği için "Olumsuzluk/Kararsızlık (M2, M3, M4, M5, M6, M10, M12)", ikinci faktör beliren yetişkinlik döneminin kim olduğunu bulma ve kendini bir geçiş döneminde hissetme gibi özelliklerine ilişkin maddeleri içerdiğ için "Kimlik keşfi/Arada hissetme (M7, M16, M17, M18, M19, M20)" olarak adlandırılmıştır. Üçüncü faktör ise, beliren yetişkinlik döneminde bireyin kendine ve kendi yaşamına odaklanma, yeni şeyleri farketme, deneme ve keşfetme gibi temel özelliklerine ilişkin maddeleri içermektedir; "Deneme/Kendine odaklanma (M1, M8, M9, M11, M13, M14, M15)". Ölçekten alınacak en düşük puan 20, en yüksek puan ise 80' dir. Yapılan faktör analizi sonunda, 20 maddelik ölçekte 3. maddenin tersten yorumlanması gerektiği ortaya çıkmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach) α=,69 bulunmuştur. Test tekrar test güvenirlik kat sayısı ise ,81 bulunmuştur (Atak ve Çok, 2008). Türkçe'ye uyarlanan Yaşam Görüşü Ölçeği **EK- A**' da sunulmaktadır.

B) Kişisel Bilgi Formu: Araştırmaya katılan bireylerin yaş, cinsiyet, öğrenim aşaması, öğrenim alanı, medeni durumu gibi çeşitli demografik özellikleri

araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir. Ayrıca, kişisel bilgi formunda katılımcıların yetişkinlikle ilgili görüşlerini saptamak amacıyla "Kendinizi Yetişkin Olarak Tanımlayabilir misiniz?" ve "Size Göre Bir Bireyin 'Yetişkin' Olarak Tanımlanabilmesi İçin Hangi Ölçütler Önemlidir?" soruları sorulmuştur. Kişisel Bilgi Formu **EK-B'**de sunulmaktadır.

C) Kültürel Etkinliklere Katılım Formu: Beliren yetişkinlerin hangi kültürel etkinliklere katıldıklarını belirlemek amacıyla Kültürel Etkinliklere Katılım Formu kullanılmıştır. Formun hazırlama sürecinde kültürel etkinliklerle ilgili hazırlanan 76 madde beş farklı alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen yanıtlar doğrultusunda madde sayısı 47'ye indirilmiştir. Hazırlanan form 60 kişilik ön çalışma grubuna yöneltilmiştir. Anlaşılmayan ve tereddütte kalınan 27 madde formdan çıkarıldıktan sonra, geriye kalan 20 madde "Kültürel Etkinliklere Katılım Formu" haline getirilmiştir. Hazırlanan maddelerin tamamının eşit bir biçimde derecelendirmeye uygun olmaması ve öğrencilerin etkinliklere ne derece katıldıklarından daha çok, etkinliklere katılıp katılmama durumunun ölçülmek istenmesinden kaynaklı olarak maddeler iki kategorili (Evet / Hayır) olarak sınıflandırılmıştır. Buna göre de, beliren yetişkinlik dönemindeki üniversite öğrencilerinin kültürel etkinliklere katılımları belirlenmiştir. Kültürel Etkinliklere Katılım Formu **EK-C'** de sunulmaktadır.

Verilerin Analizi

Veriler üzerinde gerekli analizler SPSS 13.0 paket programı ile yapılmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde dağılımı kullanılmıştır. Katılımcıların ölçeklerden aldıkları puanlar arasındaki farkların anlamlılığı tek yönlü varyans (One-Way ANOVA) analizi ile incelenmiştir. Varyans analizi sonrasında ortalamalar arasındaki farkların kaynağına Scheffe Testi ile bakılmıştır. İki kategorili bağımsız değişkenlerin analizinde bağımsız gruplar için t testi kullanılmıştır.

Yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlama ve algılanan yetişkinlik ölçütleri konusunda toplanan veriler sınıflama türündedir ve bu verilerin analizinde, frekans, yüzde ve kay-kare (Chi-Square) testi kullanılmıştır.

Katılımcıların ölçekten aldıkları puanların anlamlılığına bakabilmek için “yaş” değişkeni dört gruba (18–19, 20–24, 25–26, 27–30) ayrılmıştır. Yaş değişkeninin gruplarına ayrılması daha önce Atak (2007) tarafından yapılan sınıflamalara dayandırılmıştır. Buna göre, yaş değişkeni ergenimsi (ortalama 18-19 yaş), orta beliren yetişkinlik (ortalama 20-24 yaş), yetişkinimsi (ortalama 25-26 yaş) ve yetişkin (ortalama 27- 30 yaş) olarak ayrılmıştır. Analizler bu dört yaş grubu için yapılmıştır. Ayrıca, analizler yapılırken “eğitim” değişkeni iki kategori (lisans/ lisansüstü), öğrenim alanı üç kategori (Sosyal Bilimler/ Fen Bilimleri/ Sağlık Bilimleri) olarak belirlenmiş ve analizler bu sınıflama üzerinden yapılmıştır. “Birlikte yaşanılan kişiler” değişkeni de, kurama uygun olarak üç kategoriye (A=yalnız yaşayanlar-arkadaşlarla-kardeşlerle ve yurtta yaşayanlar; B=anne ve-veya babayla yaşayanlar, diğer; C=eş ve-veya çocuklarla) ayrılmış ve analizler bu sınıflamalar üzerinden yapılmıştır. Verilerin analizinde en az .05 anlamlılık düzeyi benimsenmiştir.

4. BÖLÜM
BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma amaçlarının doğrultusunda elde edilen bulgular ve yoruma yer verilmiştir. Öncelikle, katılımcıların yaş, cinsiyet, öğrenim aşaması, öğrenim alanı, medeni durum, anababa olma durumu, iş durumu, birlikte yaşadıkları kişiler, yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamaları ve önem verdikleri yetişkinlik ölçütleri gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla betimsel istatistikler genel bir çizelgeyle ortaya konulmuştur.

İlk olarak, Türkiye'de üniversite öğrencileri arasında beliren yetişkinlik döneminin yaşanıp yaşanmadığına ve çeşitli değişkenler açısından nasıl farklılaştığına ilişkin bulgulara ve yoruma yer verilmiştir. Yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamaların cinsiyet ve öğrenim aşaması açısından nasıl farklılaştığına ilişkin ilgili bulgulara ve yoruma yer verilmiştir. Her bulgu ve yorumdan sonra, o bulguya ilişkin kuramsal değerlendirmeler yapılmıştır.

İkinci olarak, üniversitede eğitim gören beliren yetişkinlerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanların belirlenen etkinliklere katılma durumlarına ilişkin bulgulara ve yoruma yer verilmiştir. Tüm bulgular, bu konuda yapılmış diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırılarak sunulmuştur.

1. Beliren Yetişkinlik Dönemiyle İlgili Bulgular ve Yorum

Katılımcıların yaş, cinsiyet, öğrenim aşaması, öğrenim alanı, medeni durum, anababa olma durumu, iş durumu, birlikte yaşadıkları kişiler, yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamaları ve önem verdikleri yetişkinlik ölçütleri gibi değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini incelemek amacıyla Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanlar ve standart sapmalar Çizelge 1.1'de sunulmuştur.

Çizelge 1.1. Katılımcıların Çeşitli Özelliklerine Göre YGÖ'den Aldıkları Puanlara İlişkin Betimsel İstatistikler

		Sayı	$\overline{X}$	Ss
Yaş Grubu	18-19	157	56,22	7,388
	20-24	403	55,03	6,882
	25-26	56	52,37	7,730
	27- 30	34	51,70	6, 676
Cinsiyet	Erkek	246	52,71	6,933
	Kadın	404	56,25	6,975
Öğrenim Aşaması	Lisans	527	55,27	7,072
	Lisansüstü	123	53,40	7,380
Öğrenim Alanı	Sosyal Bilimler	390	55,83	6,926
	Fen Bilimleri	165	53,63	7,612
	Sağlık Bilimleri	95	53,40	6,775
Medeni Durum	Bekar	627	55,09	7,108
	Evli	23	50,21	7,217
Anababa Olma Durumu	Çocuk Sahibi Değil	643	54, 99	7,136
	Çocuk Sahibi	7	47, 57	6,078
İş Durumu	Çalışmıyor	530	55,32	7,041
	Çalışıyor	120	53,11	7,443
Birlikte Yaşanılan Kişiler	Yalnız/Arkadaş/Partner Kardeş/Yurtta	400	55,57	7,199
	Anne,baba/ diğer	228	54,09	6,941
	Eş ve/veya Çocuklar	22	51,54	7,255
Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlama	Evet	256	53,03	7,072
	Hayır	18	54,38	4,463
	Hem Evet Hem Hayır	376	56,24	7,016
Algılanan Yetişkinlik Ölçütleri	Kendi sorumluluğunu alma/Bağımsız kararlar verebilme	552	55,05	7,152
	Ekonomik bağımsızlık/Kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışma	49	53,67	6,653
	Evlenme/Anababa olma/Eğitimi tamamlama/Kalıcı bir yere yerleşme	45	54,71	7,596
	Belirli bir yaşa gelmiş olma	4	54,25	10,996

Çizelge 1'de de görüldüğü gibi, 18-19 yaş grubu bireylerin ortalama puanı ($\overline{X}$ = 56,22), 20–24 yaş grubunun ortalama puanı ($\overline{X}$ = 55,03), 25-26 yaş grubunun ortalama puanı ($\overline{X}$ = 52,37), 25-26 yaş grubundaki bireylerin ortalama puanı ($\overline{X}$ = 51,70)'tir. Cinsiyetler açısından bakıldığında, kadınların ortalama puanı ($\overline{X}$ = 56,25), erkeklerin ortalama puanı ise ($\overline{X}$ = 52,71)'dir. Ayrıca, lisans düzeyinde öğrenim görenlerin ($\overline{X}$ = 55,27), lisansüstünde öğrenim görenlerin ortalama puanı ise ($\overline{X}$ = 53,40)'dır. Sosyal Bilimler alanında öğrenim görenlerin ortalama puanı ($\overline{X}$ = 55,83), Fen Bilimlerinin ($\overline{X}$ = 53,63), Sağlık Bilimlerinin ($\overline{X}$ = 53,40)'tır. Bekarların ortalama puanı ($\overline{X}$ = 55,09), anababa olmayanların ($\overline{X}$ = 54,99) ve çalışmayanların ($\overline{X}$ = 55,32)'dir. Birlikte yaşanan kişiler açısından bakıldığında ise, yalnız yaşayan-arkadaşlarıyla-kardeşleriyle-partneriyle-yurtta yaşayanların ortalama puanı ($\overline{X}$ = 55,57)'dir. Yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlama durumuna göre, kendilerini yetişkin hisseden grubun ortalama puanı ($\overline{X}$ = 53,03), yetişkin hissetmeyen grubun ortalam puanı ($\overline{X}$ = 54,38) ve kendilerini bazı yönlerden yetişkin hisseden bazı yönlerden de yetişkin gibi hissetmeyen grubun ortalama puanı ($\overline{X}$ = 56,24)'tür. Yetişkinlik ölçütü olarak kendi sorumluluğunu alma/bağımsız kararlar verebilme gibi psikolojik ölçütlere önem veren grubun ortalama puanı ($\overline{X}$ = 55,05)'tir.

Katılımcıların bulundukları yaş düzeyleri ile ölçekten aldıkları puan arasında anlamlı ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları Çizelge 1.2'de sunulmaktadır.

Çizelge 1.2. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Yaşa Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	985.784	3	328.595	6.568	.000	1-3, 1-4
Gruplariçi	32316.895	646	50.026			
Toplam	33302.678	649				

Yaşam Görüşü ölçeğinden elde edilen toplam puanların yaş gruplarına göre farklılıklarına bakıldığında, yaş grupları arasında anlamlı fark

bulunmuştur [$F_{(3-646)}$ = 6,568, p<.05]. Ortalama puan farklarının hangi yaş grupları arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, 18–19 yaş arası grubu ($\overline{X}$ = 56,22) ile 20–24 yaş arası grubunun ($\overline{X}$ = 55,03) ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Ancak, 18–19 yaş grubunun ortalama puanı, 25–26 yaş arası ($\overline{X}$ = 52,37) ve 27–30 yaş grubunun ölçekten aldıkları ortalama puanlardan ($\overline{X}$ = 51,70) anlamlı bir biçimde farklıdır. Buna göre yaş büyüdükçe beliren yetişkinlik puanlarında azalma görülmektedir. Ölçekten yüksek puan almak beliren yetişkinlik dönemine işaret etmektedir. Bu bilgi doğrultusunda, ölçekten en yüksek ortalama puanı alan gruplar yani 18–19 ve 20–24 yaş grubu beliren yetişkinlik döneminde olan bireylerdir. Bu bulgu Türkiye'de ve Amerika'da bu dönemin benzer yaşlarda yaşandığı şeklinde yorumlanabilir. Türkiye'de yaşın büyümesiyle birlikte bireylerin beliren yetişkinlik döneminde olma olasılıkları da azalmaktadır.

Amerika' da beliren yetişkinlik dönemi ortalama 18–25 yaş arasında yaşanmaktadır (Arnett, 2000; 2001; 2004). Badger ve ark. (2006), Çin'deki genç insanların beliren yetişkinlik dönemini kısa bir dönem olarak yaşadıklarını ortaya koymuştur. Nelson ve Chen (2007) ise, Çin'in hızla gelişen ekonomisinin büyüyen bir orta sınıf yarattığını, böylece beliren yetişkinlikle ilgili yaşam deneyiminin yaşanmasının hızla artan genç nüfus için olası olduğunu öne sürmektedir. Facio ve ark. (2007), Arjantin' de beliren yetişkinliğin 25–27 yaşları arasında yaşandığını ortaya koymuşlardır. Nelson (2003), Amerika'da Mormon topluluğunda beliren yetişkinlik döneminin 18–20 yaş arasında yaşandığını ifade etmektedir. Atak ve Çok'un (2008) bulguları Türkiye' de beliren yetişkinlik döneminin daha çok 19–26 yaşları arasında yaşandığına işaret etmektedir. Arnett'e göre (2001a), küreselleşmenin etkisiyle yakın zamanda beliren yetişkinlik tüm dünyada yaşanan bir dönem olacak gibi görünmektedir. Türkiye'de de 18-24 yaşları arasında bireylerin beliren yetişkinlik döneminde olma olasılıkları yüksektir.

Katılımcıların cinsiyetler açısından ölçekten aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin t-testi sonuçları Çizelge 1.3' te sunulmaktadır.

Çizelge 1.3. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Cinsiyete Göre t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	$\overline{X}$	S	sd	T	p
Erkek	246	52,71	6,93	648	6,28	.000
Kadın	404	56,25	6,97			

p<.05

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puanlar cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(648)}$= 6,28, p<.05]. Kadın katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan ($\overline{X}$ = 56,25), erkek katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puandan ($\overline{X}$ = 52,71) daha yüksektir. Bu bulgu, beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasının cinsiyete göre anlamlı bir fark gösterebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Kadınların üniversite de okumaya başlamalarıyla birlikte, ailenin kadınlar üzerindeki etkisinin azalma olasılığı da yükselmeye başlayabilir. Türkiye'de artan kentleşmeyle birlikte, kadınların geçmişe oranla üniversite yaşantısına daha çok katılmaları beliren yetişkinlik dönemindeki olanaklardan daha fazla yararlanma eğiliminde olduklarını gösterebilir. Kadınların evlenmeden ve çocuk sahibi olmanın getirdiği sorumlulukları üstlenmeden önce üniversite yıllarında özgürlüklerinin ve bağımsızlıklarının tadını çıkarmaya eğiliminde oldukları söylenebilir. Türkiye'de çocuğa verilen değerin değişmesi ve anababaların kız evlada verdikleri değerin artması, kadınların bu dönemde olanakları değerlendirmeye daha açık oldukları ve geleneksel cinsiyet kalıpyargılarına karşı daha bilinçli davranmaya başladıkları yönünde açıklanabilir.

Katılımcıların öğretim aşamaları açısından ölçekten aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin t-testi sonuçları Çizelge 1.4' te sunulmaktadır.

Çizelge 1.4. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Öğrenim Aşamasına Göre t-testi Sonuçları

Öğrenim Aşaması	N	$\overline{X}$	S	Sd	T	P
Lisans	527	55,27	7,07	648	2,61	,009
Lisansüstü	123	53,40	7,38			

p<.05

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puanlar lisans ve lisansüstü öğrenim aşamalarına göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(648)}$= 2,61, p<.05]. Lisans öğrenimlerini sürdüren katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan ($\overline{X}$ = 55,27), lisansüstü öğrenim gören katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puandan ($\overline{X}$ = 53,40) daha yüksektir. Bu bulgu, üniversitede lisans düzeyinde öğrenim gören ve 18–24 yaş arası bireylerin beliren yetişkinlik döneminin yaşadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Arnett'e göre (2000, 2004), beliren yetişkinlik döneminin varlığı eğitim yaşantısının devam etmesine bağlıdır. Türkiye'de yüksek öğrenime katılım son on iki yılda kadınlarda yaklaşık 2.5 katına, erkeklerde yaklaşık 2 katına çıkmıştır. Dolayısıyla, eğitimi tamamlama yaşı yirmili yaşların ortalarına kadar uzamaktadır. Araştırma sonuçları bu eğilimi destekler görünmektedir. Lisans düzeyinde öğrenim görenler, kendilerini yetişkin rollerine hazırlayan üniversite ortamının sunduğu olanaklardan her anlamda yararlanma eğiliminde olabilirler. Lisansüstü öğrenimine devam eden bireyler ise bir taraftan öğrenimlerine devam etmeyi istemek, diğer taraftan istedikleri işe girmek ya da evlenmek için hazırlıklarda bulunmak gibi yetişkin yaşama ilişkin eğilimler içinde olabilirler. Eğitime devam etmek, beliren yetişkinlik döneminin uzamasıyla ilişkilidir. Ancak, geleneksel yetişkinlik ölçütlerinin toplumda hala etkisini sürdürmesi, bireylerin üniversiteden sonra yetişkin yaşama ilişkin sorumlulukları bir an önce kabullenmelerine, diğer taraftan da eğitimlerine devam etmek istemelerine yol açabilir. Ayrıca, bireyler anababaya daha fazla yük olmayı istemedikleri, maddi anlamda aileye katkıda bulunmak istedikleri ya da kendi ekonomik bağımsızlıklarını kazanmak istedikleri için bir an önce bir işte çalışmaya başlama ve kendilerini yetişkin gibi hissetme eğiliminde olabilirler.

Katılımcıların Öğrenim Alanları ile ölçekten aldıkları puan arasında anlamlı ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları Çizelge 1.5'te sunulmaktadır.

Çizelge 1.5. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Öğrenim Alanlarına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	819,263	2	409,632	8,159	,000	2-1, 3-1
Gruplariçi	32483,415	647	50,206			
Toplam	33302,678	649				

p<.05

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden elde edilen toplam puanların katılımcıların öğrenim alanlarına göre farklılıklarına bakıldığında, öğrenim alanları arasında anlamlı fark bulunmuştur [$F_{(2-647)}$= 8,15, p<.05]. Ortalama puan farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, Sosyal bilimler alanında öğrenim gören bireylerin ölçekten aldığı puan ($\overline{X}$ = 55,83), Fen bilimlerinde ($\overline{X}$ = 53,63) ve Sağlık bilimlerinde öğrenim gören bireylerin ölçekten aldıkları puandan ($\overline{X}$ = 53,40) yüksek bulunmuştur. Yine, Scheffe testi sonuçlarına göre, Fen bilimleri ve Sağlık bilimlerinde okuyan bireylerin ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir fark yoktur.

Sosyal bilimlerde okuyan öğrenciler, üniversite ortamındaki olanaklardan daha çok yararlanıyor olabilirler. Bu alanda okuyan öğrencilerin beliren yetişkinlik döneminin keşfetme, deneme, araştırma, olanaklardan yararlanma gibi özelliklerini değerlendirmeye daha yatkın oldukları söylenebilir.

Katılımcıların bir işte çalışıp çalışmama durumuna göre ölçekten aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin t-testi sonuçları Çizelge 1.6' da sunulmaktadır.

Çizelge 1.6. Katılımcıların YGÖ Puanlarının İş Durumuna Göre t-testi Sonuçları

İş Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	T	p
Çalışmıyor	530	55,32	7,04	648	3,07	,002
Çalışıyor	120	53,11	7,44			

p<.05

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puanlar kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(648)} = 3,07$, $p<.05$]. Bir işte çalışmayan katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan ($\overline{X} = 55,32$), bir işte çalışan katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puandan ($\overline{X} = 53,11$) daha yüksektir. Bu bulgu, beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasının kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı bir fark gösterebileceği ve çalışan bireylerin daha yetişkin olabildiği şeklinde yorumlanabilir.

Arnett'e göre (2001; 2004), düzenli olarak bir işte çalışmaya başlamak bireye yeni sorumluluklar ve sınırlamalar getirdiği için, bireyin kendini yetişkin hissetmesi ve beliren yetişkinliğin sona ermesi daha olasıdır. Çalışan bireyler yeni bir sınırlılıklar ağı içine girmektedir ve dolayısıyla kendilerini daha fazla yetişkin gibi hissetmekte olabilirler.

Katılımcıların evli ya da bekar olma açısından ölçekten aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin t-testi sonuçları Çizelge 1.7'de sunulmaktadır.

Çizelge 1.7. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Medeni Duruma Göre t-testi Sonuçları

Medeni Durum	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Bekar	627	55,09	7,10	648	3,22	,001
Evli	23	50,21	7,21			

$p<.05$

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puanlar medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(648)} = 3,22$, $p<.05$]. Bekar katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan ($\overline{X} = 55,09$), evli katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puandan ($\overline{X} = 50,21$) daha yüksektir. Bu bulgu, beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasının evli olup olmama durumuna göre anlamlı bir fark gösterebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Evlilik ve anababa olma yaşını erteleme ile iyi bir eğitim almak istemek birbiriyle ilişkilidir (Arnett, 2001a). Günümüzde, pek çok genç insan evlenmeden önce cinsel ilişki yaşamakta ve düzenli bir cinsel ilişkiye sahip olmak için kendilerini evlenmek zorunda hissetmemektedirler. (Michael ve ark., 1995, akt., Arnett, 2005). Çin'de günümüzde erkekler için evlenme yaşı 25,1, kadınlar için 23,3'tür (Nelson ve Chen, 2007). Bu, Çin'deki genç insanların Birleşik Devletlerdeki genç insanlar gibi, evlilik ve anababa rollerini üstlenmeden önce ergenlikten sonra uzun bir dönem yaşadıklarını göstermektedir.

Yaşam görüşü ölçeğinde evli olup olmama açısından anlamlı bir farkın olması, evli olan bireylerin sorumluluk alması ve dolayısıyla kendini daha fazla yetişkin gibi hissetmesi ile açıklanabilir. Evli olmayan bireylerin ölçekten düşük puan almaları, henüz evli olmamaları ve dolayısıyla yeni bir sınırlamalar ağı içine girmemiş olmaları, kendilerini henüz yetişkin gibi hissetmemeleri ile açıklanabilir (Arnett, 2004).

Katılımcıların anababa olma durumları açısından ölçekten aldıkları puanların farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin t-testi sonuçları Çizelge 1.8'de sunulmaktadır.

Çizelge 1.8. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Anababa Olma Durumuna Göre t-testi Sonuçları

Anababa Olma Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	T	P
Çocuk Sahibi Değil	643	54, 99	7,13	648	2,74	,006
Çocuk Sahibi	7	47, 57	6,07			

p<.05

Analiz sonuçlarına göre, katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puanlar anababa olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir [$t_{(648)}$= 2,74, p<.05]. Çocuk sahibi olmayan katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puan ($\overline{X}$ =54,99), çocuk sahibi olan katılımcıların ölçekten aldıkları ortalama puandan ($\overline{X}$ =47,57) daha yüksektir. Bu bulgu, beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasının anababa olma durumuna göre anlamlı bir fark gösterebileceği şeklinde yorumlanabilir.

Yetişkinliğe ulaşma konusunda anababa olma değişkeni birinin sorumluluğunu almak açısından önemlidir (Arnett, 2000; 2001; 2004). Yaşam görüşü ölçeğinde anababa olup olmama açısından anlamlı bir farkın olması, anababa olan bireylerin hem bireysel hem de toplumsal olarak kendini yetişkin hissetmesi ve hem kendi yaşamına hem de çocuk ya da çocuklarının yaşamına karşı sorumluluk almalarıyla açıklanabilir.

Katılımcıların birlikte yaşadıkları kişiler ile ölçekten aldıkları puan arasında anlamlı ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları Çizelge 1.9'da sunulmaktadır.

Çizelge 1.9. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Birlikte Yaşanan Kişilere Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	578,408	2	289,204	5,718	,003	B-A, CA
Gruplariçi	32724,270	647	50,578			
Toplam	33302,678	649				

p<.05

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden elde edilen toplam puanların katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilere göre farklılıklarına bakıldığında birlikte yaşanılan gruplar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$F_{(2-647)}$=5,71, p<.05]. Ortalama puan farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, A ($\overline{X}$ = 55,57) olarak kodlanan (yalnız-arkadaşlarla-kardeşlerle-partnerle-yurtta yaşayan) seçeneğini işaretleyen katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar, B ($\overline{X}$ = 54,09) (anne ve/veya baba ile yaşayan ve diğer) seçeneğini işaretleyenler ve C ($\overline{X}$ = 51,54) olarak kodlanan (eş ve/veya çocuklarla yaşayan) bireylerin ölçekten aldıkları ortalama puanlardan yüksek bulunmuştur. Yine, Scheffe testi sonuçlarına göre, anne ve/veya babasıyla yaşayan, eş ve/veya çocuklarla yaşayan katılımcılar arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Birleşik Devletler'de evden ayrılma yaşı 18- 19 iken, Türkiye'de genel olarak, genç insanlar evleninceye kadar anababa evinden ayrılmamaktadır. Liseden sonra üniversitede okumak ya da çalışmak için başka bir kentte

yaşamaya başlayabilirler. Bu durumda bireyler, yurtta yaşamaya başlayabilirler, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle yaşayabilirler ya da yalnız yaşayabilirler.

Analiz sonucunda yalnız yaşayanların, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle ya da yurtta yaşayanların beliren yetişkinlik puanlarının yüksek çıkmasının nedeni, beliren yetişkinlerin görece anababa kontrolünden uzak olmaları ve bağımsız bir biçimde olanakları değerlendirmeleri olabilir.

Katılımcıların yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamaları ile ölçekten aldıkları puan arasında anlamlı ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları Çizelge 1.10'da sunulmaktadır.

Çizelge 1.10. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlamaya Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	1597,849	2	798,925	16,304	,000	A-C
Gruplariçi	31704,829	647	49,003			
Toplam	33302,678	649				

p<.05

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden elde edilen toplam puanların katılımcıların yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamalarına farklılıklarına bakıldığında, yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamalar arasında anlamlı fark bulunmuştur [$F_{(2-647)}$ =16,30, p<.05]. Ortalama puan farklarının hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, C ($\overline{X}$ = 56,24) olarak kodlanan "hem evet hem hayır" şeklinde tanımlamada bulunan katılımcıların ölçekten aldıkları puanlar, "hayır" şeklinde tanımlamada bulunan B ($\overline{X}$ = 54,38) ve "evet" şeklinde tanımlamada bulunan A ($\overline{X}$ = 53,03) gruplarındaki bireylerin ölçekten aldıkları puanlardan yüksek bulunmuştur. Yine, Scheffe testi sonuçlarına göre yetişkinliğe ulaştıklarını belirten bireyler ve bazı yönlerden yetişkin olduklarını bazı yönlerden de yetişkin olmadıklarını belirten bireyler arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur.

Beliren yetişkinlik bireylerin kendilerini ne bir ergen, ne de bir yetişkin olarak tanımlayamadıkları bir dönemdir. Kendi yaşamlarını yaşamak istemelerine karşın, yetişkinlik hakkında kararsız duygular beslemektedirler (Arnett, 2004). İşe girmek, iş yaşamının zorunluluklarını yerine getirmek, faturaları ödemek gibi yetişkin sorumluluklarını ağır ve sıkıntılı bulmaktadırlar.

Katılımcıların önemli kabul ettikleri yetişkinlik ölçütleri ile ölçekten aldıkları puan arasında anlamlı ilişki olup olmadığına ilişkin ANOVA sonuçları Çizelge 1.11'de sunulmaktadır.

Çizelge 1.11. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Algılanan Yetişkinlik Ölçütlerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	89,329	3	29,776	,579	,629
Gruplariçi	33213,350	646	51,414		
Toplam	33302,678	649			

p<.05

Analiz sonuçları, katılımcıların algılanan yetişkinlik ölçütleri açısından ölçekten aldıkları puanda anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir [$F_{(3\text{-}646)}$ = ,579 p>.05]. Yani, katılımcıların önem verdikleri yetişkinlik ölçütleri ile ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Yapılan Scheffe testinin sonuçlarına göre, "kendi sorumluluğunu alma/bağımsız kararlar verebilme" gibi bireyci ölçütlere önem veren katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalaması A ($\overline{X}$ =55,05), "ekonomik bağımsızlık/ kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışma" gibi ekonomik ölçütlere önem veren katılımcıların ölçekten aldıkları puanların ortalaması B ($\overline{X}$ =53,67), "evlenme/ anababa olma/ eğitimi tamamlama/ kalıcı bir yere yerleşme" gibi demografik ölçütlere önem veren katılımcıların puanlarının ortalaması C ($\overline{X}$ =54,71) ve "belirli bir yaşa gelmiş olma" gibi biyolojik ölçütlere önem veren bireylerin ölçekten aldıkları puanların ortalaması D ($\overline{X}$ = 54,24) arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Analiz sonuçları, Türkiye'nin gelişmiş kentsel bölgelerinde yaşayan genç insanların hem geleneksel ölçütlere hem de bireyci ölçütlere değer verdiklerini göstermiştir. Üniversite öğrenimi gören genç insanlar, beliren yetişkinlik döneminin ve üniversite ortamının kendilerine sunduğu olanakları değerlendirirken bireyci özellikler gösteriyor olabilirler. Ancak, diğer taraftan toplulukçu kültürün bir uzantısı olan aileye bağlılık ve başkalarını düşünme özellikleri etkisini sürdürüyor görünmektedir. Bununla paralel olarak, Kağıtçıbaşı'nin (2000) öne sürdüğü "karşılıklı duygusal bağımlık" modeli aile yapısında değişikliklerin yaşandığını göstermektedir.

Katılımcıların cinsiyetler açısından yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamalara ilişkin Kay-Kare test sonuçları Çizelge 1.12'de sunulmaktadır.

Çizelge 1.12. Cinsiyete Göre Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlamalar-Kay-Kare Test Sonuçları

		Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlama			
Cinsiyet		**Evet**	**Hayır**	**Hem Evet Hem Hayır**	**Toplam**
Erkek	**N**	112	5	129	246
	%	45,5	2	52,4	100
Kadın	**N**	144	13	247	404
	%	35,6	3,2	61,1	100
Toplam	**N**	256	18	376	650
	%	39,4	2,8	57,8	100,0

$X^2_{(2)}$= 6,569, p= .037

Çizelge incelendiğinde, yetişkinliğe ulaştığını düşünenlerin oranının erkeklerde % 45,5, kadınlarda % 35,6 ve tüm katılımcılarda ise % 39,6 olduğu görülmektedir. Yetişkinliğe ulaşmadığını düşünenlerin oranı erkeklerde % 2, kadınlarda % 3,2 ve tüm katılımcılarda ise % 2,8'dir. Kendini hem yetişkin gibi, hem de yetişkin değilmiş gibi hissedenlerin oranı, erkeklerde % 52,4, kadınlarda % 61,1 ve tüm katılımcılarda ise % 57,8 olduğu görülmektedir.

Cinsiyet ile yetişkinliğe ulaşma konusundaki kişisel tanımlamalar arasında anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmaktadır [$\chi^2_{(2)} = 6{,}569$, $p<.05$]. Yani, katılımcıların cinsiyeti ile yetişkinliğe ulaşma konusundaki kişisel tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların yetişkinliğe ulaşıp ulaşmamalarıyla ilgili kişisel tanımlamalarının eğitim durumuna göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin Kay-Kare testi sonuçları Çizelge 1.13.'te sunulmaktadır.

Çizelge 1.13. Katılımcıların Öğrenim Aşamasına Göre Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlamalarının Kay-Kare Testi Sonuçları

		Yetişkinlikle İlgili Kişisel Tanımlama			
Öğrenim Aşaması		**Evet**	**Hayır**	**Hem Evet Hem Hayır**	**Toplam**
Lisans	**N**	183	12	332	527
	%	34,7	2,3	63	100
Lisansüstü	**N**	73	6	44	123
	%	59,3	4,9	35,8	100
Toplam	**N**	256	18	376	650
	%	39,4	2,8	57,8	100,0

$\chi^2_{(2)}= 30{,}569$, $p= .000$

Lisans düzeyinde öğrenim gören bireylerin % 34,7'si kendini yetişkin gibi hissetmekte, % 2,3'ü ise yetişkin gibi hissetmemektedir. Ayrıca bu katılımcıların % 63'ü kendini geçiş döneminde hissetmektedir. Lisansüstü öğrenimlerine devam eden bireylerin % 59,3'ü kendini yetişkin gibi hissetmekte, % 4,9'u ise yetişkin gibi hissetmemektedir. Bu katılımcıların % 35,8'i kendini geçiş döneminde hissetmektedir.

Öğrenim aşaması ile yetişkinliğe ulaşma konusundaki kişisel tanımlamalar arasında gözlenen bu farkın anlamlı olduğu bulunmuştur [$\chi^2_{(2)} = 30{,}569$, $p<.05$]. Yani, katılımcıların lisans düzeyinde ya da lisansüstü düzeyde öğrenim görmeleri ile yetişkinliğe ulaşma konusundaki kişisel tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki vardır. Lisans öğrenimlerine devam eden bireylerin yarısından fazlası kendini geçiş döneminde hissetmektedir.

Lisansüstü öğrenimlerine devam eden bireylerin büyük çoğunluğu kendini yetişkin gibi hissetmektedir.

Üniversite, öğrencilerin bağımsızlıklarını daha fazla hissetmeye başladıkları, isteklerinin daha fazla farkında olmaya başladıkları bir ortamdır. Romantik ilişkiler ve cinsel birliktelik yaşama olasılıkları vardır (Nelson ve Chen, 2007). Katılımcıların geçiş sürecinde bulunduğu üniversite ortamı da öğrencilerin kendilerini ne ergen ne de yetişkin olarak tanımlamalarını olası kılmış olabilir.

2. Katılımcıların YGÖ Puanlarının Belirlenen Etkinliklere Katılma Durumlarına Göre t-testi Sonuçları

Araştırma grubunda, beliren yetişkinlik döneminde olan 18–24 yaş grubu katılımcıların Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanlar, belirlenen kültürel etkinliklere katılma durumlarına göre incelenmiştir. Kültürel etkinlikler; toplantı, sunum, seminer, sempozyum ve konferanslara katılımı, lisansüstü/doktora eğitimi, yurt dışında eğitim fırsatlarını araştırma gibi eğitsel etkinlikleri; cafe ve bar gibi yerlere gitmeyi, müzik etkinliklerine ve konserlere katılım gibi eğlence odaklı sosyal etkinlikleri içermektedir. Bunun yanısıra, fotoğrafçılık, heykel, drama, resim kurslarına katılımı, yazınsal etkinliklerde bulunmayı, günlük ya da süreli bir yayın organının yayınlarını takip etmeyi, spor yapmayı, sivil toplum kuruluşlarında ya da toplum hizmeti veren kuruluşlarda gönüllü çalışmayı, dans etkinliklerine, herhangi bir müzik aleti çalmak için kursa katılım gibi sanatsal ve sosyal etkinlikleri içermektedir.

Öncelikle kültürel etkinliklere katılım durumlarına ilişkin yüzde, ortalama puanlar ve standart sapmalar genel bir çizelgeyle sunulmuştur. Daha sonra, bağımsız gruplar için t-testi yapılmıştır ve çizelgelerde belirtilmiştir.

Beliren yetişkinlerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanların çeşitli kültürel etkinliklere katılım durumlarına ilişkin yüzde, ortalama puanlar ve standart sapmalar Çizelgeyle 2.1' de sunulmuştur.

Çizelge 2.1. Etkinliklere Katılım Durumlarına İlişkin Yüzdeler, Ortalama Puanlar ve Standart Sapmalar

	Katılım Durumu	N	%	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Toplantı, sunumlar	Evet	305	54,5	55,2557	6,9277	558	0,412	0,681
	Hayır	255	45,5	55,5020	7,1869			
Lisansüstü/doktora eğitimini araştırmak	Evet	234	41,8	55,5641	7,2643	558	0,558	0,477
	Hayır	326	58,2	55,2270	6,8853			
Yurtdışı eğitimini araştırmak	Evet	226	40,4	54,8894	6,9251	558	1,324	0,186
	Hayır	334	59,6	55,6916	7,1116			
Konferans, seminer, söyleşiler	Evet	350	62,5	55,3514	6,7131	558	0,71	0,943
	Hayır	210	37,5	55,3952	7,5743			
Yabancı dil için kursa gitmek	Evet	171	30,5	55,3684	6,9789	558	0,01	0,991
	Hayır	389	69,5	55,3676	7,0781			
Uluslararası eğitim projelerini araştırmak	Evet	157	28,0	56,0955	7,4065	558	1,528	0,127
	Hayır	403	72,0	55,0844	6,8830			
Müzik, konserler	Evet	445	79,5	55,6607	7,0234	558	1,941	0,053
	Hayır	115	20,5	54,2348	7,0279			
Eğlence ortamlarına gitmek	Evet	386	68,9	55,7798	7,0002	558	2,068	0,039
	Hayır	174	31,1	54,4540	7,0674			
Kafe, internet kafeye gitmek	Evet	502	89,6	55,5677	7,0591	558	1,981	0,048
	Hayır	58	10,4	53,6379	6,7009			
Dans etkinlikleri	Evet	124	22,1	55,0323	7,0526	558	0,601	0,548
	Hayır	436	77,9	55,4633	7,0438			
Spor	Evet	147	26,3	56,6259	7,0577	558	2,534	0,012
	Hayır	413	73,8	54,9201	6,9900			
Müzik aleti çalmak	Evet	119	21,3	54,4706	7,1151	558	1,568	0,117
	Hayır	441	78,8	55,6100	7,0102			
Fotoğrafçılık kursu	Evet	37	6,6	52,5946	7,7045	558	2,490	0,013
	Hayır	523	93,4	56,5641	6,9586			
Resim kursu	Evet	36	6,4	53,9722	6,2358	558	1,230	0,219
	Hayır	524	93,6	55,4637	7,0889			
Heykel kursu	Evet	31	5,5	54,0323	7,0023	558	1,087	0,278
	Hayır	529	94,5	55,4461	7,0427			
El sanatları sergisi	Evet	68	12,1	54,8676	6,7024	558	0,625	0,532
	Hayır	492	87,9	55,4370	7,0911			
Drama etkinlikleri	Evet	76	13,6	55,4079	5,8291	558	0,53	0,958
	Hayır	484	86,4	55,3616	7,2188			
Yazınsal etkinlikler	Evet	141	25,2	55,4043	6,5203	558	0,071	0,944
	Hayır	419	74,8	55,3556	7,2161			
Yayın organını takip etmek	Evet	417	74,5	55,3621	6,6885	558	0,033	0,974
	Hayır	143	25,5	55,3846	8,0087			
Toplum kuruluşlarında gönüllü çalışma	Evet	105	18,8	54,9714	6,8689	558	0,640	0,523
	Hayır	455	81,2	55,4593	7,0852			

2.2. Fakültede, Anabilim Dalında Yapılan Toplantılara, Sunumlara Katılıma göre t - testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	305	55,2557	6,92774	558	0,412	0,681
Hayır	255	55,5020	7,18697			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, birinci etkinlik olan fakültede ya da anabilim dalında toplantı ve sunumlara katılıma göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,41, p>0,5). Bu etkinliğe katılanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,25) ile katılmayanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,50) hemen hemen aynıdır. Bu durum, fakültede ve anabilim dalında toplantılara ve sunumlara katılan 18–24 yaş arasındaki beliren yetişkinlerin kendi gelecekleri için gerekli olan eğitsel edinimleri almaya çalıştıklarını göstermektedir.

Türkiye'de genç insanlar için üniversiteye giriş sınavı geleceklerini garanti altına almak adına oldukça önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, bu yarışmacı sistemde üniversiteye girebilmiş lisans öğrencileri için, üniversitede yapılan toplantılara ve sunumlara katılmak, hem entellektüel açıdan gelişimlerine yardımcı olacaktır hem de gelecekte iyi bir işte çalışmalarına yardımcı olacak bilgileri sağlayacaktır. Diğer taraftan da, zor bir çalışma döneminden sonra üniversiteye giren öğrenciler için üniversite yılları, yaşamlarında özgürlüklerin ve eğlence anlamında olasılıkların keşfedildiği bir yaşam dönemidir. Bu dönemde beliren yetişkinler, yalnızca zorunlu oldukları sınavlardan geçmeyi ve eğitsel edinimleri için fazladan çalışmalarda bulunmayı ya da sunumlara katılmayı, kendilerini geliştirmek için gerekli olan edinimler olarak görmeyebilirler.

2.3. Lisansüstü ya da Doktora Eğitimi için Fırsatları Araştırmaya Göre t-testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	234	55,5641	7,26433	558	0,558	0,477
Hayır	326	55,2270	6,88526			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, ikinci etkinlik olan lisansüstü ve doktora için fırsatları araştırmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,5, p>0,5). Lisansüstü ya da doktora eğitimi için fırsatları araştıranların ortalaması ($\overline{X}$=55,56) ile bu fırsatları araştırmayanların ortalaması ($\overline{X}$=55,22) arasında fark yoktur.

Üniversite ortamı bireylerin belirli kariyer planlarına karar verdikleri, gelecekte bağımsız bir biçimde ayaklarının üstünde durmalarını sağlayacak mesleklerine açılan kapıdır. Etkinliğe katılan beliren yetişkinlerin üniversite yıllarında eğitsel edinimleri sırasında, kendi yeterliliklerini sorgulayan bireyler olarak, gelecekte akademik ortamda çalışmak isteyip istemediklerine lisansüstü ve doktora fırsatlarını araştırarak karar vermeleri olasıdır. Diğer taraftan, üniversitenin ilk yılında daha çok çevreye uyum sağlamaya ve kişilerarası iletişimlerini geliştirmeye odaklanan beliren yetişkinler, gelecekteki işlerine ilişkin yönelimlerine karar vermeyi daha sonraki yıllara ertelemiş olabilirler. Ya da, üniversitenin üçüncü ya da dördüncü sınıfında gelecekte ne yapmak istediklerine karar vermiş ve akademik kariyer yapmayı amaçlamamış olabilirler.

2.4. Yurtdışında Öğrenim Görmek için Olanakları Araştırmaya Göre t-testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	226	54,8894	6,9251	558	1,324	0,186
Hayır	334	55,6916	7,1116			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, üçüncü etkinlik olan yurtdışında eğitim görmek için olanakları araştırmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=1,3, p>0,5). Yurtdışında eğitim görmek için olanakları araştıran beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$=54,88) ile yurtdışında eğitim görmek için araştırma yapmayanların ortalaması ($\overline{X}$=55,69) arasında fark yoktur.

Günümüzün bilgiye dayalı ekonomisi, beliren yetişkinlerin geçmiş kuşaklara göre küresel konularda, ekonomide ve politikada daha fazla bilgi sahibi olmalarını gerektirmektedir (Lee, 2006). Dolayısıyla, üniversite

döneminde bu etkinliğe katılan beliren yetişkinler gelecekte daha iyi koşullarda yaşamak için ya da beliren yetişkinlik döneminin özelliklerinden olan yaşam alanında değişiklik yapmak istemelerinden kaynaklı yurt dışında eğitim görmek istiyor olabilirler. Diğer taraftan, beliren yetişkinliğin yaşanma olasılığı üst sosyoekonomik düzeyde daha fazladır. Ailenin sosyoekonomik durumu ve eğitim düzeyi beliren yetişkinlerin yaşam beklentilerini etkilemektedir (Tanner, 2006).

2.5. Konferans, Seminer, Sempozyum ve Söyleşilere Katılıma göre t-testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	350	55,3514	6,7131	558	0,71	0,943
Hayır	210	55,3952	7,5743			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, dördüncü etkinlik olan konferans, seminer, sempozyum ve söyleşilere katılmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,7, p>0,5). Bu etkinliğe katılanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,35) ile katılmayanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,39) birbirine çok yakındır.

Konferans, seminer, sempozyum ve söyleşilere katılanların ve katılmayanların ortalamalarının birbirine çok yakın olması, farklı sosyokültürel ve eğitim ortamlardan gelen üniversite öğrencilerinin eğitsel yaşamlarındaki çeşitliliği yansıtmaktadır. Nurmi'ye göre (2004), genç insanlar çevresel etkilerin etkisiz alıcıları değildirler, daha çok kendi gelişimsel çevrelerini ve gelecekteki yaşam yollarını kendileri seçerler. Bu etkinliğe katılan beliren yetişkinler akademik ve bireysel anlamda gelişimlerine katkı sağlayacak eğitim ortamlarına katılmayı tercih ediyor olabilirler. Diğer taraftan, konferans, seminer, sempozyum ve söyleşilere katılıp katılmama ne tür sunumların yapıldığı ve bu araştırmaların ne kadar ilgi çekici olduğuyla ilgili olabilir.

2.6. Yabancı Dil Öğrenmek ve Geliştirmek için Kursa Katılıma göre t-testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	171	55,3684	6,9789	558	0,01	0,991
Hayır	389	55,3676	7,0781			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, beşinci etkinlik olan yabancı dil öğrenmek ve geliştirmek için kursa katılmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,01, p>0,5). Bu etkinliğe katılanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,36) ile katılmayanların ortalaması ise ($\overline{X}$ =55,36) neredeyse aynıdır.

Ekonomik anlamda rahat bir yaşam sürmenin koşullarından birisi artık yabancı dilde yeterli olmaktan geçmektedir. Bu etkinliğe katılan beliren yetişkinler iyi maaşlı bir işte çalışmak, yurt dışında okumak ya da yaşamak veya farklı bir kültürü tanımak amacında olabilirler. Diğer taraftan, farklı gelecek amaçları olan beliren yetişkinler yabancı dil öğrenmenin gereksiz olduğunu düşünebilirler. Ayrıca, ilköğretim düzeyinden itibaren eğitim ortamlarındaki yetersiz koşullar yüzünden yabancı dili öğrenemeyen bireyler üniversite yıllarında yabancı dil öğrenimine karşı olumsuz bir tutum içinde olabilirler.

2.7. Uluslararası Eğitim Projeleri Araştırmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	157	56,0955	7,40650	558	1,528	0,127
Hayır	403	55,0844	6,88302			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, altıncı etkinlik olan uluslararası eğitim projelerini (AB projeleri…) araştırmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=1,5 p>0,5). Uluslararası eğitim projelerini araştıran beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =56,09) ile bu projeleri araştırmayan bireylerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,08) arasında fark yoktur. Yurtdışında öğrenim görmek için araştırmalarda bulunmak ya da bulunmamak isteğinin altında

istek, güdülenme, sosyoekonomik durum gibi pek çok değişken söz konusudur.

2.8. Müzik Etkinliklerine, Konserlere Katılmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	445	55,6607	7,0234	558	1,941	0,012
Hayır	115	54,2348	7,0279			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, yedinci etkinlik olan müzik etkinliklerine ve konserlerine katılıma göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (t=1,9 p<0,5). Buna göre, müzik etkinlerine ve konserlere katılanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,66), bu etkinliklere katılmayanların ortalamasından ($\overline{X}$ =54,23), anlamlı bir şekilde büyüktür.

Türkiye eğitim sisteminde her eğitim aşamasına geçiş merkezi bir sınavla olmaktadır. Bu, sınav odaklı akademik yaşantıdan ve aile yapısından kaynaklı olarak sürekli çalışmak zorunda kalan bireyler, müzik etkinlikleri ve konserlere gitmek gibi eğlenceli etkinlikleri üniversite yıllarına ertelenmektedir. Dolayısıyla, beliren yetişkinlerin daha erken yaşlardan itibaren akademik çalışmalarının eğlence yaşantıları alanını kapsaması, bu bireylerin üniversite yıllarında eğlence merkezli etkinliklere katılmalarının doğal bir getirisi olabilir.

2.9. Eğlence Ortamlarına Gitmeye Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	386	55,7798	7,00024	558	2,068	0,039
Hayır	174	54,4540	7,06744			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, sekizinci etkinlik olan eğlence ortamlarına gitmeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (t=2,06 p<0,5). Buna göre, eğlence ortamlarına gidenlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,77), gitmeyen beliren yetişkinlerin ortalamasından ($\overline{X}$ =54,45) anlamlı bir şekilde büyüktür.

Beliren yetişkinlik döneminde bireyler kendilerine odaklı bir yaşamda, eğlenerek vakit geçirmeyi tercih etmektedirler. Üniversitede öğrenim görmek geleneksel yetişkin rollerine girmeyi geciktirmektedir. Türkiye'deki beliren yetişkinler de, geleneksel yetişkin rollerine girmeyi, üniversite öğrenimlerinden sonraki döneme ertelemekte ve bu süreç içinde bulundukları dönemin özgürlük ve bağımsızlık duygusunun tadını çıkarmak istiyor görünmekteler. Beliren yetişkinler genel olarak yaşamlarından zevk almaya odaklanma eğilimindedirler (Arnett, 2006b).

2.10. Vakit Geçirmek için Kafe, Kahvehane, İnternet Kafe v.b. Yerlere Gitmeye Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	502	55,5677	7,05909	558	1,981	0,048
Hayır	58	53,6379	6,70087			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, dokuzuncu etkinlik olan vakit geçirmek için kafe, internet kafe gibi ortamlara gitmeye göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (t=1,9 p<0,5). Buna göre, bu ortamlara giden beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,56), gitmeyen beliren yetişkinlerin ortalamasından ($\overline{X}$ =53,63) anlamlı bir biçimde büyüktür.

Beliren yetişkinlik döneminin kendine odaklı olma, keşfetme ve deneyimleme özellikleri yalnızca eğitsel edinimlerini gerçekleştirirken değil, aynı zamanda kişilerarası ilişkileri geliştirme ve hoş zaman geçirme etkinliklerinde görülebilir. Beliren yetişkinlikte anababanın birey üzerinde etkisi azalmakta ve arkadaşlarla yapılan etkinlikler önemli duruma gelmektedir.

2.11. Dans Etkinliklerine (halk oyunları, bale vb.) Katılmaya Göre t-testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	124	55,0323	7,05257	558	0,601	0,548
Hayır	436	55,4633	7,04377			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, onuncu etkinlik olan dans etkinliklerine katılmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,6, p>0,5). Dans etkinliklerine katılan bireylerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,03) iken, dans etkinliklerine katılmayanların ortalaması ise ($\overline{X}$ =55,46)' dır. Her ne kadar Türkiye'de gelişmiş ve kentsel bölgelerde yaşayan beliren yetişkinler, Batı ülkelerindeki yaşam biçimlerinden bazı yönlerden etkilenseler de, genel olarak geleneksel kültür özelliklerinin etkisi altındadırlar. Buna göre, Türkiye'de özellikle erkeklerin dans etkinliklerine karşı olumsuz bir tutum içinde oldukları söylenebilir. Dans etkinliklerine katılanlar kişilerarası ilişkileri geliştirmek, karşı cinsten arkadaş edinmek gibi sosyal gereksinimlerini karşılayabilirler ya da dans etmek birincil amaç olabilir. Ancak, yine de Türkiye'deki toplumsal ve kültürel yapı göz önüne alındığında, beliren yetişkinler arasında dans etkinliklerine katılım ortalamalarının birbirine yakın çıkması, aslında oldukça dikkat çekicidir.

2.12. Spor Yapmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	147	56,6259	7,0577	558	2,534	0,012
Hayır	413	54,9201	6,9900			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, onbirinci etkinlik olan spor yapmaya göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (t=2,5 p<0,5). Buna göre, spor yapmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =54,92), spor yapan beliren yetişkinlerin ortalamasından ($\overline{X}$ =56,62) anlamlı bir biçimde büyüktür.

Ergenlerle ya da daha büyük yetişkinlerle karşılaştırıldığında, beliren yetişkinlik dönemindeki bireylerin daha fazla fiziksel etkinlik içinde oldukları ve daha fazla spor yaptıkları görülmüştür (Arnett, 2001a). Ancak, spor yapmak programlı bir çalışma gerektirmektedir ve üniversite dönemine kadar düzenli ve bir programa bağlı olarak çalışmak zorunda kalan beliren yetişkinler, üniversite ortamının getirdiği rahatlık ve sosyal etkinliklerle birlikte spor yapmayı yaşamlarının daha sonraki dönemlerine bırakıyor olabilirler.

2.13. Herhangi Bir Müzik Aleti Çalmak İçin Kursa Katılmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	119	54,4706	7,11506	558	1,568	0,117
Hayır	441	55,6100	7,01021			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on ikinci etkinlik olan herhangi bir müzik aleti çalmak için kursa katılıma göre anlamlı fark göstermemektedir (t=1,5 p>0,5). Bu etkinlik için kursa katılan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =54,47) ile kursa katılmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,61) arasında fark yoktur. Beliren yetişkinler amaç ve becerilerini geliştirebilecekleri etkinliklerle ilgilenmekte, bu etkinlikleri gerçekleştirebilecekleri farklı çevrelere girmektedirler (Schulenberg ve Zarret, 2006, akt., Gottlieb ve ark., 2007). Dolayısıyla, ilgileri olan etkinliklere zaman ayırmaları ve olanakları değerlendirmeleri olasıdır.

2.14. Fotoğrafçılık Kursuna Katılmaya Göre t- testi Sonucu

.

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	37	52,5641	7,70447	558	2,490	0,013
Hayır	523	56,5946	6,95864			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on üçüncü etkinlik olan fotoğrafçılık kursuna katılmaya göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (t=2,49 p<0,5). Buna göre, bu etkinliğe katılmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =56,59), katılanların ortalamasından ($\overline{X}$ =52,56) anlamlı bir biçimde büyüktür. Fotoğrafçılık bireye özel bir ilgi alanıdır. Bu etkinliğe ilgi duyan beliren yetişkinlerin oldukça az sayıda oldukları görünmektedir. Dolayısıyla, bu ilgi alanının oldukça pahalı olması, özellikle ailelerinden ayrı yaşayan, başka bir kentte öğrenim gören beliren yetişkinler için fazladan ekonomik sıkıntı anlamına gelebilir.

2.15. Resim Kursuna Katılmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	36	53,9722	6,23578	558	1,230	0,219
Hayır	524	55,4637	7,08893			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on dördüncü etkinlik olan resim kursuna katılıma göre anlamlı fark göstermemektedir (t=1,2, p>0,5). Resim kursuna katılan bireylerin ortalaması ($\overline{X}$ =53,97) ve resim kursuna katılmayan bireylerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,46) birbirine yakındır.

Beliren yetişkinlik dönemi bireylerin ilgi ve yeteneklerini anlamak için deneyimlerde bulundukları bir dönemdir. Farklı etkinliklere katılabilirler, yeteneklerinin yeterli olmadığını anladıklarında ya da ekonomik sıkıntılar yüzünden bu etkinlikten vazgeçebilirler. Eğer bir etkinlikle ilgilenmiyorlarsa ya da kendilerini yeterli bulmuyorlarsa ilgi alanlarının yönünü değiştirebilirler. Resim yapmak birdenbire farkına varılıp başlanacak bir etkinlik değildir. Resim yapmak ya da yapmamak bireyin yeteneğiyle, aile kültürü ve yönlendirmesiyle, öğretmenin etkisiyle ilgilidir. Çalışma grubunda bulunan bireylerin resim kursuna katılıp katılmama ile verdikleri yanıtlar doğrultusunda kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmekte oldukları ve buna göre davrandıkları da söylenebilir.

2.16. Heykel Kursuna Katılmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	31	54,0323	7,00230	558	1,087	0,278
Hayır	529	55,4461	7,04272			

Yaşam Görüşü Ölçeğinden alınan puanlar, beşinci etkinlik olan heykel kursuna katılıma göre anlamlı fark göstermemektedir (t=1, p>0,5). Heykel kursuna katılan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =54,03) ile kursa katılmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,44) arasında fark yoktur. Benzer bir biçimde, resim ve heykel kursuna katılmak bireyin ilgi ve yetenek alanına girmektedir.

2.17. El Sanatları, Resim ve Fotoğraf vb. Çalışmaların Sergilenmesine Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	68	54,8676	6,70243	558	0,625	0,532
Hayır	492	55,4370	7,09106			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on altıncı etkinlik olan el sanatları, resim ve fotoğraf çalışmaları sergilenmesine göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,6 p>0,5). Bu etkinliğe katılan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$=54,86) ile katılmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$=55,43) arasında fark yoktur.

2.18. Drama Etkinliklerine Katılmaya Göre t-testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	76	55,4079	5,8291	558	0,53	0,958
Hayır	484	55,3616	7,2188			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on yedinci etkinlik olan drama etkinliklerine katılıma göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,5 p>0,5). Bu etkinliğe katılan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$=55,40) ile katılmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$=55,36) arasında fark yoktur. Yüksek öğrenim kurumlarında drama çalışmalarının önemsenmesi ve atelyeler açılması öğrencileri bu çalışmalara katılma konusunda destekleyebilir.

2.19. Yazınsal Etkinliklerde Bulunmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	N	$\overline{X}$	S	sd	t	p
Evet	141	55,4043	6,5203	558	0,071	0,944
Hayır	419	55,3556	7,2161			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on sekizinci etkinlik olan yazınsal etkinliklerde bulunmaya (şiir, öykü, deneme yazmak…) göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,07, p>0,5). Yazınsal etkinliklerde bulunan beliren

yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,40) ve yazınsal etkinliklerde bulunmayan bireylerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,35) birbirinin hemen hemen aynısıdır.

Beliren yetişkinler kişisel amaçlarını, düşünce biçimlerini ve davranışlarını oluştururlarken, ilgi alanları konusunda karar verirlerken içinde bulundukları ortamların kültürel inançlarından, kurumsal yapılarından ve sosyokültürel etkenlerdeki çeşitliliğinden etkilenmektedirler (Nurmi, 1997, akt., Tanner, 2006). Dolayısıyla, beliren yetişkinlerin içinde bulundukları aile yapısından ve toplumsal ortamlardan, aldığı eğitimden kaynaklı olarak yazınsal etkinliklerde bulunma ya da bulunmama durumu etkilenmekte olabilir. Ayrıca, beliren yetişkinliğin kültürden kültüre ve bir ülke içinde alt kültürlere göre değişiyor olmasını da akılda tutmak gerekir (Arnett, 2000; 2004).

2.20. Günlük ya da Süreli Bir Yayın Organının Yayınlarını Takip Etmeye Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	417	55,3621	6,6885	558	0,033	0,974
Hayır	143	55,3846	8,0087			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, on dokuzuncu etkinlik olan günlük ya da süreli bir yayın organını takip etmeye göre anlamlı bir şekilde fark göstermemektedir (t=0,03 p>0,5). Buna göre, bu etkinliğe katılan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,36), katılmayanların ortalaması ($\overline{X}$ =55,38) birbirine çok yakındır. Beliren yetişkinler kendilerine odaklı oldukları bir dönem yaşarlarken, diğer taraftan etraflarında olup biten olayları öğrenmek konusunda duyarlı olabilirler. Ayrıca, okuma ve yazmayla içiçe olan beliren yetişkinler gündemi takip etmek, toplumsal olaylara ilişkin görüş sahibi olmak ve üniversite kültürüne uyum sağlamak gibi nedenlerle günlük ve süreli bir yayın organını takip edebilirler.

2.21. Sivil Toplum Kuruluşlarında ya da Toplum Hizmeti Veren Kuruluşlarda Gönüllü Çalışmaya Göre t- testi Sonucu

Katılım Durumu	**N**	$\overline{X}$	**S**	**sd**	**t**	**p**
Evet	105	54,9714	6,86891	558	0,640	0,523
Hayır	455	55,4593	7,08523			

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlar, yirminci etkinlik olan sivil toplum kuruluşlarında ya da toplum hizmeti veren kuruluşlarda gönüllü çalışmaya göre anlamlı fark göstermemektedir (t=0,6 p>0,5). Sivil toplum kuruluşlarında ya da toplum hizmeti veren kuruluşlarda gönüllü olarak çalışan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =54,97) ile bu kuruluşlarda gönüllü olarak çalışmayan beliren yetişkinlerin ortalaması ($\overline{X}$ =55,45) arasında fark yoktur.

V. BÖLÜM
SONUÇ ve ÖNERİLER

Arnett'in (2001, 2004) öne sürdüğü beliren yetişkinlik yaklaşımı, 18- 25 yaş arasında bulunan bireylerin gelişim özelliklerinin kavramlaştırılması yoluyla ortaya çıkmıştır. Son elli yılda, sanayileşmiş toplumlarda görülen, kültürel, toplumsal, ekonomik ve demografik değişimler sonucu ortaya çıkan ortalama evlilik ve çocuk sahibi olma yaşının yirmili yaşların sonuna ertelenmesine bağlı olarak yaşanan bu yeni yaşam dönemi (Arnett, 2000; 2004) pek çok araştırmacının ilgisini çekmektedir. Bilgi ve teknolojiye dayalı ekonomiyle birlikte, sanayileşmiş toplumlarda yaşayan genç insanların yaşamlarında gözlemlenen değişikliklerden yola çıkılarak ortaya atılmış olan beliren yetişkinlik yaklaşımı, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde araştırılmaya açık bir alan haline gelmektedir. Beliren yetişkinlik dönemine ilişkin tanımlamalarda, beliren yetişkinlerin çeşitlilik içermesi ve kültürün oynadığı rol dikkate alınmalıdır. Yaşam evrelerinde bir evreden diğerine geçişteki değişiklikleri anlamak için bireylerin içinde bulunduğu kültürel bağlamı öğrenmek ve bu bağlamda kimliklerini nasıl oluşturduklarını, olası fırsat ve olanakları nasıl değerlendirdiklerini anlamak önemlidir.

Arnett (2004), anababadan ayrılıp, başka bir şehre taşınmayla ya da aynı şehirde başka bir eve taşınmayla başlayan beliren yetişkinlik döneminin eğitimi tamamlama, evlenme, anababa olma, kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışmaya başlama, sabit olarak bir yere yerleşme gibi demografik geçişler yaşanmasıyla sona ermeye başladığını belirtmektedir. Son elli yıldaki değişiklikler, 18-25 yaşları arasındaki bireylerin gelişimlerinin doğasını da değiştirmiştir (Arnett, 2003; 2004), çünkü evlenme, anababa olma, eğitimi tamamlama ve bağımsız bir evde yaşama yaşları yirmili yaşların sonuna doğru ertelenmektedir. Eski zamanlara göre, büyüme süreci daha uzun sürmekte ve daha beklenilmedik gelişimler yaşanmaktadır (Arnett, 2000, Galambos ve ark., 2005, Donoghue ve Stein, 2007).

Bu çalışmadan elde edilen bulgular, üniversite öğrencilerinin yetişkinliği nasıl algıladıkları, içinde bulundukları ortamda katıldıkları etkinliklere bağlı olarak edindikleri yaşam deneyimleri ve kültürün oynadığı rol çerçevesinde yorumlanmaya çalışılmıştır. Bulgular beliren yetişkinlik döneminin kültürel olarak yapılanabildiğini göstermektedir. Üniversite öğrencilerinin yetişkin olmanın ne anlama geldiğine ilişkin algılarındaki farklılıkları tanımlayarak, yaşamın bu döneminde genç insanların deneyimlerinde ve düşüncelerindeki farklılıkların belirtilmesine çalışılmıştır.

5.1. Beliren Yetişkinlik Dönemine İlişkin Sonuçlar

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden elde edilen toplam puanın yaş gruplarına göre farklılıklarına bakıldığında, yaş grupları arasında anlamlı fark bulunmuştur. Ölçekten yüksek puan alan bireyler beliren yetişkinlik döneminde olan bireylerdir. Buna göre, 18- 24 yaş arası bireyler beliren yetişkinlik döneminde olan bireylerdir. Bulgular, yaşın büyümesiyle birlikte Yaşam Görüşü Ölçeği'nden alınan puanlarının azaldığına yani, bireylerin beliren yetişkinlik döneminde olma olasılıklarının azaldığına işaret etmektedir. Beliren yetişkinlik döneminin keşfetme, araştırma, değişkenlik, kendine odaklanma ve pek çok alanda özgürlük gibi özelliklerinden en çok 18–24 yaş arasındaki bireylerin yararlanma eğiliminde oldukları söylenebilir. Bu bulgu Türkiye'nin gelişmiş kentsel bölgelerinde ve Amerika'da bu dönemin benzer yaşlarda yaşandığı şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma sonuçları, 18–19 yaş grubu bireylerin büyük çoğunluğunun ve 20–24 yaş arası katılımcıların önemli bir bölümünün kendini, ergenlikle yetişkinlik arasında bir geçiş döneminde hissettiğini göstermektedir. 18–24 yaş arasında bulunan üniversite öğrencilerinin kendilerini bazı yönlerden yetişkin hissetmeleri, bazı yönlerden yetişkin gibi hissetmemeleri üniversitede öğrenim görmelerinden ve iş, evlilik gibi geleneksel rol geçişlerini henüz düşünmemelerinden kaynaklanabilir.

Cinsiyet ve öğrenim aşamasıyla, yetişkinlikle ilgili kişisel tanımlamalar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kadınlar ve lisans düzeyinde öğrenim gören bireyler görece kendilerini bir geçiş döneminde hissetmektedirler. Bu bulgu, beliren yetişkinlerin "yetişkin olma"yı,

olasılıkların, kendiliğinden gerçekleşen olayların ve rüyaların gerçekleşmesinin sonu olarak algılamalarından kaynaklı olabilir. Ancak, bu durum beliren yetişkinlerin büyümeyi reddettiklerini değil, yavaş yavaş büyüdüklerini ve yetişkin rollerine yavaş yavaş girdiklerini göstermektedir (Arnett, 2007c).

Diğer taraftan, yaş grupları arasında algılanan yetişkinlik ölçütlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, tüm gruplar "kendi sorumluluğunu alma, bağımsız kararlar verebilme ve ekonomik bağımsızlığı kazanma" gibi bireyci ölçütlere önem vermekle birlikte, geleneksel geçiş rollerini vurgulayan ölçütlere de önem vermekteler. Algılanan yetişkinlik ölçütlerinin dört grupta da vurgulanması, üniversite öğrencilerinin yarı toplulukçu yarı bireyci ölçütlere değer verdiğini göstermektedir. Aile bağlarının ve aile kurumunun oldukça önemli olduğu Türkiye'de geleneksel roller hala önemini korumakla birlikte, kentleşme, eğitim düzeyinin ve sanayileşmenin artmasıyla, son otuz yılda aile yapısında görülen değişiklikler bireyselleşmeye doğru bir geçişin yaşandığını göstermektedir. Gelişmiş kentlerde hem toplulukçu hem de bireyci ölçütlerin önemli olması, genç insanların önem verdikleri yetişkinlik tanımlamalarında farklılıklara neden olmaktadır.

Birleşik Devletler ve Kanada gibi bireyci kültür özelliklerini taşıyan ülkelerde yapılan çalışmalarda genç insanların "kendi sorumluluğunu alma/bağımsız kararlar verebilme" gibi bireyci geçişleri daha çok vurgulama eğiliminde oldukları bulunmuştur. Bireylerin kendi davranışlarının sonuçlarının sorumluluğunu kabul etmeleri, bağımsız kararlar vermeleri, kendi ayaklarının üstünde durmaları gibi özellikler bireyci kültürler tarafından desteklenmektedir (Arnett, 2001b). Ancak, beliren yetişkinlik dönemi evrensel bir dönem olarak düşünülemez, yalnızca bazı kültürlerde, yakın zamanda oluşan ve belirli koşullar altında var olan bir evredir (Arnett, 2004, s. 21). Örneğin Çinli gençler, Amerikalı gençlere göre, yetişkinlik ölçütlerini farklı algılamaktadırlar. Çin'de genç insanlar yetişkinlik ölçütü olarak toplulukçu kültürün yansımaları olan rol geçişlerine önem vermektedirler (Nelson ve ark., 2004). Badger ve ark. (2006), kendi davranışlarının sorumluluğunu kabul etmenin yalnızca bağımsızlığın bir göstergesi olmayabildiğini, aynı zamanda aile ya da topluluğun gereksinim ya da

ilgilerini düşünmenin bir sonucu olabileceğini ileri sürmektedir. Kendi davranışlarının sorumluluğunu kabul eden bireyler, yaptıkları seçimlerin başkalarıyla olan ilişkilerini doğrudan etkileyeceğine inanıyor olabilirler. Bu yüzden sorumluluğu kabul etmek Çin gibi bir kültürde oldukça değer verilen bir ölçüt olabilir.

Beliren yetişkinlik döneminin kültürlerin değerlerine ve inanışlarına göre geniş çapta farklılıklar gösterebildiğini göz önünde bulundurulmalıdır (Cheah ve Nelson, 2004). Galambos ve Martinez, (2007) kültürel bağlamda ele alındığında, beliren yetişkinlik döneminin gelişmiş ülkelerde yaygın olarak yaşanmasına karşın, gelişmekte olan ülkelerde de bazı yönlerden yaşanmakta olduğunu belirtmişlerdir. Bu araştırmada algılanan yetişkinlik ölçütleri arasında fark olmaması, üniversitede okuyan genç insanların geleneksel örüntülerle yaşayıp, aynı zamanda Batı dünyasına da açık olmalarından kaynaklanmış olabilir.

Bulgular, lisans düzeyinde öğrenim gören bireylerin lisansüstü öğrenimi görenlere oranla beliren yetişkinlik dönemini yaşamalarının daha olası olduğuna işaret etmektedir. Beliren yetişkinlik döneminin lisans düzeyinde öğrenim görenler arasında yaşanması, üniversite öğrencilerinin yaşamlarının daha sonraki yıllarında, üniversite yılları kadar özgür ve bağımsız olamayacaklarını düşünmelerinden kaynaklı olabilir. Arnett'in (2001) eğitimi sürdürmekle birlikte beliren yetişkinlik döneminin uzadığına ilişkin çıkarımı Amerika, Batı Avrupa, Kanada gibi ülkelerde doğru gibi görünmekle birlikte, bu çalışmadan elde edilen bulgular, bu çıkarımın lisans düzeyinde öğrenim görenler için geçerli göründüğüne işaret etmektedir.

Arnett'e göre (2004), üniversite ortamı toplumun geri kalanından ayrılan sosyal bir adadır. Gelişimsel bağlamda bireylerin içinde bulundukları ortamın onların gelişimlerinde etkili olduğunu göz önüne alırsak, üniversite çevresi de kişisel gelişim ve eğlence olanaklarının erişilebilir olduğu, bağımsızlık ve özgürlük duygusunun yaşandığı bir çevre olarak beliren yetişkinlerin gelişimleri üzerinde etkili olabilir. Diğer taraftan, lisansüstü düzeyde sürdürülen öğrenimde beliren yetişkinlik dönemi özelliklerinin görülmemesi, katılımcıların farklı amaçlarının olmasına, farklı yetişkinlik ölçütlerinin varlığına bağlı olabilir. Lisansüstü öğrenimin iş yaşamında yükselmeye yol açma olasılığı vardır. Bir işte çalışanlar ya da henüz işe girmemiş olan beliren

yetişkinler için lisansüstü diplomaya sahip olmak, onların daha iyi işlerde çalışmalarına ya da işteki konumlarının yükselmelerine yol açabilir. Buna ek olarak, erkekler için Türkiye'de zorunlu hizmet olan askerlik görevi, lisansüstü öğrenime başlanmasıyla birlikte, daha sonraki yıllara ertelenebilmektedir. Bu yüzden, lisansüstü öğrenimine devam eden erkek katılımcılar askerlik görevini daha sonraki yıllara erteleyebilirler. Ayrıca, lisansüstü öğrenimi üniversitede araştırma görevlisi olarak kalmanın ve yükselmenin ilk adımıdır. Gelecekte meslek olarak üniversitede öğretim elemanı olmayı seçenler, araştırmak ya da keşfetmek amacında olanlar lisansüstü öğrenime devam etmek isteyebilirler. Sonuç olarak, katılımcıların lisansüstü öğrenim görmelerinde farklı nedenleri olabilir.

Sosyal bilimlerde öğrenim gören bireylerin beliren yetişkinlik dönemini yaşamaları, Fen ve Sağlık bilimlerinde öğrenim gören bireylere göre daha olasıdır. Sosyal bilimlerde okuyan öğrenciler üniversitenin ve beliren yetişkinlik döneminin kendilerine sunduğu olanaklardan daha çok yararlanıyor görünmekteler. Bu alanda okuyan öğrencilerin beliren yetişkinlik döneminin keşfetme, deneme, araştırma ve olanakları değerlendirme gibi özelliklerinden yararlanmaya daha eğilimli oldukları söylenebilir.

Bulgulardan elde edilen sonuçlara göre, kadınların beliren yetişkinlik döneminde olmaları erkeklere oranlara daha olasıdır. Kağıtçıbaşı'na göre (2005), son otuz yılda toplumsal ve ekonomik değişikliklerle birlikte, Türkiye'de çocuğa verilen değer değişmiştir ve karşılıklı duygusal bağımlılığın olduğu aile ilişkilerinden söz edilmektedir. Anababalar artık kuşaklarını devam ettirecek ve gelecekte kendilerine bakacak olan erkek evlat sahip olmayı istemektense, psikolojik değer ve gereksinimlerini yerine getirme olasılığı fazla olan kız evlat sahibi olmayı daha çok ister görünmektedirler. Anababaların istediği çocuk sayısındaki düşüş ve kız evlada verilen değerdeki artış, anababaların kızlarının eğitsel ve toplumsal gereksinimleri için daha özenli olmaya başlamış olduklarını gösterebilir. Türkiye'de kırsal kesimde yaşayan ve alt sosyoekonomik düzeydeki kadınların durumu için aynı şeyin söylenmesi pek olası görünmemektedir. Çalışmanın yalnızca üniversite öğrencileri arasında uygulanması, kentlerde yaşayan ve eğitim gören kadınların kırsal bölgelerde yaşayan, okumayan ya da alt sosyoekonomik düzeyde bulunan kadınlara göre, kendilerine yüklenen

toplumsal cinsiyet kalıpyargılarına karşı daha bilinçli davranmaya başladıkları yönünde açıklanabilir.

Galambos ve Martinez'e göre (2007), beliren yetişkinlik dönemi toplulukçu kültürlerde yaşayan kadınlar arasında sanayileşmiş ülkelerdeki kadınlara oranla daha az yaygındır. Bunun nedeni, kırsal alanlarda yaşayan kadınların kentsel bölgelerdeki kadınlara oranla daha erken yaşta evlenme eğiliminde olmalarıdır. Üniversite eğitimi almak, daha ileri yaşta evlenmeye yol açmaktadır. Latin Amerika'da kentlerde yaşayan eğitimli kadınların, kırsal bölgelerde yaşayan daha az eğitimli kadınlara oranla beliren yetişkinlik dönemini yaşamaları daha olasıdır. Donoghue (2007), kadınların normlara uyma özelliğini, erkeklere oranla daha fazla vurguladıklarını ortaya koymuştur.

Yetişkin zorunluluklarına girmede kadınların rolleri elli yıl öncesine göre değişmiştir. 1950'lerde genç kadınlar mümkün olduğunca erken bir yaşta eş bulma konusunda daha çok toplumsal baskı altında idiler çünkü bekar kalmak yirmili yaşların başından sonra kadın için uygun bir toplumsal konum değildi (Arnett, 2005). Çok az kadın üniversiteye gitmekteydi. Genç kadınlara açık olan iş alanları sınırlıydı. 21. yüzyılın genç kadını için eğitimsel ve mesleki olasılıklar göze çarpan bir şekilde artmıştır. Günümüzde kadınların eğitim seviyesi erkeklerin de üstüne geçmiştir (Sommers, 2001, akt., Arnett, 2005). Amerika'daki yüksekokul ve üniversitede okuyan öğrencilerin % 56'sını kadınlar oluşturmaktadır (Mogelonsky, 2004, akt., Arnett, 2005). Genç kadınların mesleki olanakları sınırsızdır ve erkekler hala mühendislikte ve bazı bilimlerde baskın olmalarına karşın, kadınlar hukuk ve ticarette erkeklerle eşittir (Bianchi ve Spain, 1996, Arnett, 2005). Pek çok seçeneğin onlara açık olması ve yirmili yaşların başında evlenmeleri için üzerlerinde çok az baskı olması, günümüzde genç Amerikan kadınlarının yaşamlarını değiştirmiştir. Beliren yetişkinliği toplumsal cinsiyet yönünden ele alan Rosenberger (2007), Japonya'da İkinci Dünya Savaşından sonra meydana gelen çarpıcı değişikliklerin bazı genç kadınların eğlence ve kişisel gelişim odaklı uzun bir bekarlık dönemini deneyimlemelerine yol açtığını ve bağımsızlık, kimlik keşfi ve kendine odaklanmayı olası kıldığını ileri sürmektedir.

Bunun yanısıra, analiz sonuçlarında kadınların Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları ortalama puanların erkeklere oranla daha yüksek çıkması, son yıllarda Türkiye'nin gelişmiş kentsel bölgelerinde yaşayan, eğitimli genç kadınların seslerini duyurmaya başladıklarını gösterebilir. Nüfusun büyük bir çoğunluğunun müslüman olmasına karşın laik bir ülke ve Doğu ile Batı'nın bir sentezi olan Türkiye'de kültürel özellikler ve tarihi miras kadının toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde etkilidir (Aycan, 2004). Bununla birlikte, son yıllarda eğitim ve iş alanında kadınların etkin bir biçimde rol almaya başlaması, kadınların kendine olan güvenlerini kazanmakta olduğunu gösterebilir. Üniversite dönemine kadar hem ailesel hem de toplumsal pek çok zorlukla karşılaşan kadınlar için üniversite yıllarının yaşamlarının en özgür oldukları dönem olması olasıdır. Dolayısıyla, bu dönemde bir yandan eğlenme ve keşfetme odaklı bir yaşam sürmek isteyebilirler, diğer yandan da gelecekte rahat bir yaşam sürebilmek ve bazı toplumsal algılara karşı durabilmek için kendilerini her anlamda geliştirme yoluna gidebilirler.

Bulgulardan elde edilen sonuçlar, kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışmayan bireylerin bir işte çalışan bireylere göre beliren yetişkinlik dönemini yaşamalarının daha olası olduğunu göstermektedir. Benzer bir biçimde, beliren yetişkinlik döneminin yaşanması bireylerin evli olup olmama durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Bulgular, evli olmayan bireylerin evli olanlara göre bu dönemi yaşamalarının daha olası olduğunu göstermektedir. Ayrıca, beliren yetişkinlik döneminin yaşanması anababa olma durumuna göre anlamlı bir fark göstermektedir. Anababa olmayan bireylerin beliren yetişkinlik dönemini yaşamaları diğerlerine oranla daha olasıdır. Tam zamanlı ve kalıcı bir işte çalışmak, evlenmek ve anababa olmak gibi geleneksel rol geçişleri beliren yetişkinlik döneminin yaşanma olasılığını azaltmaktadır. Bu geleneksel rol geçişleriyle öğrenim sürecinin bitmesi ve yeni sınırlılıklar ve sorumluluklar örüntüsüne girilmesi, beliren yetişkinlik döneminin sona ermesi ve yetişkin yaşama başlanması anlamına gelebilir.

Evlilik ve anababa olma yaşını erteleme ile iyi bir eğitim almak istemek birbiriyle ilişkilidir. Pek çok Batı ülkesinde günümüzde genç insanlar evliliği ve anababa olmayı ciddi bir şekilde düşünmeye başlamadan önce okullarını

bitirinceye kadar, en azından 20'li yaşların ortasına kadar beklemektedirler, evlenmeden önce cinsel ilişki yaşamakta ve düzenli bir cinsel ilişkiye sahip olmak için kendilerini evlenmek zorunda hissetmemektedirler (Arnett, 2005). Yetişkinliğe ulaşma konusunda evlenme değişkeni önemlidir, çünkü evlenmek yeni bir ilişkiler ağına girmek, yeni sınırlamalar içine girmek, bir ev ve bir eşin bakımı ve sorumluluğunu almak açısından önemlidir (Arnett, 2004).

Yaşam Görüşü Ölçeği'nde evli olup olmama açısından anlamlı bir farkın olması, evli olan bireylerin sorumluluk alması ve dolayısıyla kendini daha fazla yetişkin gibi hissetmesi ile açıklanabilir. Türkiye'de ilk evlenme yaşının kadınlarda yaklaşık 23, erkeklerde 26 olması, üniversiteden sonra evlenme ve iş gibi rol geçişlerinin yaşandığı zaman olabilir (TÜİK, 2008). Ayrıca, evli olmayan bireylerin ölçekten düşük puan almaları, henüz evli olmamaları ve dolayısıyla yeni bir sınırlamalar ağı içine girmemiş olmaları, kendilerini henüz yetişkin gibi hissetmemeleri ile açıklanabilir (Arnett, 2004).

Yaşam Görüşü Ölçeği'nden elde edilen toplam puanın katılımcıların birlikte yaşadıkları kişilere göre farklılıklarına bakıldığında, birlikte yaşanan gruplar arasında anlamlı fark olduğu görülmektedir. Yalnız yaşayanların, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle ya da partnerleriyle yaşayanların ve yurtta yaşayanların, diğer gruplara (anne ve/veya babasıyla yaşayanlara ve eş ve/veya çocuklarla yaşayan katılımcılara) göre beliren yetişkinlik dönemini yaşamaları daha olasıdır. Evleninceye kadar bireylerin anababa evinde yaşadıkları Türkiye'de, bireyler öğrenim görmek için farklı bir kentte yaşamaya başlayabilirler ya da anababasıyla aynı evde yaşamaya devam etmekle birlikte ergenlik dönemlerine oranla daha özgür olabilirler. Anababa kontrolünden uzak olan ya da aile kurmadıkları için başka bireylerin sorumluluğunu almayan beliren yetişkinlerin olanakları keşfetmeleri, farklı yaşam olaylarını deneyimlemeleri, yani beliren yetişkinlik dönemini yaşamaları daha olasıdır.

Pek çok Batı ülkesinde beliren yetişkinler 18–19 yaşlarında üniversiteye gitmek için ya da bağımsız yaşamak için anababa evinden ayrılmaktadır (Arnett, 2001a). Evden ayrılmanın, beliren yetişkin dönemindeki bireylere daha fazla bağımsızlık kazanma ve kendi günlük yaşamlarının sorumluluğunu alma gibi pek çok olumlu yanı vardır. Genç insanlar anababa evinden ayrıldıktan sonra, ergenlere göre ailelerine daha yakın olmakta ve ailelerine

karşı daha az olumsuz duygu beslemektedirler. Aileleriyle olan etkileşimlerinin sıklığını ve zamanlamasını artık kontrol edebilmektedirler (Arnett, 2001b).

Aries ve arkadaşlarına göre (2007), İspanya'daki ve İtalya'daki genç insanlar ilk iş deneyimleri için uzunca bir süre beklemek eğilimindedirler ve ekonomik bağımsızlıklarını 30 yaş civarında elde etmektedirler. "Akdeniz geçiş örüntüsü" olarak tanımlanabilen bu özelliklerinden kaynaklı olarak, bireyler uzun süre anababalarıyla birlikte yaşamakta, daha yüksek düzeyde öğrenim görmekte, evlenmeyi ve işe girmeyi daha sonraki yaşlara bırakmaktadırlar. Avrupa'da aileleriyle birlikte yaşamak pek çok beliren yetişkin için olasılıkların ve özgürlüklerinin kısıtlanması anlamında değildir, tersine aileleriyle birlikte yaşayan beliren yetişkinler kendilerini iyi hissettiklerini belirtmektedir (Douglass, 2005).

Bu çalışmada beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasına ilişkin bulgular; 18- 24 yaş üniversite öğrencileri arasında, bekar, bir işte çalışmayan, anababa olmayan, yalnız ya da yurtta yaşayan, arkadaşlarıyla, kardeşleriyle yaşayan bireylerin Amerika ve Avrupa'da yapılan çalışmalara benzer bir biçimde beliren yetişkinlik dönemini yaşadıklarını göstermektedir. Beliren yetişkinlik döneminde olan bireylerin kendilerini bazı yönlerden yetişkin hissetmeleri bazı yönlerden de yetişkin hissetmemeleri yine beliren yetişkinlik kuramının özellikleriyle bağdaşmaktadır. Ancak, algılanan yetişkinlik ölçütlerinde görülen farklılıklar kültürel öğelerle açıklanabilir. Toplumda algılanan yetişkinlik kavramında hem geleneksel hem de bireyci ölçütlerin etkisinin kültür çerçevesinde açıklanması beliren yetişkinliğe ilişkin anlayış kazanmada etkili olacaktır.

5.2. Etkinliklere Katılım Durumuna İlişkin Sonuçlar

Genel olarak ele alındığında, beliren yetişkinlerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanlar fakültede ya da anabilim dalında yapılan toplantılara, sunumlara katılmak, konferans, seminer, sempozyum ve söyleşilere katılmak, lisansüstü/doktora eğitimi için fırsatları araştırmak, yurtdışında eğitim görmek için olanakları araştırmak, uluslararası eğitim projelerini araştırmak ve yabancı dil öğrenmek ve geliştirmek için kursa katılmak gibi eğitsel etkinlere göre anlamlı fark göstermemektedir.

Bununla birlikte, beliren yetişkinlerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanlar ile müzik etkinliklerine, konserlere katılmak, bar, disko gibi eğlence ortamlarına gitmek, vakit geçirmek için kafe, kahvehane, internet kafe v.b. yerlere gitmek gibi sosyal etkinliklere göre beliren yetişkinler lehinde farklılaşmaktadır. Ancak, beliren yetişkinlerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanlar fotoğrafçılık kursuna katılmayan ve spor yapmayan bireylerin lehinde farklılık göstermektedir.

Beliren yetişkinlerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanlar dans ve drama etkinliklerine, resim ve heykel kursuna, müzik aleti çalmak için kursa katılım, el sanatları, resim, fotoğraf gibi çalışmaların sergilenmesi, günlük ya da süreli bir yayın organının yayınlarını takip etme, yazınsal etkinliklerde bulunma gibi sanatsal ve sosyal etkinliklere göre anlamlı fark göstermemektedir.

Elde edilen bulgular, üniversitede öğrenim gören beliren yetişkinlerin daha çok eğlenme odaklı etkinliklerde bulunma eğiliminde olduklarını işaret etmektedir. Öğrencilerin üniversite dönemine kadar yoğun bir akademik çalışma içinde ve anababa kontrolü altında olmaları, bağımsız bir biçimde eğlenememelerine neden olabilir. Türkiye'de eğitim sisteminde her eğitim aşamasına geçişin merkezi bir sınavla olması, öğrencileri sınav odaklı ve yarışmacı bir akademik yaşantında sürekli çalışmak zorunda bırakmaktadır. Dolayısıyla, üniversiteyi kazanan öğrencilerin geleceklerini bir ölçüde garanti altına almış olmaları, üniversite yıllarında eğlenceli etkinliklere daha fazla katılmalarına yol açabilir. Gelecekteki yaşamlarında iş, aile kurma ve çocuk sahibi olmanın getireceği sorumlulukları üstlenmeden önce bulundukları dönemin her anlamda tadını çıkarma eğiliminde olabilirler.

Öğrencilerin eğlence odaklı etkinliklerde bulunmaları, beliren yetişkinlik döneminin kendine odaklanma, deneyimleme, özgürlük ve bağımsızlık özellikleriyle uyumludur. Pancer ve arkadaşlarına göre (2000), üniversiteye girmek üzere olan öğrencilerin çoğu üniversiteye eğlenceli bir yaşam yaşayacaklarını umut ederek başlarlar. Üniversitenin ilk dönemlerinde aile kontrolünün olmadığı, özgür bir yaşam planlarlar. İlginç ve yeni etkinliklerin olduğu, yeni insanlarla tanışacakları, hareketli bir biçimde yaşayacaklarına inanma eğilimindedirler.

Beliren yetişkinlerin yaşamlarında en özgür oldukları dönemde iyi vakit geçirdikleri etkinliklere katılmaları doğal görünmektedir. Ravn (2005), Norveçli gençlerin anababa olmadan önce yaşamdan zevk almak için olanakları değerlendirme eğiliminde olduklarını belirtmiştir (akt., Arnett, 2006a). Douglass'a göre (2007), İspanya'daki genç insanların anababa rollerine girmeden önce, yirmili yaşlarını beliren yetişkinlik döneminin özgürlük ve eğlencesine odaklanarak geçirdiklerini belirtmektedir (Arnett, 2007c).

Üniversite öğreniminin yaygınlaşması, öğrencilerin sürekli bir işe girememe korkusundan daha çok, bilgiye dayalı ekonomide olası en iyi işlere girebilmek için daha yüksek bir eğitimin gerekli olduğunu amaçlamalarından kaynaklanmaktadır (Arnett, 2007a). Günümüzün bilgiye dayalı ekonomisi, beliren yetişkinlerin geçmiş kuşaklara göre küresel konularda, ekonomide ve politikada daha fazla bilgi sahibi olmalarını gerektirmektedir (Lee, 2006). Dolayısıyla, üniversite döneminde eğitsel etkinliklere katılan beliren yetişkinler gelecekte daha iyi koşullarda yaşamak için ya da beliren yetişkinlik döneminin özelliklerinden olan yaşam alanında değişiklik yapmak istemelerinden kaynaklı yurt dışında eğitim görmek istiyor, uluslararası eğitim projelerini araştırıyor ya da yabancı dil öğrenmek ya da geliştirmek için çaba gösteriyor olabilirler.

Bunun yanısıra, ailenin sosyoekonomik durumu ve eğitim düzeyi beliren yetişkinlerin yaşam beklentilerini etkilemektedir (Tanner, 2006). Türkiye'de her anlamda kişisel tatmin veren bir işte çalışmak ya da yurtdışına çıkmak için gerekli olan edinimleri karşılamaya yönelik girişimlerde bulunan beliren yetişkinler, bilimsel anlamda keşfetmeye ve araştırmaya yönelimli olurlarken ve akademik anlamda üniversite kültürünün akademik yaşantısı ile uyumlu olma eğilimindedirler. Diğer taraftan, alt sosyoekonomik düzeyden gelen beliren yetişkinlerin yurtdışında öğrenim görmeye ekonomik açıdan gücü yetmeyebilir ya da yurtdışına çıkmak gibi hayalleri de olmayabilir. Bireyler bulunduğu toplumsal yapı içinde yaşam beklentileri bakımından farklılık göstermektedirler. Galambos ve Martinez (2007), Latin Amerika'da zengin ailelerden gelen, şehirlerde yaşayan ve yüksek öğrenim gören bireylerin beliren yetişkinlik dönemini yaşama olasılıklarının daha fazla olduğunu belirtmişlerdir. Buna göre, bu çalışma Latin Amerika'da yapılan çalışmayla tam bir koşutluk göstermemektedir, çünkü çalışmanın yapıldığı Ankara

Üniversitesi bir devlet üniversitesi olup, katılımcılar farklı sosyoekonomik düzeyden gelmektedirler.

Eğitsel etkinliklere katılmayan beliren yetişkinler kendine odaklı ve eğlence içerikli etkinliklere yönelmiş olabilirler. Sonuçta, hem kişisel tatmin elde edecekleri, hem de iyi para kazanacakları işlerde çalışmak isteyen beliren yetişkinlerin farklı iş yönelimleri olabilir ve üniversite yılları bireylerin hangi işte çalışacaklarına ilişkin araştırmalar yaptıkları yıllardır. Olasılıklar dönemi, beliren yetişkinlik döneminin merkez özelliğidir ve çeşitli olası geleceklerin keşfedildiği bir dönemdir (Arnett, 2006a). Ayrıca, beliren yetişkinlikte davranışsal ve bilişsel gelişimin kültürel etkilerle şekillendiği göz önüne alınırsa, etkinliklere katılıp katılmamada kültürün etkisi olabilir.

Batı ülkelerindeki araştırma ve eğitsel anlamda kendini geliştirme özelliği Türkiye'de görece daha sonra yaşanıyor olabilir. Beliren yetişkinlik dönemi bir etkinlikler dönemi olmakla beraber, bireylerin okul yaşantısında ve iş yönelimlerinde geniş çapta farklılıklar göstermektedir (Facio ve ark., 2007).

Ergenlikten genç yetişkinliğe geçişte bireysel gelişimi anlamada çevrenin önemli bir rolü vardır. Üniversite deneyimi ergenlikle genç yetişkinliği bağlayan eğitsel ve toplumsal çevre olarak işlev yapmaktadır. Toplumsal çevrede yaşanan deneyimler bireylerin kariyer ilgilerinde, isteklerinde ve beceri gelişimlerinde etkilidir (Messersmith ve ark., 2008). Bunun yanısıra, öğrencilerin üniversitenin sunduğu olanaklardan yararlanmaya hazır olmaları, aileleriyle olan deneyimlerinden, önceki eğitim ortamlarından ve çalışmak istedikleri işlerden etkilenmektedir (Coté ve Levine, 2000). Dolayısıyla, bireylerin üniversite öncesi deneyimlerinin anlaşılması önemlidir. Ailenin sosyoekonomik durumu ve eğitim düzeyi de, beliren yetişkinlerin hangi üniversitede okuyacaklarını, hangi tür işte çalışacaklarını, hangi tür etkinliklerde bulunacaklarını etkilemektedir (Tanner, 2006).

Beliren yetişkinlik dönemi bir kendini tanımlama sürecidir. Beliren yetişkinlerin üniversitede yaşadığı deneyimler kendilerini anlamada ve kişisel gelişimlerinde önemli rol oynamaktadır (Gottlieb ve ark., 2007). Dolayısıyla, bireylerin beliren yetişkinlik dönemindeki deneyimlerinde görülen çeşitlilikte aile ve bulundukları ortam gibi pek çok unsurun etkisi bulunmaktadır ve bu farklılıkları tanımlamak Türkiye'de yaşanan beliren yetişkinlik döneminin tanımlanmasına katkıda bulunacaktır.

Özetle, üniversitede öğrenim görmek, beliren yetişkinler için farklı eğlence olanaklarının keşfedildiği, kişilerarası iletişimin geliştirilmesiyle birlikte arkadaşlık ilişkilerinin daha önemli hale geldiği, özgürlük ve bağımsızlık duygularının gerçekleştirilebildiği bir kendine odaklanma dönemidir.

ÖNERİLER

Beliren yetişkinlik döneminde bulunan bireylerin diğerlerine göre etkinliklere katılımlarının yüksek olması yönündeki beklentiye karşın, öğrencilerin Yaşam Görüşü Ölçeği'nden aldıkları puanlarla pek çok etkinliğe katılım maddeleri arasında anlamlı düzeyde farklılık olmaması, Türkiye'deki kültürel yapıdan kaynaklanıyor olabilir. Daha kapsamlı ve düzeye yönelik sorularla hazırlanacak bir ölçme aracı öğrencilerin üniversitedeki deneyimlerine ilişkin daha çok bilgi edinmek açısından yararlı olacaktır.

Bu çalışma yalnızca Ankara Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilere genellenebilir. 18-25 yaş arası tüm beliren yetişkinlere ilişkin daha genel bilgiler elde edebilmek için üniversitede öğrenim görmeyen bireylerle de araştırmalar yapılmalıdır. Ayrıca, farklı düzeydeki devlet üniversitelerindeki ve özel üniversitelerdeki üniversite öğrencileri karşılaştırılarak, döneme ilişkin farklılıkların olup olmadığının ortaya konulması önemlidir. Sosyoekonomik düzey göz önüne alınarak yapılacak bir çalışmada, üst ya da alt sosyoekonomik düzeyde yer alan beliren yetişkinlik döneminin yaşanmasına ilişkin anlayış kazanılabilir. Görece daha küçük, az gelişmiş kentlerdeki üniversitelerde okuyan beliren yetişkinlerle çalışılarak bu döneme ilişkin farklı bir bakış açısı kazanılabilir.

Ayrıca, üniversite öğrencileri nüfusun geri kalanından özellikleri ve değerleri açısından farklı olabildikleri ve genele göre daha tipik özellikler taşıyabildikleri için kültür içindeki farklılıkların tam bir sunumunu sağlayamayabilirler. Bu yüzden, kentsel ve kırsal bölgelerdeki beliren yetişkinlerin farklılıklarına odaklanan bir çalışma da kültür ve beliren yetişkinlik dönemine ilişkin yerel bir anlayış kazanmamız açısından yararlı olacaktır.

Son olarak, gelişimsel açıdan beliren yetişkinlik dönemindeki bilişsel gelişim ve kişisel gelişim üzerine odaklanarak yapılacak çalışmalar, bu dönemde bulunan bireyleri daha iyi anlamamıza yol açabilir. Boylamsal ya

da nitel araştırma yoluyla yapılacak araştırmalar beliren yetişkinlerdeki çeşitliliğe ilişkin anlayış kazanmamızı sağlayabilir.

KAYNAKÇA

Aries, D. F., Hernandez, A. M. (2007). Emerging Adulthood in Mexican and Spanish Youth: Theories and Realities. *Journal of Adolescent Research*, 22 (5), 476-503.

Arnett, J. J. (1998). Learning to Stand Alone: The Contemporary American Transition to Adulthood in Cultural and Historical Context. *Human Development*, 41, 295-315.

Arnett, J. J. (2000a). High Hopes in a Grim World: Emerging Adults' Views of Their Futures and of "Generation X." *Youth & Society*, 31, 267-286.

Arnett J. J. (2000b). Emerging Adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469-480.

Arnett, J. J. (2001a). *Adolescence and Emerging Adulthood, A Cultural Approach.* (First edition). New Jersey: Prentice-Hall.

Arnett J. J. (2001b). Conceptions of the Transition to Adulthood: Perspectives from Adolescence through Midlife. *Journal of Adult Development.* 8 (2), 133-143.

Arnett, J. J., Ramos, K.D., Jensen, L.A. (2001). Ideological Views in Emerging Adulthood: Balancing Autonomy and Community. *Journal of Adult Development,* Vol. 8, No. 2.

Arnett, J. J. (2002). The Psychology of Globalization. *American Psychologist* 57, 774-783.

Arnett, J. J. (2003). Conceptions of the Transition to Adulthood among Emerging Adults in American Ethnic Groups. In J.J. Arnett and N. L. Galambos (Eds), *New Directions for Child and Adolescent Development: Exploring Cultural Conceptions of the Transition to Adulthood,* No. 100, 2003, 63-76. San Francisco: Jossey-Bass.

Arnett J. J. (2004). *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late Teens through the Twenties.* (First edition). New York: Oxford University Press

Arnett, J. J., (2005). The Developmental Context of Substance Use in Emerging Adulthood. *Journal of Drug Issues* 35, 235-253.

Arnett, J. J. (2006a). Emerging Adulthood in Europe: A Response to Bynner. *Journal of Youth Studies*, 9, 111-123.

Arnett J. J. (2006b). Suffering, Selfish, Slackers? Myths and Reality About Emerging Adults. *Journal of Youth and Adolescence* 36, 23-29.

Arnett J. J., Eisenberg, N. (2007). Introduction to the Special Section: Emerging Adulthood around the World. *Child Development Perspectives.* 1(2), 66-67.

Arnett J. J. (2007a). Emerging Adulthood: What Is It, and What Is It Good For?. *Child Development Perspectives.* 1 (2), 68-73.

Arnett, J. J. (2007b). Emerging Adulthood, a 21st Century Theory: A Rejoinder to Hendry and Kloep. *Child Development Perspectives.* 1 (2), 80-82.

Arnett J. J. (2007c). The Long and Leisurely Route: Coming of age in Europe. *Current History, March 7.*

Atak, H. (2005). *Türkiye'de Beliren Yetişkinlik.* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Fakültesi.

Atak, H. ve Çok, F. (2008). The Turkish Version of Inventory of the Dimensions of Emerging Adulthood (The IDEA). *International Journal of Humanities and Social Sciences*. 2(3),148-154

Atak, H. (21-24 Haziran, 2007). *Beliren Yetişkinlik: Tek Bir Evre mi?* 1. Psikoloji Lisansüstü Öğrencileri Kongresinde sunuldu, İzmir, Türkiye.

Aycan, Z. (2004) Key Stres Factors for Women in Management in Turkey. *International Association for Applied Psychology.* 53 (3) 453-477.

Badger, S., Nelson, L. J., Barry, C. M. (2006). Perceptions of the Transition to Adulthood Among Chinese and American Emerging Adults. *The International Society for the Study of Behavioural Development*. 30 (1), 84-93.

Barker, E. T., Galambos, N. L. (2005). Adolescents' Implicit Theories of Maturity: Ages of Adulthood, Freedom, and Fun. *Journal of Adolescent Research*. 20 (5), 557-576.

Buhl, H. M., Lanz, M. (2007). Emerging Adulthood in Europe: Common Traits and Variability Across Five European Countries. *Journal of Adolescent Research.* 22 (5), 439-443

Büyüköztürk, Ş. (2002). *Veri Analizi El Kitabı*. (5. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık

Ceyhan, A. A. (2006). An Investigation of Adjustment Levels of Turkish Students with respect to Perceived Communication Skill Levels*. Social Behaviour and Personality*, 34 (4), 367- 380.

Cheah, C. S. L., Nelson, L. J. (2004). The Role of Acculturation in the Emerging Adulthood of Aboriginal College Students*. International Journal of Behavioral Development.* 28 (6), 495-507

Coté, J. E., Levine, C. G. (2000). Attitude Versus Aptitude: Is Intelligent or Motivation More Important for Positive Higher –Educational Outcomes? *Journal of Adolescent Research,* 15 (1), 58-80.

Doğan-Ateş, A., Cebioğlu, S, Erdoğan E., Tekin M. (15-16 February, 2007). *Conceptions of the Transition to Adulthood Among Turkish Emerging Adults* Poster presented at the 3rd Conference on Emerging Adulthood, Tucson, Arizona.

Donoghue, C., Stein, P. J. (2007). Diversity in Adult Experiences and Criteria for Adulthood among University Students. *College Student Journal*, 41 (4), p831-842, 12p

Facio, A., Resett, S., Micocci, F., Mistrorigo, C. (2007). Emerging Adulthood in Argentina: An Age of Diversity and Possibilities. *Child Development Perspectives.* 1(2), 115-118.

Galambos, N. L, Turner, P. K., Tilton-Weaver, L. C., (2005). The Chronological and Subjective Age in Emerging Adulthood: The Crossover Effect. *Journal of Adolescent Research.* 20 (5), 538-556.

Galambos, N. L, Martinez, L. M. (2007). Poised for Adulthood in Latin America: A Pleasure for the Privileged. *Child Development Perspectives*, 1(2), 109-114.

Gaudet S. (2007). Emerging Adulthood: A New Stage in the Life Course, Implications for Policy Development. *Discussion Paper PRI Project Investing in Youth.* Policy Research Initiative Ottawa

Gottlieb, B. H., Still, E., Newby-Clark, I. R. (2007). Types and Precipitants of Growth and Decline in Emerging Adulthood. *Journal of Adolescent Research.* 22 (2), 132- 155.

Hamilton, S., Hamilton, M. A. (2003, November 3-4). School, Work and Emerging Adulthood. Paper Presented at Conference on Emerging Adulthood. Sponsored by *American Psychological Association*. Cambridge, Massachusetts.

Hawkings, D. J., Oesterle, S., Hill, K. G. (2004). Executive Summary *Successful Young Adult Development.* A Report Submitted to The Bill & Melinda Foundation.

Hendry, L. B., Kloep, M. (2007a). Conceptualizing Emerging Adulthood: Inspecting the Emperor's New Clothes? *Child Development Perspectives.*1 (2), 74-79.

Hendry, L. B., Kloep, M. (2007b).Redressing the Emperor!- A Rejoinder to Arnett. *Child Development Perspectives.*1 (2), 83-85.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). *Kültürel Psikoloji, Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. (2. baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2004). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. (10. baskı). İstanbul: Evrim Yayınevi.

Kağıtçıbaşı, Ç., Ataca, B. (2005). Value of Children and Family Change: A Three-Decade Portrait from Turkey. *Applied Psychology: An International Review.* 54(3), 317-337.

Kenny, M. E., Şirin, S. R. (2006). Parental Attachment, Self-Worth, and Depressive Symptoms Among Emerging Adulthood. *Journal of Counseling & Development,* 84, 61-71

Lee, J. J. (2006). Global Citizenship: Extending Students' Knowledge and Action to the Global Context. *Journal of College & Character*. 2 (1)

Lefkowitz, E. (2005). "Things Have Gotten Better": Developmental Changes Among Emerging Adults After The Transition to University. *Journal of Adolescent Research,* 20, 40-63.

Macek, P., Bejček, J., Vaničková, J. (2007). Contemporary Czech Emerging Adults, Generation Growing Up in the Period of Social Changes. *Journal of Adolescent Research*. 22 (5), 444-475.

Messersmith, E. E., Garrett, J. L., Davis-Kean, P. E., Malanchuk, O. and Eccles, J. S. (2008). Career Development from Adolescence Through Emerging Adulthood: Insights From Information Technology Occupations. *Journal of Adolescent Research*. 23 (2), 206-227.

Mercogliano, C. (2005). Preparing Students for a Twenty-First Century Adulthood, Missing the Boat and the Harbor Too. *ENCOUNTER: Education for Meaning and Social Justice.* 18 (2),18-23.

Munsey, C., (2006). Emerging Adults: The in-between Age. *Monitor on Psychology* 37, 68

Nelson, L. (2003). Rites of Passage in Emerging Adulthood: Perspectives of Young Mormons. *New Directions for Child and Adolescent Development,* No. 100. In J. J. Arnett & N. L. Galambos (Edt.). New York: Wiley Periodicals.

Nelson, L. J., Chen X. (2007). Emerging Adulthood in China: The Role of Social and Cultural Factors. *Child Development Perspectives.* 1 (2), 86-91.

Nelson, L. J., Badger, S., Wu, B. (2004). The Influence Culture in Emerging Adulthood: Perspectives of Chinese College Students. *International Journal of Behavioural Development*. 28 (1), 26-36.

Nelson, L. J., Barry, C. M. (2005). Distinguishing Features of Emerging Adulthood: The Role of Self Classification as an Adult. *Journal of Adolescent Research.* 20 (2), 242-262.

Onur, B. (1995). *Gelişim Psikolojisi, Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm.* (6. baskı). Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.

Pancer, S. M., Hunsberger, B., Pratt, M. W., Alisat, S. (2000). Cognitive Complexity of Expectations and Adjustment to University in the First Year. *Journal of Adolescence Research.* 15 (1), 38-57.

Rosenberg, N. (2007). Rethinking Emerging Adulthood in Japan: Perspectives from Long- Term Single Women. *Child Development Perspectives.* 1 (2), 92- 95.

Salmela-Aro, K., Aunola, K., Nurmi, J. (2007) Personal Goals During Emerging Adulthood, A 10 Year Follow Up. *Journal of Adolescent Research.* 22 (6), 690-715.

Santrock, J. W. (1998). *Adolescence.* (Seventh edition). United States of America: McGrow Hill.

Schwartz, S. J., Kurtinez, W. M., Montgomery, M. J. (2005a). A Comparison of Two Approaches for Facilitating Identity Exploration Processes in Emerging Adults: An Exploratory Study. *Journal of Adolescent Research.* 20 (3), 309-345

Schwartz, S. J., Côté, J. E., Arnett, J. J. (2005b). Identity and Agency in Emerging Adulthood: Two Developmental Routes in the Individualization Process. *Youth & Society.* 37 (2), 201-229.

Steinberg, L. (2005, 2007). Ergenlik. (Yayıma hazırlayan Figen Çok) Ankara, İmge Kitabevi Yayınları. (Eserin orijinali 2005'te yayımlandı).

Tanner L. T. (2006). Recentering During Emerging Adulthood: A Critical Turning Point in Life Span Human Development. In J.J. Arnett & L.T. Tanner (Eds), *Emerging Adults in America: Coming of Age in the 21st Century* (p.21-57). American Psychological Association: Washington DC.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) (2008). *Nüfus ve Demografik Göstergeler*. Web:http://www.tuik.gov.tr adresinden 2 Haziran 2008'de alınmıştır.

EKLER

EK- A Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcılar,

Bu form yetişkin gelişimiyle ilgili bir araştırmada kullanılmak amacıyla hazırlanmıştır. Her soruya içtenlikle cevap vermeniz araştırma ve değerlendirme boyutunda önemlidir. Lütfen ( ) işaretinin içine size uygun olan tanımlama için **X** işareti koyunuz.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Doğum Tarihiniz (Yıl): .....

Cinsiyetiniz: E ( ) K ( )

Öğrenim Aşaması: Lisans ( ) Lisansüstü ( )

Öğrenim Alanı: Sosyal Bilimler ( ) Fen Bilimleri ( ) Sağlık Bilimleri ( )

Medeni Durumunuz: Bekar ( ) Evli ( )

Anababa Olma Durumunuz:

Çocuk Sahibi Değilim ( ) En az bir çocuğa sahibim ( )

İş Durumunuz: Bir işte çalışıyorum ( ) Bir işte çalışmıyorum ( )

Birlikte Yaşadığınız Kişiler (Öğrenim Yılı İçinde):

Yalnız Yaşıyorum ( ) Arkadaşlarımla Aynı Evde ( )

Sevgilimle/Nişanlımla Birlikte( ) Yurtta ( )

Kardeşlerimle Aynı Evde ( ) Eşim ve/veya Çocuklarımla ( )

Anne ve/veya Babamla ve Kardeşlerimle ( ) Diğer (Belirtiniz) ( )

Kendinizi "Yetişkin" Olarak Tanımlayabilir misiniz? Ya da Yetişkinliğe Ulaştığınızı Düşünüyor musunuz?

Evet ( ) Hayır ( ) Bazı Yönlerden Evet, Bazı Yönlerden Hayır ( )

Size Göre, Bir Bireyin "Yetişkin" Olarak Tanımlanabilmesi İçin Hangi Ölçüt Önemlidir? Lütfen en önemli gördüğünüz, <u>yalnızca bir</u> ölçütü işaretleyiniz.

Kendi sorumluluğunu alma/Bağımsız kararlar verebilme ( )
Ekonomik bağımsızlık/Kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışma ( )
Eğitimi tamamlama/Evlenme/Anababa olma/ Sabit olarak bir yere yerleşme( )
Belirli bir yaşa gelmiş olma ( )

EK-B Yaşam Görüşü Ölçeği

Değerli Katılımcılar,

Şu sıralar içinde bulunduğunuz dönem (geçmiş birkaç yıl, şimdiki zaman ve gelecek birkaç yıl) hakkında bir süre düşünün ve aşağıdaki cümleleri size uygunluk derecesine göre işaretleyiniz. Lütfen her satıra yalnızca bir işaret koyunuz ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.

Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Yaşamınızın şu sıralar içinde bulunduğunuz dönemi ……..	Bana hiç uygun değil (1)	Bana pek uygun değil (2)	Bana oldukça uygun (3)	Bana tamamen uygun (4)
1. keşif zamanıdır.				
2. kafa karışıklığı zamanıdır.				
3. kendini kısıtlanmış hissetme zamanıdır.				
4. stres altında kalmış hissetme zamanıdır.				
5. kararsızlık zamanıdır.				
6. büyük baskılar zamanıdır.				
7. kim olduğunu bulma zamanıdır.				
8. bağımsızlık zamanıdır.				
9. açıkça seçimler yapma zamanıdır.				
10. belirsizlikler zamandır.				
11. kendine yetme zamanıdır.				
12. pek çok kaygının yaşanma zamanıdır.				
13. yeni şeyleri deneme zamanıdır.				
14. kendine odaklanma zamanıdır.				
15. anababalardan ayrılma zamanıdır.				
16. kendini tanımlama zamanıdır.				
17. bir anlam duygusu arama zamanıdır.				
18. kendi inanç ve değerlerine karar verme zamanıdır.				
19.kendin için düşünmeyi öğrenme zamanıdır.				
20. yavaş yavaş yetişkin olma zamanıdır.				

EK-C Kültürel Etkinliklere Katılım Formu

Aşağıdaki form, üniversite öğrencilerinin katıldıkları kültürel etkinliklerle ilgili bilgi toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen, son bir yıl içinde gerçekleştirdiğiniz etkinlikleri işaretleyiniz. Her satıra yalnızca bir işaret koyunuz ve hiçbir maddeyi boş bırakmayınız.
Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Kültürel Etkinlikler	Evet	Hayır
1. Fakültede, anabilim dalında yapılan toplantılara, sunumlara katıldım.		
2. Lisansüstü/doktora eğitimi için fırsatları araştırdım.		
3. Yurtdışında eğitim görmek için olanakları araştırdım.		
4. Konferans, seminer, sempozyum ve söyleşilere katıldım.		
5. Yabancı dil öğrenmek ve geliştirmek için kursa katıldım.		
6. Uluslararası eğitim projeleri araştırdım (AB projeleri…)		
7. Müzik etkinliklerine, konserlere katıldım.		
8. Eğlence ortamlarına gittim (bar, disko, parti…).		
9. Vakit geçirmek için kafe, kahvehane, internet kafe v.b. yerlere gittim.		
10. Dans etkinliklerine (halk oyunları, bale vb.) katıldım.		
11. Spor yaptım.		
12. Herhangi bir müzik aleti çalmak için kursa katıldım.		
13. Fotoğrafçılık kursuna katıldım.		
14. Resim kursuna katıldım.		
15. Heykel kursuna katıldım.		
16. El sanatları, resim ve fotoğraf ve benzeri çalışmalarım sergilendi.		
17. Drama etkinliklerine katıldım.		
18. Yazınsal etkinliklerde (şiir, öykü, deneme yazmak…) bulundum.		
19. Günlük ya da süreli bir yayın organının yayınlarını takip ettim.		
20. Sivil toplum kuruluşlarında ya da toplum hizmeti veren kuruluşlarda gönüllü çalıştım.		